

9/2013

BIBLIOTEKARZ

Program działania Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich na lata 2013-2017

Kamil Kościelniak

Próby likwidacji bibliotek szkolnych
na tle polityki edukacyjnej
w dwudziestoleciu międzywojennym

Joanna Golczyk, Mariusz Gabrysiak

„Zabukuj sobie Ibuka” –
książki elektroniczne w bibliotekach
publicznych Dolnego Śląska

Bolesław Howorka

O uchwale Sądu Najwyższego

8. Forum Młodych Bibliotekarzy w Olsztynie – warsztaty edukacyjne

8. Forum Młodych Bibliotekarzy odbędzie się w dniach **12-13 września 2013 r.** pod hasłem „**Biblioteka – Twój czas, Twoje miejsce**”.

Forum Młodych Bibliotekarzy, to ogólnopolskie, cykliczne wydarzenie zainicjowane w 2004 r. przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, adresowane do **pracowników bibliotek, którzy nie ukończyli 35. roku życia**. Jest to okazja do wymiany doświadczeń, zdobywania wiedzy, a także integracji środowiska bibliotekarskiego. W tym roku organizatorzy zapraszają **do Olsztyna** na ósmą już edycję forum. W dniach 12-13 września 2013 r. w siedzibie Biblioteki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie (ul. Oczapowskiego 12 B) ponad 150 młodych bibliotekarzy z całej Polski będzie doskonalić się na korzyść użytkowników, rozwijać mocne strony i dyskutować o swojej roli w bibliotekach XXI wieku. W ciągu dwóch dni trwania forum uczestnicy będą mogli wybierać spośród 16 warsztatów i 18 prezentacji prowadzonych zarówno przez młodych bibliotekarzy, którzy w swojej krótkiej karierze zawodowej mają już pierwsze sukcesy, jak również przez ich bardziej doświadczonych kolegów z branży, z dłuższym stażem pracy i wypracowanymi praktykami.

Zapraszamy do wykorzystania możliwości rozwoju zawodowego i osobistego, jaką daje udział w 8. FMB w Olsztynie: doskonalenia się na korzyść naszych użytkowników, rozwijania własnych mocnych stron i dyskusji o roli młodych w bibliotekach.

Ponieważ grupy warsztatowe będą liczyć maksymalnie po 30 osób, a w całym przedsięwzięciu udział może wziąć 150 osób, **o zakwalifikowaniu się na forum będzie decydować kolejność zgłoszeń**. Rekrutacja rozpoczęła się 30 kwietnia br.

Wykorzystajmy swój czas i ruszmy z miejsca! Czekamy na Wasze zgłoszenia.

Pytania do organizatorów:

- Adrianna Walendziak, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, 8fmb@sbp.pl, tel. (89) 524 90 41,
- Sylwia Białecka, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie, 8fmb@sbp.pl, tel. (89) 524 90 46

Spis treści

OD REDAKTORA (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTYKUŁY

Program działania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na lata 2013-2017 – 4

Joanna Golczyk, Mariusz Gabrysiak: „Zabukuj sobie Ibuka” – książki elektroniczne w bibliotekach publicznych Dolnego Śląska – 7

Barbara Cendrowska, Barbara Sadowska, Pola Żylińska: Nowa baza – prace doktorskie i habilitacyjne pracowników Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie – 12

Kamil Kościelniak: Próby likwidacji bibliotek szkolnych na tle polityki edukacyjnej w dwudziestoleciu międzywojennym – 18

WYWIADY

Rozmowa z Sabiną Malinowską, laureatką ogólnopolskiego konkursu „Bibliotekarz Roku 2012” (Marzena Przybysz) – 20

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

O bibliotekach w Polsce.... (Krystyna Kasprzyk) – 25

SPRAWOZDANIA I RELACJE

Jedność w różnorodności. Współpraca bibliotek akademickich (Bogumiła Warząchowska) – 28

Bibliografie różnych kultur (Danuta Urbańska) – 32

Arena słowa.... IV Warszawskie Targi Książki (Przemysław Kasperkiewicz) – 34

BIBLIOGRAFIA OD KUCHNI... CZYLI POTYCZKI BIBLIOGRAFA

Czytając *Bibliografię polską 1901-1939...* śladami Tuwima (Ewa Dombek) – 40

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA

Sygnaly o nowych publikacjach (Violetta Pomianowska) – 44

REFLEKSJE BIBLIOTEKARZA PRAWNIKA

O uchwaleniu Sądu Najwyższego (Bolesław Howorka) – 45

Z ŻYCIA SBP (Marzena Przybysz) – 48

Szkolenia nowych skarbników zarządów okręgów SBP • Spotkanie w MAiC w sprawie programu współpracy bibliotek szkolnych i publicznych • Wizyta prezesa PALA w Polsce • Biblioteki w świecie komunikacji sieciowej • Krajowy Zjazd Delegatów SBP 2013 • Posiedzenie nowego ZG SBP • Nigeria – relacja z podróży i zjazdu bibliotekarzy nigeryjskich • O bibliotekach według prof. Jacka Wojciechowskiego • Spotkanie z twórcami filmu „Zapomniana flotylla” • XCVI posiedzenie KT nr 242 ds. Informacji i Dokumentacji PKN • Pismo Przewodniczącej SBP i Przewodniczącego Prezydium Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych do MRR, MKiDN, MAiC • Pismo Kuratorium Oświaty ws. likwidacji filii PBW w Katowicach

POSTAKTUALIA (Jacek Wojciechowski) – 51

W KILKU SŁOWACH – 43

Contents

FROM THE EDITOR (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTICLES

Agenda of the PLA Activities for the Years 2013-2017 – 4

Joanna Golczyk, Mariusz Gabrysiak: „Book Yourself an I-Book” – Electronic Books in Lower Silesian Public Libraries – 7

Barbara Cendrowska, Barbara Sadowska, Pola Żylińska: New database – Doctoral and Post-Doctoral Theses and Dissertations of West Pomeranian University of Technology Employees – 12

Kamil Kościelniak: Attempts to Shut Down Libraries Compared to Educational Policy in the Interwar Period – 18

INTERVIEWS

Interview with Sabina Malinowska, the Winner of the Librarian of the Year 2012 Contest (Marzena Przybysz) – 20

ON LIBRARIES IN THE PRESS

On Libraries in Poland.... (Krystyna Kasprzyk) – 25

EVENTS AND REPORTS

Unity in Diversity. Cooperation Between Academic Libraries (Bogumiła Warząchowska) – 28

Bibliography of Different Cultures (Danuta Urbańska) – 32

Arena of Word.... 4th Warsaw Book Fair Report (Przemysław Kasperkiewicz) – 34

BIBLIOGRAPHY BEHIND THE SCENES... OR BIBLIOGRAPHER'S SKIRMISHES

Reading *Polish Bibliography 1901-1939...* in the Footsteps of Tuwim (Ewa Dombek) – 40

REVIEW OF PUBLICATIONS

New Books Flash (Violetta Pomianowska) – 44

REFLECTIONS OF LIBRARIAN JURIST

On the Resolution of the Supreme Court (Bolesław Howorka) – 45

FROM THE PLA (Marzena Przybysz) – 48

Training Sessions for New Treasurers of the PLA Regional Boards • Meeting on Program of Cooperation Between Public and School Libraries in the Ministry of Administration and Digitization • PALA President's Visit in Poland • Libraries in Networked Communication • National Congress of Delegates 2013 • Meeting of the New PLA General Board • Nigeria – Account of a Journey and Conference of Nigerian Librarians • On Libraries According to Prof. Jacek Wojciechowski • Meeting with Creators of „Zapomniana flotylla” (Forgotten Flotilla) • 96th Session of Polish Committee for Standardization's TC 242 for Information and Documentation • The letter from the PLA and the Conference of Directors of Voivodeship Public Libraries Presidium Presidents to the Ministry of Regional Development, the Ministry of Administration and Digitization, and the Ministry of Culture and National Heritage • Letter from the Education Office Superintendent regarding the Shutdown of Branches of Voivodeship Pedagogical Library in Katowice

POST-CURRENT EVENTS (Jacek Wojciechowski) – 51

IN A NUTSHELL – 43

Od Redaktora

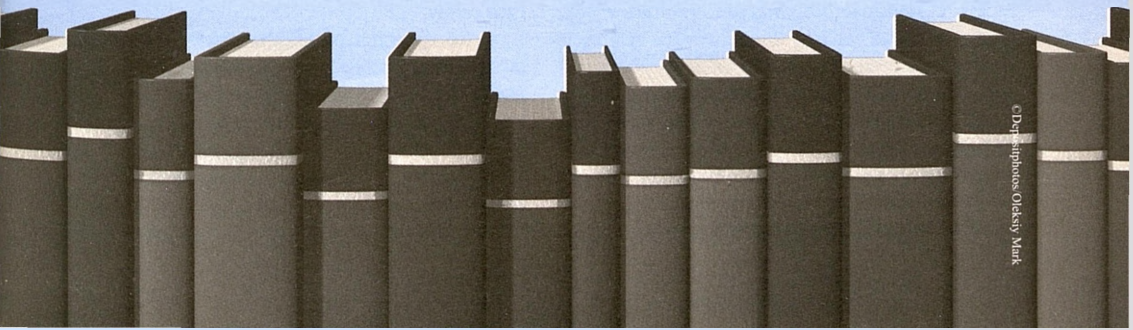
Szanowni Państwo,
Drodzy Czytelnicy,

Przedstawiamy wrześniowy numer i zachęcamy do lektury zamieszczonych tekstów. Rozpoczynamy dokumentem *Program działania SBP na lata 2013-2017*, przyjętym przez obradujący w czerwcu br. Krajowy Zjazd Delegatów SBP, który wyznacza cele i kierunki pracy Stowarzyszenia. W „Artykułach” przedstawiamy interesujące projekty realizowane w bibliotekach oraz opinię w sprawie toczącej się ważnej dyskusji. O projekcie „Zabukuj sobie lbuka”, inicjatywie Dolnośląskiej Biblioteki Publicznej piszą jej pracownicy. Kolejny jego etap skierowany został do wszystkich bibliotek publicznych województwa, choć akces przystąpienia do projektu zgłosiła co trzecia z nich. Następną ciekawą inicjatywę przedstawiono w artykule *Nowa baza – prace doktorskie i habilitacyjne Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie*. Jego autorki omówiły zasady budowania informacji o pracownikach uczelni, zakresie i problematyce ich dorobku. Tematem nawiązującym do diskutowanych publicznie w ostatnich miesiącach problemach bibliotek szkolnych jest przedstawienie sytuacji tych instytucji w okresie II Rzeczypospolitej. Dobre przykłady i doświadczenia z tego okresu powinny być inspiracją nie tylko podczas współcześnie toczonych debat, ale również w trakcie podejmowanych działań i stosowanych nowych rozwiązań wyznaczających miejsce biblioteki w szkole. Ważną częścią numeru jest wywiad z Sabiną Malinowską, laureatką ogólnopolskiego konkursu Bibliotekarz Roku 2012 oraz „Sygnały o nowych publikacjach”.

Wiele ciekawych informacji przyniosą działy: „O bibliotekach w prasie”, „Sprawozdania i relacje”, a także „Bibliografia od kuchni... czyli potyczki bibliografa”.

W odpowiedzi na zapytania naszych Czytelników proponujemy nowy dział „Refleksje bibliotekarza prawnika”. Przemysleniami dotyczącymi różnych prawnych problemów oraz konkretnymi uwagami i odpowiedziami na Państwa zapytania będzie się dzielił Bolesław Howorka. W dziale „Z życia SBP”, jak zwykle zamieszczamy wiele informacji dotyczących Stowarzyszenia oraz aktywności jego członków. Zwracamy szczególną uwagę na relację ze Zjazdu SBP, który odbył się w dniach 7-8 czerwca br. i informacje o składzie Zarządu Głównego na nową czteroletnią kadencję. Numer wrześniowy kończą „Postaktualia” oraz „W kilku słowach”.

Elżbieta Stefańczyk

Program działania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich

SBP STOWARZYSZENIE
BIBLIOTEKARZY
POLSKICH

na lata 2013-2017

W dniach 7-8 czerwca 2013 r. obradujący w Warszawie Krajowy Zjazd Delegatów SBP przyjął przedstawiony przez Zarząd Główny Program działania organizacji na kolejną kadencję.

WPROWADZENIE

Program działania SBP na lata 2013-2017 jest drugim etapem wdrażania długofalowej, zaplanowanej na trzy kadencje, *Strategii Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na lata 2010-2021*. Jego celem jest zwiększenie dynamiki działania SBP, wzrost potencjału SBP i kreatywności. W etapie pierwszym dokonano, przy udziale ekspertów zewnętrznych, oceny mocnych i słabych stron Stowarzyszenia oraz szans i zagrożeń. Sformułowano najważniejsze obszary aktywności SBP, uruchomiono zadania o podstawowym znaczeniu dla rozwoju bibliotekarstwa (opracowanie projektu ustawy o bibliotekach, przygotowanie badania efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych, określenie priorytetu kształcenia bibliotekarzy, wdrożenie akredytacji profesjonalnej w zakresie różnych form szkolenia zawodowego). Zadbano także o poprawę wizerunku organizacji, usprawnienie narzędzi komunikacyjnych, integrację zawodową, szczególnie młodych bibliotekarzy, pozyskanie dodatkowych środków finansowych.

Etap drugi, przewidziany na lata 2013-2017, jest kontynuacją przyjętych kierunków działania, zapewnia trwałość osiągniętych rezultatów oraz formułuje nowe zadania umożliwiające realizację wizji Stowarzyszenia, jaką jest budowa przestrzeni partnerskiej dla rozwoju bibliotek w społeczeństwie wiedzy.

Jest to zbieżne z priorytetami rządowymi, wyznaczonymi przez przyjętą w marcu 2013 r. *Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*, opracowaną przez resort kultury oraz założeniami *Strategii Rozwoju Kul-*

tury i Dziedzictwa Narodowego, nad którymi pracują samorządy. Na podstawie tych dokumentów wytyczono kierunki rozwoju, a następnie cel strategiczny, jakim jest wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski. W kapitale tym mieści się potencjał SBP.

Program SBP nawiązuje także do wytycznych i programów bibliotekarskich organizacji międzynarodowych (IFLA, EBLIDA, LIBER), a także do dyrektywy UE dotyczącej społeczeństwa wiedzy.

GŁÓWNE CELE SBP

Głównymi celami Stowarzyszenia jest i będzie stymulowanie rozwoju bibliotekarstwa, kreowanie pozytywnego wizerunku zawodu oraz integracja środowiska bibliotekarskiego, a w szczególności: wpływanie na praktykę biblioteczną w Polsce, podejmowanie działań sprzyjających rozwojowi bibliotek, bibliotekarstwa oraz dziedzin pokrewnych, zapewnienie bibliotekarzom dostępu do różnych form kształcenia zawodowego oraz budowanie prestiżu społecznego zawodu bibliotekarza.

Stowarzyszenie posiada potencjał do realizacji tych celów:

- 7,5 tys. członków bibliotekarzy, przedstawicieli wszystkich rodzajów bibliotek, pracowników naukowych, dydaktyków, którzy prezentują szeroką platformę wymiany doświadczeń,
- 95-letnią tradycję działania; SBP należy do największych i najstarszych organizacji społecznych w Polsce, która obejmuje poprzez swoje struktury regionalne cały kraj,

- ugruntowaną pozycję opiniotwórczej organizacji, współpracującej z administracją państwową i władzami samorządowymi,

- szeroką ofertę współpracy z instytucjami kultury, uczelniami, wydawcami, księgarzami, związkami zawodowymi, fundacjami, itp.,

- atrakcyjną propozycję w zakresie edukacji i wydawnictw dla pracowników bibliotek, studentów, kadry naukowej,

- nowe inicjatywy, projekty, programy realizowane także przy współpracy z partnerami zewnętrznymi,

- ogólnopolski portal biblioteczarski stanowiący platformę informacji.

SBP dysponuje kapitałem społecznym, dzięki któremu staje się jedną z kluczowych organizacji mających wpływ na rozwój polskiej kultury, budowanie społeczeństwa wiedzy, ochronę dziedzictwa narodowego. Stąd też działalność Stowarzyszenia w latach 2013-2017 powinna być ukierunkowana przede wszystkim na dalsze wzmocnienie pozycji, zarówno w środowisku biblioteczarskim, jak i w jego otoczeniu, a zwłaszcza wśród władz państwowych i samorządowych oraz użytkowników bibliotek.

KIERUNKI ROZWOJU SBP I PODSTAWOWE ZADANIA

W najbliższych latach, przyjmuje się następujące kierunki rozwoju SBP związane z obszarami działania Stowarzyszenia i celami strategicznymi, określonymi w znowelizowanej *Strategii Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na lata 2010-2021*:

I. Kształtowanie polityki i praktyki bibliotecznej w Polsce.

Zadania:

a) działania rzecznicze i promocyjne w zakresie wprowadzenia projektu ustawy o bibliotekach,

b) przygotowanie ekspertyzy dot. pragmatyki zawodowej, w tym ścieżek kariery zawodowej,

c) udział w tworzeniu i realizacji programów rozwoju bibliotek,

d) opracowanie i upowszechnianie norm oraz standardów biblioteczarskich,

e) upowszechnianie dobrych praktyk biblioteczarskich.

Przewidywane rezultaty:

- uchwalenie nowej ustawy o bibliotekach,

- zmiana przepisów prawnych, regulujących działalność bibliotek i określających pragmatykę zawodową bibliotekarzy,

- poprawa efektywności funkcjonowania bibliotek, upowszechnienie stosowania wskaźników badania efektywności bibliotek.

II. Utrzymywanie partnerstwa z instytucjami państwowymi, samorządowymi, organizacjami pozarządowymi w zakresie budowy społeczeństwa wiedzy.

Zadania:

a) zapewnienie swobodnego i powszechnego dostępu do zasobów informacyjnych, ochrony dziedzictwa kultury i nauki,

b) współpraca z organizacjami krajowymi związanymi z sektorem książki, informacji oraz z innymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi, m.in. w zakresie promocji czytelnictwa i bibliotek, integracji zasobów informacyjnych,

c) rozwój współpracy zagranicznej, w tym organizacja wyjazdów edukacyjnych, przyjmowanie i wysyłanie na staże bibliotekarzy, udział w kongresach biblioteczarskich, itp.

Przewidywane rezultaty:

- zwiększenie udziału SBP w rozwoju społeczeństwa wiedzy,

- zwiększenie znaczenia roli książki i bibliotek w rozwoju społecznym,

- wzmocnienie pozycji SBP oraz poszerzenie zakresu jego oddziaływania,

- wzrost aktywności polskich bibliotekarzy, w tym członków SBP na forum światowym, w pracach międzynarodowych zespołów i grup roboczych.

III. Integracja środowiska i wzmocnienie statusu zawodu bibliotekarza.

Zadania:

a) doskonalenie form komunikacji między członkami Stowarzyszenia, środowiskiem bibliotekarzy i innymi środowiskami zainteresowanymi rozwojem społeczeństwa wiedzy, z wykorzystaniem portalu www.sbp.pl, bloga, twittera, facebooka,

b) upowszechnianie pozytywnego wizerunku SBP wśród bibliotekarzy i innych środowisk,

c) wdrożenie i rozwój programu ulg i bonusów dla członków Stowarzyszenia,

d) organizowanie spotkań młodych bibliotekarzy,

e) budowanie solidarności międzypokoleniowej w środowisku biblioteczarskim.

Przewidywane rezultaty:

- większa aktywność członków Stowarzyszenia,

- prowadzenie przez struktury SBP i biblioteki wspólnych działań,
- popularyzacja osiągnięć Stowarzyszenia wśród bibliotekarzy i innych środowisk,

- pozyskanie nowych członków, szczególnie młodych i aktywizacja starszych,
- poprawa wizerunku zawodu bibliotekarza w społeczeństwie i mediach.

IV. Zwiększenie dostępu bibliotekarzy do różnych form kształcenia i doskonalenia zawodowego.

Zadania:

- a) monitorowanie potrzeb i możliwości doskonalenia zawodowego bibliotekarzy,
- b) współpraca z uczelniami w zakresie kształcenia bibliotekarzy (opiniowanie kierunków kształcenia),
- c) wspieranie edukacji bibliotekarzy (działalność wydawnicza tradycyjna i elektroniczna, konferencje, szkolenia, rozbudowa i upowszechnienie korzystania z archiwum cyfrowego SBP, prowadzenie systemu informacji o praktykach i stażach zawodowych),
- d) wdrożenie systemu akredytacji profesjonalnej SBP.

Przewidywane rezultaty:

- wzrost jakości przygotowania zawodowego bibliotekarzy,
- modyfikacja programów kształcenia bibliotekarzy stosownie do potrzeb rynku,
- zwiększenie oferty literatury naukowej i fachowej dla bibliotekarzy,
- podniesienie jakości kursów i innych szkoleń dla bibliotekarzy.

W realizacji przedstawionych kierunków niezbędne będzie utrzymanie i rozwój współpracy z dotychczasowymi partnerami (uczelniami, ośrodkami kształcenia, bibliotekami naukowymi, publicznymi, pedagogicznymi, konferencje dyrektorów różnych typów bibliotek, organizacje pozarządowe działające w obszarze książki, jednostki administracji państwowej, samorządy, związki zawodowe, media) oraz pozyskiwanie nowych, w tym ze sfery biznesu.

FINANSOWANIE DZIAŁALNOŚCI SBP ORAZ ZARZĄDZANIE ORGANIZACJĄ

Podstawowymi źródłami finansowania SBP są dochody ze sprzedaży wydawnictw oraz środki publiczne i inne dotacje.

Znaczne zwiększenie pierwszego źródła staje się trudnym wyzwaniem dla SBP, z uwagi na pogarszającą się kondycję bibliotek, ale niezbędnym dla utrzymania stabilizacji finansowej SBP i realizacji nowych zadań wpisanych do *Strategii*.

Szansę na pozyskanie środków publicznych stwarzają natomiast programy operacyjne Ministerstwa

Kultury i Dziedzictwa Narodowego (w ramach dotacji na promocję literatury i czytelnictwa, czasopiśma, edukację kulturalną, obserwatorium kultury, dziedzictwo kulturowe), Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej (w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, Rządowego Programu na rzecz Aktywności Osób Starszych), a także Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (środki na finansowanie działalności upowszechniającej naukę). Do programów tych SBP z powodzeniem aplikuje od kilku lat.

Intensyfikacji wymagają natomiast starania o pozyskanie środków europejskich, w tym pochodzących z programów międzynarodowych, np. z programu Kreatywna Europa (2013-2017), będącego następcą kończącego się właśnie programu Kultura+.

W dalszym ciągu trzeba rozwijać współpracę z uczelniami w zakresie dofinansowania wydania książek, utrzymać wsparcie przez Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych UW wydawania „Zagadnień Informacji Naukowej”, a także przez Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy – Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego – wydawania „Bibliotekarza”.

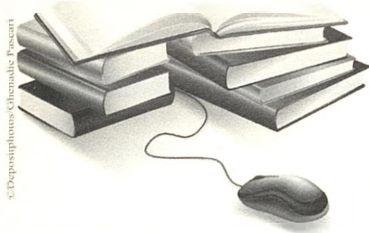
Duże możliwości pozyskania dodatkowych środków na zapewnienie trwałości efektów wzmocnienia potencjału SBP stwarza współpraca z organizacjami pozarządowymi, przede wszystkim z Fundacją Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego oraz innymi.

Źródłem finansowania działalności struktur terenowych Stowarzyszenia pozostają składki członkowskie, których zwiększenie umożliwiłoby realizację nowych inicjatyw w regionach. Uzupełniające źródło środków SBP stanowią odpisy podatkowe, jednak dotychczasowe ich wpływy są mało satysfakcjonujące, stąd należy w dalszym ciągu prowadzić aktywną kampanię reklamową w tym zakresie.

Intensyfikacji wymagają działania na rzecz zwiększenia środków pozyskiwanych z biznesu obsługującego biblioteki, poprzez np. zawieranie umów sponsorskich, partnerskich, sprzedaż usług reklamowych na konferencjach, seminariach i warsztatach organizowanych przez SBP, usług dostępnych na portalu, itp.

Zapewnienie odpowiedniego poziomu finansowania Stowarzyszenia łączyć się będzie z wprowadzeniem nowoczesnych metod zarządzania, zwiększających efektywność wykorzystania środków oraz usprawniających organizację pracy, doskonalenie form i metod promocji serwisów Stowarzyszenia, w tym elektronicznej sprzedaży książek, prowadzenia szkoleń e-learningowych, itp.

Krajowy Zjazd Delegatów SBP

„Zabukuj sobie Ibuka”

książki elektroniczne w bibliotekach publicznych Dolnego Śląska

Pomysł na współpracę w zakupie i dystrybucji ibuków, książek oferowanych przez wydawnictwo PWN dostępnych online, jest kolejnym integracyjnym projektem wykorzystującym tzw. nowe technologie prowadzonym przez Dolnośląską Bibliotekę Publiczną im. T. Mikulskiego we Wrocławiu.

Pierwszym projektem, nadal kontynuowanym i rozwijanym, jest wspólne katalogowanie i udostępnianie opisów bibliograficznych artykułów z czasopism lokalnych, gromadzonych przez dolnośląskie biblioteki publiczne, w zlokalizowanej na serwerze DBP bazie REGION. Bazę, obsługiwaną przez niewiele młodszy od niej samej program MAK, utworzono w 1995 r., w czasach raczkującego internetu i pierwszych dostępnych w Polsce systemów wielobibliotecznych pracujących online. Od tego czasu jest ona nieprzerwanie współtworzona przez 24 biblioteki publiczne województwa, dla których powstała strona internetowa z materiałami informacyjnymi i metodycznymi, a obsługujący ją system ALEPH został wzbogacony o dedykowaną bazę haseł wzorcowych.

„Dolnośląski Zasób Biblioteczny” to prowadzony od 2004 r. projekt współpracy bibliotek, polegający na współużytkowaniu jednej instalacji systemu bibliotecznego ALEPH przez 38 bibliotek publicznych województwa. Jego celem było obniżenie kosztów komputeryzacji bibliotek, ułatwienie katalogowania zbiorów i poprawa dostępu do danych katalogowych i bibliograficznych poprzez umieszczenie ich w jednym miejscu w internecie (www.dzb.pl).

Niektóre z bibliotek publicznych Dolnego Śląska w różnych latach tworzyły własne projekty digitalizacji i/lub udostępniania materiałów pełnotekstowych – regionalistów, zbiorów rzadkich

lub cennych. Od 2007 r. Książnica Karkonoska w Jeleniej Górze wraz z DBP prowadzi „Cyfrowy Dolny Śląsk” – bibliotekę cyfrową (jbc.jelenia-gora.pl), w której swoje materiały udostępnia obecnie kilkanaście bibliotek publicznych województwa, a także dolnośląskie archiwa, muzea i inne instytucje.

„Zabukuj sobie Ibuka” – to nazwa projektu, w którym w latach 2011-2012 Dolnośląska Biblioteka Publiczna oferowała dostęp do pełnych tekstów książek online z platformy Ibuk.pl tylko swoim czytelnikom. Budżet projektu pozwolił na zakup dostępu wyłącznie do tytułów książek. Jego rozwinięciem jest projekt „Ibuki w DZB” (1047 tytułów), obejmujący od kwietnia 2012 r. te biblioteki DZB (było ich 28 spośród 38), które wyraziły zainteresowanie udziałem we wspólnym zakupie i udostępnianiu tzw. ibuków. W 2013 r. propozycję udziału w projekcie skierowaliśmy do wszystkich, 172 bibliotek publicznych stopnia podstawowego województwa. Swój udział zadeklarowały 54 biblioteki i to one będą współtworzyć III etap projektu.

Wszystkie te działania mają kilka cech typowych dla ponadlokalnych projektów, a zwłaszcza:

- ich integracyjny charakter przeciwdziałając rozproszeniu usług i informacji o nich i poprawiając dostępność w internecie (są obecne w jednym miejscu sieci WWW, obsługują je te same narzędzia wyszukiwania i wyświetlania),

The screenshot shows the website interface for korpo.ibuk.pl. At the top, there is a search bar with the text 'szukaj' and 'dostępne książki'. Below the search bar, there is a navigation menu with categories like 'dostępne książki', 'wszystkie książki', and 'Nowa wersja'. The main content area is titled 'Katalog - Dolnośląski Zesób Biblioteczny' and displays a list of books. The first book shown is 'A Humanist Approach to Sustainable Development' by Zbigniew Lepko. The interface includes a search bar, a list of books, and a sidebar with a 'jak korzystać z buku?' icon.

• w porównaniu z analogicznymi projektami indywidualnymi, znacznie ograniczają koszty ich uruchomienia w bibliotekach (serwery, komputery, licencje, wdrożenia, szkolenia).

KORPOIBUK – OFERTA PWN DLA BIBLIOTEK I ZAŁOŻENIA WSPÓLNEGO ZAKUPU

Wydawnictwo PWN kieruje swoją ofertę książek online zarówno do klientów indywidualnych (www.ibuk.pl), jak i instytucjonalnych, np. bibliotek. To dla nich właśnie powstał portal www.korpo.ibuk.pl (www.libra.ibuk.pl jest nową odsłoną tego samego serwisu). Biblioteka, która wykupiła określoną ilość tytułów w celu ich udostępniania poprzez korpo.ibuk.pl, rozdaje swoim czytelnikom loginy i hasła do strony, na której mogą wyszukiwać tytuły i je czytać.

Pełne treści książek online teraz – to kwintesencja tego, czego coraz częściej oczekują od nas czytelnicy, przyzwyczajeni do łatwego, natychmiastowego dostępu do potrzebnych im materiałów w internecie, nie zawsze świadomi ograniczeń, jakie na biblioteki nakładają przepisy prawa, tym bardziej nie ciekawi ograniczeń ekonomicznych z jakimi muszą się one borykać. Można przypuszczać, że w przyszłości dostęp do książek elektronicznych będzie postrzegany jako standardowa usługa biblioteki i stanie się ważnym elemen-

tem jej wizerunku – tak jak dziś katalog OPAC. Ze wszystkimi tego konsekwencjami.

Głównym ograniczeniem w korzystaniu z platformy korpo.ibuk.pl jest koszt subskrypcji tytułu. Koszt jednego tytułu w abonamencie rocznym to średnio ok. 48 zł. Zakup 100 tytułów oznacza więc wydatek 4800 zł rocznie. Czy 100 tytułów wystarczy, aby wygenerować stałe zainteresowanie czytelników? Przypomnijmy, że system UKD składa się z 10 działów głównych, a więc czysto teoretycznie, 100 tytułów pozwoli nam „obsadzić” każdy z nich jedynie dziesięcioma książkami. Trudno nazwać taką ofertę wyczerpującą. Ceny Ibuków utrudniają stworzenie atrakcyjnej oferty w indywidualnym zakupie, a powielanie tych samych tytułów w różnych bibliotekach powoduje marnowanie środków.

Z wykupionego tytułu może jednorazowo korzystać maksimum 5 czytelników, chyba że biblioteka wykupiła dostęp wielokrotny. PWN nie ogranicza za to ilości kont, jakie biblioteka może udostępnić czytelnikom. Loginy i hasła do nich są przekazywane w miarę zgłaszanych potrzeb. Odpowiednio duża grupa bibliotek, działając wspólnie w obrębie jednej, wspólnie wykupionej bazy tytułów, może wygenerować w ten sposób zapotrzebowanie na konta przekraczające limity biznesowe firmy. Czytelnicy korzystający z bezpłatnego – z ich punktu wi-

dzenia – dostępu do książek, będą w mniejszym stopniu zainteresowani wykupieniem płatnych pozycji oferowanych przez wydawcę. Te obawy słyhać w negocjacjach z PWN. Jedyną do tychczas przeciwwagą dla nich było wykupienie relatywnie dużej ilości tytułów. Wpłynęło to na powodzenie projektu dolnośląskiego – nie pierwszej propozycji wspólnego zakupu, jaką złożyły PWN biblioteki publiczne, ale pierwszej na jaką wydawca się zdecydował. Obecnie istnieje już osiem podobnych projektów w Polsce. Wydawnictwo PWN zdaje się otwierać szerzej na tę formę współpracy z bibliotekami, być może rozumiejąc, że alternatywą dla grupowego zakupu książek elektronicznych w tej ofercie, obiektywnie przecież nie taniej, nie jest ekonomicznie odpowiadająca jej, ani tym bardziej ją przewyższająca, suma zakupów indywidualnych – lecz ich brak.

ETAP I IBUKI W DOLNOŚLĄSKIEJ BIBLIOTECE PUBLICZNEJ

Wdrażanie książek elektronicznych w Dolnośląskiej Bibliotece Publicznej we Wrocławiu i później w bibliotekach Dolnego Śląska rozpoczęło się w 2011 r. realizacją projektu finansowanego przez Dolnośląski Urząd Marszałkowski pod nazwą „Zabukuj sobie Ibuka”. Był on kierowany do wszystkich zarejestrowanych w bazie DBP czytelników i miał na celu zapoznanie ich z książką elektroniczną oraz udostępnienie tego typu publikacji w działach biblioteki i na komputerach domowych.

Realizacja projektu zapewnić miała ponadto nowoczesny, zgodny ze światowymi trendami wizerunek biblioteki, dostęp do wielu wydawnictw poszukiwanych lub nieobecnych w formie papierowej, a także oszczędność pieniędzy. W czasie realizacji projektu – w okresie od marca do października 2011 r. przewidziano zakupienie rocznej licencji umożliwiającej dostęp do e-booków, a także szeroko zakrojoną akcję reklamującą nową usługę.

PWN – właściciel platformy ibuk.pl – przed wykupieniem licencji umożliwił bibliotece miesięczne bezpłatne testowanie bazy około 550 tytułów. Po tym okresie Dział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów, Dział Automatyzacji Bibliotek, Wypożyczalnia dla Dorosłych oraz Czytelnia przygotowały listę książek do zakupienia. Wybrano 148 tytułów, do których umowa licencyjna zapewniła dostęp w terminie od 27 kwietnia

2011 r. do 26 kwietnia 2012 r. Zostały one skatalogowane, a opisy zamieszczone w katalogu OPAC bibliotek Dolnośląskiego Zasobu Bibliotecznego i podlinkowane bezpośrednio do bazy ibuk.pl, co stanowiło dodatkową informację, ułatwiło dostęp oraz spowodowało wzrost zainteresowania e-bookami.

Ibuk.pl w ramach tzw. wersji korporacyjnej (dla instytucji) zaproponował:

- 5 jednoczesnych dostępów do tytułu (bez możliwości wydruku),
- dowolny dobór literatury,
- dostęp do publikacji ze wszystkich komputerów w sieci bibliotecznego na podstawie adresów IP – bez konieczności logowania,
- dostęp z komputerów domowych czytelników DBP na podstawie kodów dostępu (ilość logi-
nów i użytkowników nieograniczona),
- materiały reklamowe – plakaty, ulotki i zakładki w cenie licencji,
- możliwość zgłaszania przez użytkowników propozycji tytułów do kupienia,
- dostęp do raportów statystycznych dotyczących użytkownika bazy, umożliwiających m.in. analizę liczby dziennych logowań czy popularności poszczególnych tytułów,
- dostęp do publikacji darmowych zaproponowanych przez PWN.

Wśród zakupionych tytułów znalazły się publikacje naukowe, szczególnie podręczniki akademickie, popularnonaukowe i poradniki z następujących dziedzin wiedzy: informatyka, nauki humanistyczne (historia, filologia polska, filologie obce, kulturoznawstwo, kultura i sztuka, religioznawstwo), nauki matematyczno-przyrodnicze (biologia, matematyka, technika, chemia, fizyka, nauki o Ziemi), nauki społeczne (pedagogika, socjologia, psychologia, komunikacja społeczna, filozofia, nauki polityczne), medycyna, prawo, nauki ekonomiczne (marketing, reklama, zarządzanie, informatyka, finanse i bankowość, rachunkowość i controlling, gospodarka światowa, Unia Europejska).

Elementem bardzo ważnym dla powodzenia projektu było właściwe zaplanowanie, przygotowanie i przeprowadzenie akcji informującej o nowej usłudze DBP. Materiały reklamowe dostarczone przez PWN umieszczono we wszystkich działach i ważnych ciągach komunikacyjnych biblioteki. Oznaczono wszystkie dostępne dla czytelników stanowiska komputerowe. Na stronie internetowej biblioteki utworzono zakładkę zatytułowaną *Czytelnia ibuków*,

która zawierała wszelkie, potrzebne użytkownikom informacje nt. e-booków w DBP – wykaz zakupionych publikacji, instrukcję dotyczącą sposobu czytania, link do platformy, podsumowania, wnioski i relacje z imprez promocyjnych, a z czasem także informacje o rosnącym zainteresowaniu ofertą i krótkie omówienia statystyczne. Informacje zamieszczono również w filmie reklamującym bibliotekę, wyświetlanym w jej witrynach.

Starano się wykorzystać wszystkie dostępne kanały informacyjne – o projekcie pisano: we wrocławskim *Informatorze kulturalnym „Co jest grane”*, na platformie Cyfrowy Dolny Śląsk, na platformie SBP, na stronie Dolnośląskiego Zasobu Bibliotecznego, informacje wysyłano też bibliotecznym newsletterem.

Projekt obejmował także przygotowanie i realizację imprez przybliżających ideę książek elektronicznych, które skierowano do wszystkich grup czytelniczych biblioteki. Zorganizowano kursy komputerowe dla szerokiej grupy odbiorców, podczas których informowano o nowej usłudze i demonstrowano sposób czytania e-booków. Szkolenia odbywały się także w ramach Internetowego Klubu e-Seniora, lekcji bibliotecznych prowadzonych przez Dział Pracy z Dziećmi i Dział Informacji. Dla najmłodszych użytkowników we współpracy z Działem Pracy z Dziećmi przygotowano „Tydzień z e-bookiem. Od książki tradycyjnej do e-booka” – cykl wykładów przeznaczonych dla dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych i gimnazjów.

Pierwszy rok funkcjonowania e-booków w Dolnośląskiej Bibliotece Publicznej był okresem testowania nowej usługi i analizowania statystyk. Wszystkie ze 148 tytułów były otwierane (czytane), a ich wykorzystanie kształtowało się na średnim poziomie i wyniosło:

- liczba logowań – 265,
- liczba otwarć – 414,
- liczba pobranych stron – 2989,
- czas czytania – ponad 49 godzin,
- zgłoszono też 20 tytułów książek do kupienia.

Powyższe wskaźniki odzwierciedlały stan zainteresowania użytkowników e-bookami w pierwszym roku projektu i wzięto je pod uwagę podczas przygotowań do ewentualnego zawiązania konsorcjum bibliotek, w celu wykupienia wspólnego dostępu do książek elektronicznych z platformy ibuk.pl. Stało się jasne, że samodzielne zbudowanie bazy tytułów na tyle dużej i różnorodnej, żeby każdy czytelnik znalazł w niej coś dla siebie, dla

pojedynczej biblioteki, nawet wojewódzkiej, będzie bardzo trudne. Tymczasem słabo rozwijana oferta mogłaby szybko trafić, na obrzeża zainteresowania odbiorców.

ETAP II KONSORCJUM

W październiku 2011 r. na V Konferencji Bibliotek Dolnośląskiego Zasobu Bibliotecznego przedstawiono uczestnikom projekt współpracy w dostępie do dokumentów elektronicznych znajdujących się na platformie ibuk.pl, przez biblioteki Dolnośląskiego Zasobu Bibliotecznego. Omówiono statystyki samodzielnej dystrybucji ibuków przez DBP, zaprezentowano platformę korpo.ibuk.pl, jej funkcjonalność od strony czytelnika i biblioteki, przedstawiono korzyści z udziału w projekcie – przede wszystkim finansowe, ale także wizerunkowe i promocyjne.

W listopadzie 2011 r. rozesłano do bibliotek zrzeszonych w DZB pismo z propozycją współpracy. Spośród 38 bibliotek DZB, 28 zadeklarowało gotowość udziału w konsorcjum, wskazując wysokość wkładu finansowego, jaki każda z nich może ponieść. Deklaracje te stały się później podstawą do rozliczenia.

W przyjętej formule, Dolnośląska Biblioteka Publiczna zawarła z wydawnictwem PWN umowę handlową, której wysokość opiewała na sumę wkładów zadeklarowanych przez zainteresowane biblioteki, podpisując jednocześnie z nimi porozumienie określające podstawowe zasady współpracy. Konsorcjum ma więc jednego przedstawiciela, który z pozostałymi członkami grupy rozlicza się we własnym zakresie, przekazuje im także przygotowane przez PWN materiały promocyjne oraz wszystkie inne ważne materiały i informacje i ponosi koszty wynikające z odpowiedzialności za powodzenie całości projektu. Na wniosek DBP wydawnictwo PWN wzięło na siebie obowiązek prowadzenia indywidualnej (skierowanej do każdej biblioteki osobno) dystrybucji loginów i haseł, oraz przygotowania – jednak tylko raz w roku, w pierwszej połowie stycznia – wybranych danych statystycznych nt. wykorzystania ibuków przez czytelników poszczególnych bibliotek.

W trakcie rekrutacji nie ustalono minimalnego limitu finansowego (nie ustalił go też PWN), pozwalającego na udział w projekcie. Uznaliśmy, że największą wartością naszego pomysłu, będzie z jednej strony otworzenie wszystkim uczestnikom dostępu do wspólnie wykupio-

nej, relatywnie dużej bazy tytułów, a z drugiej, zwłaszcza mniejszym, mniej zasobnym bibliotekom, zapewnienie dostępu do nowoczesnej formy udostępniania zbiorów, na co samodzielnie nie mogłyby sobie pozwolić. Ustanowienie limitu finansowego odcięłoby od udziału w projekcie przynajmniej część najmniejszych bibliotek. Nieco ryzykowne założenie, że mimo braku owego zabezpieczenia deklarowane przez biblioteki kwoty złożą się na budżet zaspokajający oczekiwania wydawnictwa PWN, okazało się jednak trafne. Należy zauważyć, że oferta była skierowana do wyodrębnionej grupy bibliotek (członków Dolnośląskiego Zasobu Bibliotecznego), a to w większości biblioteki powiatowe, miejskie w siedzibach powiatów, a jeśli gminne to dysponujące budżetami pozwalającymi na utrzymanie rocznych kosztów serwisowych systemu bibliotecznego ALEPH – a więc nie te najbiedniejsze.

Ostatecznie w II etapie projektu 28 bibliotek zakupiło w sumie 1047 tytułów ibuków, które podobnie jak przed rokiem zostały skatalogowane w systemie bibliotecznym. Wszystkie biblioteki zamieściły informację o ibukach na swoich stronach domowych, wszystkie otrzymały z PWN materiały promocyjne. W różnym stopniu informowały też o projekcie w lokalnych mediach i reklamowały go w codziennej działalności.

STATYSTYKI WYKORZYSTANIA

Grafika poniższa obrazuje relacje podstawowego wskaźnika wykorzystania Ibuków, tj. ilości logowań, między zakupem indywidualnym (maj-kwiecień 2011 r.) i grupowym (od maja 2012 r.) w pierwszych miesiącach II etapu projektu. Gwałtowny wzrost zainteresowania ibukami od maja 2012 r. jest związany z powstaniem konsorcjum. Zakup indywidualny od gru-

powego różni nie tylko prawie dziesięciokrotny wzrost liczby proponowanych tytułów, ale także ilość oferujących je instytucji rozrzuconych na obszarze całego województwa.

W II etapie udostępniania Ibuków (podane dane obejmują okres od 27 kwietnia 2012 r. do 2 kwietnia 2013 r.), zarejestrowano następujące wskaźniki ich wykorzystania:

- liczba logowań – 9472,
- liczba otwarć – 18795,
- liczba pobranych stron – 191416,
- czas czytania – 3446 godzin,
- zgłoszono też 127 tytułów książek do kupienia.

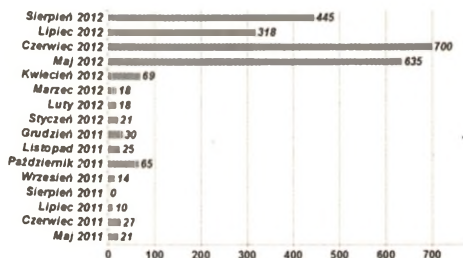
PIERWSZE PODSUMOWANIA

Pierwsze dwa lata funkcjonowania e-booków najpierw w DBP, a później w konsorcjum stały się dla wielu bibliotek nie uczestniczących okresem przyglądania się realizacji projektu pod kątem użytkowania zasobu i opłacalności takiej inwestycji. Doświadczenia bibliotek zrzeszonych zaważyły na podjęciu decyzji o kontynuowaniu lub (w mniejszym stopniu) rezygnacji z udziału w konsorcjum w kolejnym roku (kwiecień 2013 r. – kwiecień 2014 r.). Niektóre z mniejszych bibliotek sygnalizowały małe lub prawie żadne zainteresowanie książkami elektronicznymi wśród swoich czytelników. W wielu przypadkach wynikało to prawdopodobnie ze zbyt małego zaangażowania w reklamę tej usługi, w pewnym stopniu jest to też kwestia relatywnie małej popularności tej formy publikacji zwłaszcza w małych miejscowościach, gdzie brak studentów – największej grupy potencjalnych użytkowników. Duże miasta, zwłaszcza ośrodki akademickie są pod tym względem w korzystniejszej sytuacji, choć tu możliwości korzystania z baz e-booków jest więcej.

Bez wątpienia e-booki to nowoczesna, bardzo atrakcyjna i zdecydowanie przyszłościowa usługa biblioteczna. Ich zakup i wdrażanie to spore wyzwanie nie tylko finansowe, ale też często organizacyjne. Wszystko wskazuje na to, że już lada moment będzie postrzegana jako standard wyznaczający kierunek rozwoju bibliotek publicznych.

Joanna Golczyk,
Mariusz Gabrysiak
Dolnośląska Biblioteka Publiczna im. T. Mikulskiego
we Wrocławiu

Ilość logowań w okresie
maj 2011 r. – sierpień 2012 r.

Nowa baza – prace doktorskie i habilitacyjne pracowników Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie

Katalog główny Biblioteki Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie tworzony w systemie bibliotecznym ALEPH v.18 zawiera opisy bibliograficzne całego księgozbioru, jaki posiada biblioteka. Wśród nich znaleźć można i takie, które dotyczą zgromadzonych przez bibliotekę prac doktorskich i habilitacyjnych pracowników uczelni.

ZALECENIA I OCZEKIWANIA UCZELNI

Oczekiwaniem naszego środowiska akademickiego było, aby doktoraty i habilitacje pracowników Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego (ZUT) wydzielić w odrębną bazę, która przy pomocy dostępnych w systemie kryteriów wyszukiwawczych, stanowić będzie dogodnie do przeszukiwania źródło informacyjne. Podjęte działania miały na celu wydzielenie bazy logicznej pod nazwą *Prace doktorskie i habilitacyjne pracowników ZUT* w ramach funkcjonującego katalogu biblioteki. Z założenia baza swoim zasięgiem chronologicznym powinna sięgać roku 2009, tj. momentu utworzenia ZUT w Szczecinie¹ oraz zawierać tylko opisy bibliograficzne rozpraw doktorskich i habilitacyjnych pracowników naukowych uczelni. Dostęp do bazy winien być możliwy poprzez stronę internetową katalogu (<http://aleph.bg.zut.edu.pl>).

Zgodnie z postanowieniami zawartymi w Zarządzeniu nr 22 Rektora Zachodniopomorskiego Uniwersyte-

tu Technologicznego w Szczecinie z dnia 23 marca 2012 r. w sprawie gromadzenia i udostępniania przez Bibliotekę Główną rozpraw doktorskich rejestracji podlegają wszystkie rozprawy pracowników ZUT obronione w naszej i w innych uczelniach. Rejestracja odbywa się w dwojaki sposób. Po pierwsze, opisy w bazie tworzone są na podstawie fizycznie dostarczonych prac do biblioteki. Po drugie, w przypadku, gdy biblioteka nie posiada egzemplarzy ww. prac, opisy tworzone są na podstawie dostarczonych przez wydziały uczelni wykazów rejestrujących. Zarządzenie reguluje także sposób zapoznania się z rozprawą doktorską w bibliotece jeszcze przed jej obroną oraz określa wymagania dotyczące formy jej udostępniania po obronie. Biblioteka zgodę na udostępnianie pracy pozyskuje drogą pisemnej umowy zawartej z autorem.

Dokumentowanie rozpraw habilitacyjnych w bazie odbywa się dwukierunkowo. Opis bibliograficzny tworzony jest z autopsji na podstawie egzemplarza zgromadzonego w bibliotece. Takiej rejestracji podlegają prace publikowane. Dru-

gi rodzaj opisu, tworzony jest na podstawie oceny osiągnięć naukowych habilitanta stanowiących przedmiot rozprawy habilitacyjnej². W tym przypadku nie mamy do czynienia z fizycznym egzemplarzem pracy, który stanowi w bibliotekarstwie podstawę tworzenia opisu bibliograficznego, lecz z opisem osiągnięć naukowych pracownika, na podstawie których otrzymał habilitację. Są to m.in.:

- publikacje międzynarodowe i krajowe,
- osiągnięcia projektowe, konstrukcyjne lub techniczne,
- udzielone patenty międzynarodowe i krajowe,
- uczestnictwo w wystawach lub targach międzynarodowych lub krajowych,
- kierowanie lub udział w międzynarodowych lub krajowych projektach badawczych,
- uczestnictwo w programach europejskich i innych programach międzynarodowych i krajowych,
- otrzymane nagrody i wyróżnienia,
- udział w konsorcjach i sieciach badawczych,
- udział w komitetach redakcyjnych i radach naukowych czasopism,
- staże w zagranicznych lub krajowych ośrodkach naukowych lub akademickich.

Zdecydowano, iż podstawą utworzonego opisu bibliograficznego w bibliotece jest podany przez pracownika temat rozprawy habilitacyjnej odzwierciedlający całokształt jego dokonań naukowych, dydaktycznych i organizacyjnych. W polu tytułu opisu wprowadzany jest temat rozprawy, zaś w dodatkowych polach m.in. informacje o dacie i nazwie uczelni przeprowadzającej przewód habilitacyjny.

DOSTOSOWANIE SYSTEMU BIBLIOTECZNEGO

W związku z tworzeniem przez bibliotekę bazy *Prac doktorskich i habilitacyjnych pracowników ZUT* konieczne było dostosowanie systemu bibliotecznego, które umożliwiłoby wprowadzenie danych identyfikujących powyższy typ prac naukowych. Utworzono dodatkowe szablony opisów bibliograficznych, według których wprowadza się prace do systemu.

We wszystkich formatach oprócz standardowych pól określonych przez MARC 21 rekordu opisu bibliograficznego dla książki i dokumentu elektronicznego, utworzone zostały dodatkowe pola i podpola identyfikujące rejestrowane prace.

Podstawowym polem jakie dodano, to pole sortujące **BAS** (Baza). Zastosowanie tego indek-

sowanego pola pozwoliło na logiczne wydzielenie z katalogu głównego biblioteki opisów, które przyporządkowane zostają do nowo powstałej bazy. W podpolu **la** może być tylko jedna z dwóch wartości *dr* lub *hab*, co skutkuje przydziałem opisów do *Bazy doktoratów i habilitacji pracowników ZUT* oraz rozróżnia opisy rozpraw doktorskich od habilitacyjnych. W wyniku uzyskanego efektu czytelnik może poszukiwać i przeglądać dowolnie wybrany przez siebie typ prac. Aby wyszukiwanie mogło odbywać się jednocześnie przy pomocy słów i haseł w kilku różnych indeksach zastosowano język poleceń CCL (Common Command Language). Ponadto wartości pola **BAS** (*dr* lub *hab*) posyłane są do indeksu słownego WBS. Takie rozwiązanie umożliwiło wyszukiwanie zarówno wg wszystkich pól w katalogu głównym, jak i w tworzonej bazie.

W podpolach pola **PRM** (Promotor) wpisywane jest kolejno: **la** *Nazwisko, Imię promotora*, **lb** *Tytuł naukowy promotora*, **lc** *Data obrony rrrr.mm.dd*, **ld** *Nazwa uczelni przeprowadzającej przewód habilitacyjny (bez wydziału, instytutu, katedry...)*.

Informacje dotyczące praw autorskich i zezwoleń na wybraną formę udostępniania pracy przez bibliotekę, zamieszczone w polu **PAU** (Prawa autorskie). Wprowadzone podpola dają możliwość wyboru kolejnych form udostępniania i zawierają: **la** *Wersja drukowana udostępniana na miejscu i poprzez Wypożyczenia Międzybiblioteczne*, **lb** *Wersja elektroniczna udostępniana w sieci BG ZUT*, **lc** *Zwielokrotnienie w formie wydruku, techniką cyfrową lub optyczną*, **ld** *Dostępna w internecie, w tym w Zachodniopomorskiej Bibliotece Cyfrowej*.

Pole **ZUT** (Afilacja w ZUT) zawiera informacje o dokładnym miejscu pracy autora. W podpolu **lx** podawana jest nazwa uczelni – *ZUT*, w podpolu **lw** wydział, w podpolu **lj** jednostka organizacyjna (Katedra/Jednostka/Zakład).

Opis wersji drukowanej rozprawy habilitacyjnej różni się podpołem **la** *hab* w polu **BAS** oraz brakiem pola **PAU**, dotyczącego praw autorskich wraz z podpolami określającymi poszczególne formy udostępniania. Prawa autorskie w przypadku opublikowanych prac habilitacyjnych, w większości przypadków ustalane są na poziomie wydawniczym pomiędzy wydawcą a autorem.

Poniższe przykłady odzwierciedlają zastosowanie różnych szablonów w bazie.

Przykład 1: Opis bibliograficzny rozprawy doktorskiej w wersji drukowanej – BK.
FMT BK

LDR nam a22 i 4500
 008 090113s2012 pl f 000 0 pol d
 040 |a SZCZ ZUT
 0410 |a pol |b eng
 1001 |a Szmyt, Anna.
 24510 |a Badania doświadczalne i modelowanie procesu bioadsorpcji metali ciężkich z rozтворów wodnych / |c Anna Szmyt ; Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny. Wydział Technologii i Inżynierii Chemicznej. Instytut Inżynierii Chemicznej i Procesów Ochrony Środowiska.
 260 |a Szczecin : |b Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie, |c 2012.
 300 |a 134 k. : |b il. (w tym kolor.) ; |c 31 cm.
 500 |a Rozprawa doktorska realizowana w ramach projektu badawczego N N209 215338
 500 |a Rozprawa doktorska częściowo realizowana w ramach Programu Operacyjnego Kapi-tał Ludzki 2007-2013.
 502 |a Praca doktorska. Zachodniopomorski Uni-wersytet Technologiczny w Szczecinie, 2012.
 504 |a Bibliogr. k. 124-134.
 530 |a Dostępny również w wersji elektronicznej.
 546 |a Streszcz. w jęz. ang.
 650 |a Metale ciężkie. |x adsorpcja i adsorpcja |v rozprawy akademickie.
 650 |a Adsorpcja. |v rozprawy akademickie.
 650 |a Absorbenty i adsorbenty. |v rozprawy akademickie.
 650 |a Biotechnologia. |v rozprawy akademickie.
 650 |a Biomasa. |v rozprawy akademickie.
 85641 |u <http://zbc.ksiaznica.szczecin.pl/publication/30074> |4y
 BAS |a dr
 PAU |a Wersja drukowana udostępniana na miejscu i poprzez Wypożyczenia Międzybiblioteczne. |b Wersja elektroniczna udostępniana w sieci BG ZUT. |c Zwiłokrotnie w formie wydruku, techniką cyfrową lub optyczną. |d Dostępna w internecie, w tym w Zachodniopomorskiej Bibliotece Cyfrowej.
 PRM |a Nastaj, Józef.
 |b Prof. nadzw.
 |c 2012.
 |d ZUT.
 ZUT |x ZUT.
 |w Wydział Technologii i Inżynierii Chemicznej.
 |j Instytut Inżynierii Chemicznej i Procesów Ochrony Środowiska.

Przykład 2: Opis bibliograficzny rozprawy doktorskiej w wersji elektronicznej – CF.

FMT CF
 LDR nam a22 i 4500
 008 090113s2012 pl f d pol d
 040 |a SZCZ ZUT
 0410 |a pol |b eng
 1001 |a Szmyt, Anna.
 24510 |a Badania doświadczalne i modelowanie procesu bioadsorpcji metali ciężkich z rozтворów wodnych |h [Dokument elektroniczny] / |c Anna Szmyt ; Zachodniopomorski Uni-wersytet Technologiczny. Wydział Technologii i Inżynierii Chemicznej. Instytut Inżynierii Chemicznej i Procesów Ochrony Środowiska.
 256 |a Dane tekstowe.
 260 |a Szczecin : |b Zachodniopomorski Uni-wersytet Technologiczny w Szczecinie, |c 2012.
 300 |a 1 dysk optyczny (CD-ROM) ; |c 12 cm.
 500 |a Rozprawa doktorska realizowana w ra-mach projektu badawczego N N209 215338
 500 |a Rozprawa doktorska częściowo realizowa-na w ramach Programu Operacyjnego Kapi-tał Ludzki 2007-2013.
 502 |a Praca doktorska. Zachodniopomorski Uni-wersytet Technologiczny w Szczecinie, 2012.
 504 |a Bibliogr. k. 124-134.
 530 |a Dostępny również w wersji drukowanej.
 546 |a Streszcz. w jęz. ang.
 650 |a Metale ciężkie. |x adsorpcja i adsorpcja |v rozprawy akademickie.
 650 |a Adsorpcja. |v rozprawy akademickie.
 650 |a Absorbenty i adsorbenty. |v rozprawy akademickie.
 650 |a Biotechnologia. |v rozprawy akademickie.
 650 |a Biomasa. |v rozprawy akademickie.
 85641 |u <http://zbc.ksiaznica.szczecin.pl/publication/30074> |4 y
 BAS |a dr
 PAU |a Wersja drukowana udostępniana na miejscu i poprzez Wypożyczenia Międzybiblioteczne. |b Wersja elektroniczna udostępniana w sieci BG ZUT. |c Zwiłokrotnie w formie wydruku, techniką cyfrową lub optyczną. |d Dostępna w internecie, w tym w Zachodniopomorskiej Bibliotece Cyfrowej.
 PRM |a Nastaj, Józef.
 |b Prof. nadzw.
 |c 2012.
 |d ZUT.

ZUT |x ZUT.
|w Wydział Technologii i Inżynierii
Chemicznej.
|j Instytut Inżynierii Chemicznej i Procesów
Ochrony Środowiska.

Przykład 3: Opis bibliograficzny rozprawy habilitacyjnej pracownika ZUT obronionej na ZUT.

FMT BK
LDR cam a2200265 i 4500
003 NUKAT
008 L 120511s2012 pl a f |000 0 pol c
020 |a 9788376631028
035 |a xx002487835
040 |a SZCZ ZUT/KK |c SZCZ ZUT/KK |d SZCZ
ZUT/KK |d SZCZ M/MH
0410 |a pol |b eng |b ger
1001 |a Arlet, Piotr.
24510 |a Architektura wernakularna Obszaru
Morza Bałtyckiego :
|b analogie, różnice, obraz ogólny /
|c Piotr Arlet.
260 |a Szczecin : |b Wydawnictwo Uczelniane
Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Tech-
nologicznego w Szczecinie, |c 2012.
300 |a 258, [3] s. : |b il. ; |c 24 cm.
502 |a **Rozprawa habilitacyjna. Zachodnio-
pomorski Uniwersytet Technologiczny
w Szczecinie, 2012.**
504 |a Bibliogr. s. 245-250.
546 |a Streszcz. ang. i niem.
650 |a Architektura regionalna |z Bałtyk (region).
85641 |u [http://www publikacje.zut.edu.pl/zut/
000183723.pdf](http://www publikacje.zut.edu.pl/zut/000183723.pdf) |z Spis treści oraz streszcz.
w jęz. ang. i niem.
920 |a 978-83-7663-102-8
BAS |a hab
PRM |c 2012.
|d ZUT.
ZUT |x ZUT.
|w Wydział Budownictwa i Architektury.
|j Instytut Architektury i Planowania
Przestrzennego.

Przykład 4: Opis bibliograficzny monogra-
ficznej rozprawy habilitacyjnej pracownika ZUT
obronionej na innej uczelni.

FMT BK
LDR cam a2200325 i 4500
003 NUKAT
008 100715s2010 pl a |000 0 pol c
020 |a 9788376630502
035 |a xx001729398

040 |a SZCZ M/AB |c SZCZ M/AB |d TOR U/TMS
0410 |a pol |b eng |b ger
1001 |a Błażejczak, Dariusz.
24510 |a Prognozowanie naprężenia granicznego
w warstwie podornej gleb ugniatanych ko-
łami pojazdów rolniczych /
|c Dariusz Błażejczak ; Zachodniopomorski
Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie.
260 |a Szczecin : |b Wydawnictwo Uczelniane
Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Tech-
nologicznego w Szczecinie, |c 2010.
300 |a 96 s. : |b il. ; |c 24 cm.
502 |a **Rozprawa habilitacyjna. Uniwersytet Rol-
niczy w Krakowie, 2011.**
504 |a Bibliogr. s. 69-76.
546 |a Streszcz. ang., niem.
650 |a Gleby. |x gęstość |x modele matematyczne.
650 |a Gleby |x badania.
650 |a Naprężenia mechaniczne. |x badania.
920 |a 978-83-7663-050-2
BAS |a hab
PRM |c 2011.02.02
|d Uniwersytet Rolniczy w Krakowie
ZUT |x ZUT.
|w Wydział Kształtowania Środowiska
i Rolnictwa.
|j Katedra Budowy i Użytkowania Urządzeń
Technicznych.

Przykład 5: Opis bibliograficzny monogra-
ficznej rozprawy habilitacyjnej wydanej w serii
wydawniczej.

FMT BK
LDR nam a22 a 4500
008 L080919s2008 pl 000 0 pol d
040 |a SZCZ 004
1001 |a Horszczaruk, Elżbieta.
24510 |a Model zużycia abrazyjnego betonów ce-
mentowych /
|c Elżbieta Horszczaruk.
260 |a Szczecin : |b Wydawnictwo Uczelniane
Politechniki Szczecińskiej, |c 2008.
300 |a 156 s. : |b il. ; |c 24 cm.
4901 |a Prace Naukowe / Politechnika Szczeciń-
ska |x 1731-3015 |v Nr 599
4901 |a Prace Naukowe / Politechnika Szcze-
cińska. Katedra Konstrukcji Żelbetowych
i Technologii Betonu |v Nr 3
502 |a **Rozprawa habilitacyjna. Politechnika
Gdańska, 2009.**
504 |a Bibliogr.
650 |a Beton. |x badania |v rozprawy
akademickie.

- 650 |a Zużycie (mechanika) |x badania |v rozprawy akademickie.
- 650 |a Trybologia (technologia).
- 650 |a Wytrzymałość materiałów |x badania |v rozprawy akademickie.
- 830 0 |a Prace Naukowe Politechniki Szczecińskiej |v Nr 599
- 830 0 |a Prace Naukowe Politechniki Szczecińskiej. Katedra Konstrukcji Żelbetowych i Technologii Betonu |v Nr 3
- BAS |a hab
- ZUT |x ZUT.
- |w Wydział Budownictwa i Architektury.
|j Katedra Konstrukcji Żelbetowych i Technologii Betonu.
- PRM |c 2009.06.03
- |d Politechnika Gdańska

Przykład 6: Opis bibliograficzny rozprawy habilitacyjnej – utworzony na podstawie oceny dorobku naukowego pracownika – TK.

FMT TK

LDR nam a22 a 4500

008 120713s2009 pl 000 0 pol d

040 |a SZCZ ZUT

0410 |a pol

1001 |a Tryba, Beata Anna

24510L |a Preparatyka i badanie właściwości di-tlenku tytanu modyfikowanego węglem i żelazem do rozkładu zanieczyszczeń organicznych z wody w procesach fotokatalizy i foto-Fentona /
|c Beata Anna Tryba.

260 |c 2009.

502 |a Habilitacja na podstawie publikacji, 2009.

BAS |a hab

PRM |c 2009.04.03

|d ZUT

ZUT |x ZUT.

|w Wydział Technologii i Inżynierii
Chemicznej.

|j Instytut Technologii Chemicznej Nieorganicznej i Inżynierii Środowiska.

We wszystkich przytoczanych przykładach, zgodnie z wytycznymi stosowanymi w formacie MARC 21 rekordu opisu bibliograficznego, występuje pole 502. Pole to zawiera uwagi dotyczące dysertacji. W tym polu podaje się informację, że publikacja jest rozprawą doktorską lub habilitacyjną. Wymienia się także instytucję nadającą stopień naukowy i rok uzyskania tytułu przez autora pracy. Pole to kieruje opis do ogólnego in-

deksu doktoratów i habilitacji znajdującego się w katalogu głównym biblioteki.

Dla bibliotekarzy wprowadzających opisy do systemu bibliotecznego dodano także podpowiedzi informujące o sposobie wypełniania poszczególnych pól i podpól. Umożliwiło to wypełnianie szablonów według ustalonych zasad zgodnych z wytycznymi katalogowania.

Efekt prac związanych z wydzieleniem bazy *Prace doktorskie i habilitacyjne pracowników ZUT* widoczny i powszechnie dostępny jest na stronie WWW katalogu bibliotecznego. Po wybraniu zakładki Bazy w menu głównym strony mamy możliwość wyszukiwania prostego lub zaawansowanego w wielu polach. Wyszukiwanie prac w „wyszukiwaniu prostym” odbywa się poprzez wpisanie wyszukiwanej frazy oraz wyboru indeksu, w którym fraza ta ma wystąpić. Do wyboru mamy utworzone indeksy:

- Wszystkie pola
- Słowa z tytułu
- Autor
- Promotor
- Data obrony/kolokwium
- Uczelnia przeprowadzająca obronę/kolokwium
- Wydział/Katedra ZUT
- Hasła przedmiotowe
- Numer systemowy
- Baza dr lub hab.

*

Wyszukiwanie wg frazy „dr” w polu „Baza dr lub hab” i wskazanie „Prace doktorskie i habilitacyjne ZUT” da wykaz wszystkich zarejestrowanych doktoratów pracowników naukowych naszej uczelni obronionych na ZUT i na innych uczelniach. Wynik wyświetlany jest w układzie chronologicznym, tzn. w obrębie poszczególnych lat i z podziałem alfabetycznym według nazwisk autorów.

„Wyszukiwanie w wielu polach” pozwala na wypełnienie więcej niż jednego pola, które w konsekwencji zawęży wyniki wyszukiwania. Pomiedzy poszczególnymi polami można posługiwać się operatorami Boole’a, jednak domyślnie ustawiony jest w systemie operator AND. Posługując się opcją „Słowa sąsiadujące” mamy możliwość wyboru – czy szukane słowa mają wystąpić obok siebie, czy też nie. Wpisywane słowa wyszukiwawcze mogą być markowane przez znak „?”.

Zwrócić należy uwagę, iż do niektórych opisów bibliograficznych dołączane są linki elektroniczne umożliwiające zapoznanie się z całą

pracą, jej fragmentem lub spisem treści. Forma i zakres udostępniania pracy uzależniona jest od zawartej z autorem umowy co do jej upublicznienia. Gdy taka zgoda jest udzielona, to przy opisie bibliograficznym znajduje się link hiperaktywny do tekstu „Pokaż”. Możemy spotkać się z dwoma rodzajami odwołań do prac:

1) które mają dostęp do pełnego tekstu/fragmentu/spisu – tylko w sieci wewnętrznej ZUT. Po kliknięciu linku „Pokaż”, ukazuje się informacja o prawach autorskich, zaś po jej akceptacji czytelnik może dalej przejść do wyświetlenia tekstu publikacji;

2) które mają dostęp do pełnego tekstu/fragmentu/spisu – w Zachodniopomorskiej Bibliotece Cyfrowej.

STAN ZAWARTOŚCI BAZY

Wzrastająca popularność bazy *Prace doktorskie i habilitacyjne pracowników ZUT* znajduje odzwierciedlenie w statystykach odwiedzin strony, która na bieżąco monitorowana jest przez administratora systemu.

Dane o obronionych doktoratach i habilitacjach pracowników naszej uczelni od 2011 r. wprowadzane są na bieżąco. Lata 2009-2010 zostały w bazie uzupełnione. Poniższa tabela przedstawia ilościowe zestawienie, od chwili powołania ZUT w Szczecinie.

Liczba rozpraw doktorskich i habilitacyjnych pracowników ZUT z podziałem na lata

Rok obrony	2009	2010	2011	2012
Doktoraty	45	46	29	28
Habilitacje	19	13	22	31

Jak wynika z przedstawionych danych dynamika obrony prac doktorskich pracowników na-

szej uczelni na przestrzeni ostatnich czterech lat jest spadkowa, w przeciwieństwie do wzrastającej ilości rozpraw habilitacyjnych.

WNIOSKI

Zaprojektowana i udostępniana baza *Prac doktorskich i habilitacyjnych pracowników ZUT* spełniła oczekiwania uczelnianego środowiska akademickiego oraz wpisuje się w ogólnokrajowe tendencje do tworzenia źródeł informacji. Dzięki niej szybciej można dotrzeć do poszukiwanych opisów bibliograficznych rozpraw i – o ile takie istnieją – linków do pełnych tekstów. Warunkiem koniecznym jej wiarygodności jest oczywiście kompletność informacji pozyskanych przez bibliotekę o obronionych pracach, na podstawie których tworzone są opisy. Baza może być rozwijana zgodnie z oczekiwaniami użytkowników.

Barbara Cendrowska,
Barbara Sadowska,
Pola Żylińska
Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie
Biblioteka Główna

PRZYPISY:

¹ Na podstawie Ustawy Sejmowej z dnia 5 września 2008 r. o utworzeniu Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1110), z dniem 1 stycznia 2009 r. w wyniku połączenia Akademii Rolniczej w Szczecinie i Politechniki Szczecińskiej zostaje powołany do życia Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie.

² Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

W pierwszym półroczu 2013 ukazało się kilka bardzo interesujących i praktycznych publikacji Wydawnictwa SBP.

Jedną z nich jest praca zbiorowa pod red.

Iwony Pugacewicz i Elżbiety Barbary Zyberty

Biblioteki – Tożsamość – Kultura

Jest to 143 tom serii „Nauka-Dydaktyka-Praktyka”, stron 216, cena 38 zł

Zamówienia: Wydawnictwo SBP (<http://www.sbp.pl/sklep/>); sprzedaz@sbp.pl

Próby likwidacji bibliotek szkolnych na tle polityki edukacyjnej w dwudziestoleciu międzywojennym

Ostatnie przekształcania bibliotek szkolnych nie są niczym nowym i szokującym. Idea powstała już w latach 90., ale kilka lat temu we Wrocławiu oraz w Jarocinie przeprowadzono eksperyment przyjmujący takie rozwiązanie. Na początku 2013 r. niemalże kontrowersje w środowisku, nie tylko nauczycieli i bibliotekarzy, ale również elit intelektualnych kraju wzbudził projekt założeń ustawy Ministerstwa Cyfryzacji i Administracji *O poprawie warunków świadczenia usług przez jednostki samorządu terytorialnego*, który w swych założeniach proponował łączenie bibliotek szkolnych z publicznymi.

Założenia projektu były jak najbardziej wzniosłe. Biblioteki miały być lepiej wyposażone, otwarte dłużej i dostępne dla całej społeczności lokalnej. W praktyce dla wielu szkół oznaczałoby to jednak utratę biblioteki, dla uczniów brak możliwości kontaktu z książką, a dla nauczycieli bibliotekarzy utratę pracy lub wszystkich stopni awansu zawodowego i przywilejów (a co za tym idzie również obowiązków) nauczycielskich. Najsmutniejszy jest jednak fakt, że tak naprawdę o to chodziło. Biblioteki utrzymywane są przez szkoły, a szkoły przez samorządy, tak więc umożliwienie likwidacji bibliotek szkolnych pozbawiłoby pracy wielu nauczycieli bibliotekarzy.

Wzorem dla obecnych pomysłodawców reform powinny być doświadczenia z naszej nieodległej historii. W niezwykle trudnym okresie dla Polski, jakim były czasy II Rzeczypospolitej, tuż po zakończeniu I wojny światowej przed nowym rządem stało zadanie odbudowy kraju zniszczonego przez zaborców, a następnie przez działania wojenne. Odbudować należało cały system edukacji, co przy galopującej inflacji i zadłużeniu

państwa nie było zadaniem łatwym. Ówczesny rząd miał jednak świadomość, że zlekceważenie problemów szkolnictwa może przynieść w przyszłości poważne konsekwencje. Bardzo ważne było, by każda szkoła, stara, nowa, w mieście czy na wsi posiadała własną biblioteczkę. Kontakt z książką oraz rozmowa z kompetentnym doradcą była nieocenioną bronią w walce z analfabetyzmem, który w 1921 r. sięgał ogółem 33%¹ wśród obywateli powyżej 10 roku życia, a na terenach byłego zaboru rosyjskiego 65%. Walka z analfabetyzmem szybko zaczęła przynosić efekty. W 1931 r. poziom analfabetyzmu spadł o 10%, a największy odnotowano wśród wiejskiej młodzieży szkolnej. Oczywiście, można by przekonywać, że nie ma żadnego sensu porównywać ówczesne problemy edukacji z dzisiejszymi. Co prawda, nie musimy dzisiaj zawzięcie walczyć z analfabetyzmem, ale likwidacja bibliotek szkolnych może się przyczynić do zaistnienia problemu zwłaszcza w małych miejscowościach, gdzie dostęp do słowa pisanego jest ograniczony. Ponadto od-

notowuje się we współczesnym społeczeństwie zjawisko odchodzenia od czytania ze zrozumieniem, z którym ciężko walczyć bez zachęcania do lektury oraz powszechnego dostępu do książek. Kolejnym problemem, wiążącym się z likwidacją dostępu do bibliotek szkolnych, jest dysleksja coraz częściej diagnozowana wśród młodego pokolenia. Choć na ogół przypisuje się jej podłoże genetyczne, gwałtowny wzrost liczby dzieci, u których ją stwierdzono, przypada na okres rozwoju informatyzacji i zmniejszonego zainteresowania książką.

W 1925 r. żywe zainteresowanie sprawą bibliotek szkolnych dało w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego² wydając Okólnik będący instrukcją w sprawie bibliotek dla młodzieży szkół powszechnych, a w praktyce pierwszym oficjalnym podręcznikiem bibliotekarstwa szkolnego. W Okólniku czytamy: *Biblioteczka dla młodzieży powinna być czymś nieodłącznym od szkoły powszechnej, jest ona bowiem jedną z najważniejszych pomocy naukowych (...)* Żywe zainteresowanie młodzieży książkami do czytania podnosi bardzo szybko bezpośrednie wyniki nauczania szkolnego. Lektura bowiem kształci znakomicie umysł, rozbudza zainteresowania, rozwija inteligencję młodzieży i dostarcza jej w łatwy sposób mnóstwa wiadomości, których niepodobna jest objąć nauką szkolną. Już wówczas zauważono i podkreślono rolę wychowawczą bibliotekarza szkolnego, a biblioteka nie miała pełnić jedynie funkcji usługowej, ale przede wszystkim opiekuńczo-wychowawczą. *Wypożyczanie książek nie może być suchym „urzędowaniem” nauczyciela i odbywać się w milczeniu i w pośpiechu. Nauczyciel wypożyczający powinien stale uważać się za dyskretnego doradcę w wyborze książek i dużo rozmawiać z młodzieżą na temat jej lektury.*

Przy tak postępowym rozumieniu funkcji i pozycji bibliotek szkolnych nie dziwi fakt, że nie myśłano wówczas o ich likwidacji, lecz dbano by każda szkoła posiadała własny księgozbiór i nauczyciela sprawującego nad nim pieczę. Podczas gdy w roku szkolnym 1925/1926 zaledwie 65,73% szkół powszechnych było zaopatrzonych w bibliotekę, w roku szkolnym 1931/1932 było ich 92,7%. Największym problemem był jednak zły stan księgozbioru. W wielu bibliotekach szkolnych księgozbiór nie przekraczał kilkuset egzemplarzy i pozbawiony był wartościowej literatury młodzieżowej, której nie było także na rynku wydawniczym. Nieoceniona w zwiększaniu zbiorów bibliotek była pomoc państwa.

W 1921 r. na akcje zakładania bibliotek szkolnych Skarb Państwa przeznaczył sporą sumę uzyskaną ze zlikwidowanego Tymczasowego Zarządu Terenów Przyfrontowych i Etapowych. Jeszcze w 1924 r. Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zdobyło spore fundusze dla bibliotek poprzez kredyty dodatkowe uchwalone przez Sejm. Ministerstwo przeznaczyło na akcję biblioteczną ponad milion złotych. Umożliwiło to na niektórych terenach zaopatrzenie prawie wszystkich szkół powszechnych w biblioteczki³. W 1927 r. wprowadzona akcja „Miesiąca książki” nie dość, że wzbogaciła biblioteki o nowe pozycje i podniosła rangę zawodu nauczyciela bibliotekarza, to także wpłynęła na ogólne zainteresowanie literaturą wśród dzieci i młodzieży⁴. Choć trudno to sobie wyobrazić, z danych statystycznych wynika, iż liczba wypożyczeń w bibliotekach szkół powszechnych przypadających na jednego ucznia wzrosła z 3,2 w roku szkolnym 1927/1928 do 10,7 w roku szkolnym 1936/1937.

Dla dzisiejszego środowiska bibliotekarzy szkolnych troska państwa o rozbudowę bibliotek w latach 20. XX w. może rodzić uczucie zazdrości. I choć upływający czas zmienił zarówno biblioteki, jak i bibliotekarstwo, to wartość słowa pisanego oraz znaczenie książki w rozwoju człowieka pozostają takie same. W dobie cyfryzacji i informatyzacji zmiany zachodzą we wszystkich typach bibliotek, dlatego nie ma co się dziwić, że również biblioteki szkolne poszukują nowej tożsamości i jakości w zmieniającej się rzeczywistości. Zadaniem państwa powinno być wspieranie szkół w procesie nowej transformacji. Obecnie polska szkoła potrzebuje tak samo mocno bibliotek szkolnych, jak 90 lat temu. Problem polega na tym, że wówczas tę potrzebę dostrzegano.

Kamil Kościelniak

Państwowa Szkoła Muzyczna I i II stopnia im. Henryka Melcera w Kaliszu

PRZYPISY:

- ¹ Dane statystyczne pochodzą z: *Mały rocznik statystyczny*. Warszawa 1939, s. 28.
- ² Dziennik Urzędowy MWRIOP 1925, Nr 11, poz. 103.
- ³ MIKUŁOWSKI, T. Uwagi o czytelnictwie młodzieży szkolnej. *Sprawy szkolne* 1925, nr 1, s. 41.
- ⁴ Zob. KOSSUTHÓWNA, B. Biblioteki szkolne w publicznych szkołach powszechnych w r. 1927. *Szkola Powszechna* 1928, nr 4, s. 376-380.

Rozmowa z Sabiną Malinowską,

lauratką ogólnopolskiego
konkursu „Bibliotekarz Roku 2012”

Marzena Przybysz: Gratulacje, zajęła Pani drugie miejsce w ogólnopolskim Konkursie na Bibliotekarza Roku 2012, z liczbą 2230 głosów, z różnicą 14 do miejsca pierwszego. To świetny wynik. Pani 36 letni staż pracy jest niemałym bagażem doświadczeń, jakie były jego początki?

Sabina Malinowska: Dziękuję bardzo za gratulacje. 36 lat wydawałoby się, że to szmat czasu, a jednak czasami wydaje się jakby to było wczoraj. Pracę rozpoczęłam bezpośrednio po studiach w Ostrołęckiej Bibliotece, gdzie pracuję do dziś; zmieniła się nazwa Biblioteki, zmieniły się stanowiska. Zostałam przyjęta od razu na stanowisko instruktora w nowo powołanej Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej. Praca trudna, odpowiedzialna, wymagająca i doświadczenia, i samodzielności. Wiele decyzji trzeba było podejmować samodzielnie i szybko. Nie było często czasu i warunków na konsultacje z doświadczonymi koleżankami. Do wielu bibliotek trzeba było docierać na piechotę (po kilka kilometrów), nie wszędzie dojeżdżały autobusy, na samochód służbowy można było liczyć sporadycznie. W bibliotekach wiejskich w tamtych czasach pracowało się też w bardzo trudnych warunkach, m.in. ciasnota, słabe ogrzewanie lub nawet jego brak. Pamiętam zimę stulecia, pracowaliśmy w paltach i w rękawiczkach, a woda w pomieszczeniach zamarzała. Potem była wielka powódź (1979) – gdy Narew i Bug wystąpiły z brzegów, a woda wdarła się do bibliotecznych pomieszczeń. Można byłoby długo opowiadać o tych spartańskich warunkach pracy i bibliotekarkach siłaczkach. To w tych

trudnych warunkach uczyłam się zawodu, poznawałam jego tajniki. Miałam szczęście trafić na wspaniałych nauczycieli z dawnej WBP, Izabellę Majewską-Chałat (dyrektor WBP), Elżbietę Zielińską (z-cę dyrektora i przewodniczącą Okręgu SBP), Teresę Łubę (kierownika Działu Gromadzenia Zbiorów), a także wspaniałych bibliotekarzy z tzw. terenu, z którymi wspólnie i w wielkim trudzie modernizowaliśmy warsztaty i lokale bibliotek, otwieraliśmy nowe biblioteki, organizowaliśmy spotkania z pisarzami, konkursy, słynne „Niedziele na Wsi”. Instruktor WBP w latach osiemdziesiątych zajmował się nie tylko sprawami czysto merytorycznymi, ale także wielu innymi, które dziś dla młodszego pokolenia mogą być śmieszne lub dziwne. Na przykład wielkim sukcesem było zdobycie węgla do bibliotecznych pieców, załatwienie u wojewody pozwolenia na zakup radia, magnetofonu, telewizora, maszyny do pisania, większego przydziału papieru, itd., itd....

M.P.: Kiedy pojawiły się pierwsze sukcesy zawodowe?

S.M.: Tak naprawdę trudno odpowiedzieć jest mi na to pytanie. Nigdy nie rozważałam moich działań w aspekcie sukcesów. Duże sukcesy to pochodna małych sukcesów. Dla młodego bibliotekarza w latach siedemdziesiątych sukcesem było np. pierwsze wystąpienie z referatem na konferencji wojewódzkiej bibliotekarzy, wywalczenie lepszego lokalu dla biblioteki wiejskiej, „załatwienie” maszyny do pisania. Natomiast te większe sukcesy przysły w drugiej połowie lat dziewięćdziesiątych. Rozpoczę-

łam pisanie projektów i starania o dodatkowe środki, m.in. z MKiDN, MEN, z PHARE, fundacji i wielu innych źródeł. Były to głównie środki na działalność edukacyjną i promocję czytelnictwa. W 2000 r. dzięki środkom z PHARE utworzyliśmy punkt informacji o UE i uruchomiliśmy pierwsze w regionie stanowiska internetowe dla czytelników. Reaktywowaliśmy po wielu latach Spotkania Literackie na Kurpiach (od 3 lat Festiwal Literacki), podnieśliśmy do rangi ogólnopolskiej Konkurs Literacki im. Dionizego Maliszewskiego. Pojawiły się Wieczory Literackie w Arce, konkursy poetyckie dla dzieci, itd. Rozpoczęliśmy w 1996 r. wyjazdy studyjne do bibliotek Europy.

M.P.: Jak Pani ocenia rok ubiegły z perspektywy zastępcy dyrektora ds. merytorycznych Miejskiej Biblioteki Publicznej w Ostrołęce, a jednocześnie cenionego i znanego społecznika?

S.M.: Był to w miarę dobry rok. Zaobserwowaliśmy wzrost zainteresowania książką i innymi zbiorami bibliotecznymi. Dane statystyczne za rok ubiegły są zadowalające, wprawdzie jeszcze trochę brakuje do statystyk sprzed lat, ale krzywa idzie w górę i ja wierzę, że jest to tendencja stała. W roku ubiegłym wygospodarowaliśmy w budynku Biblioteki dla Dzieci przy ul. Gomulickiego salę na spotkania kameralne. Salę nazwaliśmy Klubem przy Studziennej, bo tu na sąsiedniej działce stał dom, w którym urodził się Wiktor Gomulicki i w ten symboliczny sposób nawiązaliśmy do wielkich tradycji literackich naszego miasta. Mamy możliwość organizowania więcej imprez o charakterze kameralnym. Tu powstał 17 marca 2012 r. i spotyka się Ostrołęcki Klub Literacki przy Studziennej, którego członkami są ludzie piszący (poezję, prozę, utwory dla dzieci, zajmujący się krytyką literacką), zarówno ci o dużym dorobku, jak i początkujący lub piszący do szuflady. Od października zainicjowaliśmy nowy cykl spotkań „Poetyckie piątki przy Studziennej”. Wyszliśmy z murów bibliecznych z szeroką ofertą do czytelnika, np. czytanie dla dzieci na ulicach literackich (np. na Tuwima czytamy Tuwima). W Filii Nr 2 organizowany jest cykl spotkań dla przedszkolaków „Czytanie polsko-angielskie”. Nasz Festiwal Literacki im. Edwarda Kupiszewskiego (Kupiszewiada) zdobył wysokie notowania w kręgach literackich w Polsce. Była to trzecia edycja, ale już ją znamy i chcę do nas przyjeżdżać na Kupiszewiadę.

M.P.: Jak zaciekać tekstem? Jak zachęcić społeczność do systematycznego korzystania z biblioteki? przestrzeni dla kreatywnych – jak głosi tegoroczne hasło Tygodnia Bibliotek.

S.M.: W dzisiejszym świecie – zdominowanym przez komputery, internet i inne urządzenia elektroniczne – cieszy ogromnie fakt, że coraz więcej ludzi ponownie przychodzi do biblioteki po tradycyjną książkę, że są w bibliotekach kolejki oczekujących na książki, że znikają też książki z bibliotecznego przedsonka „uwolnij książkę”, że tyle ludzi przychodzi na spotkania z pisarzami, że kupują książki i stoją w długich kolejkach po autograf. Jest to ogromny sukces tysięcy bibliotekarzy, którzy swoimi działaniami konwencjonalnymi i niekonwencjonalnymi zachęcają do odwiedzania biblioteki, sięgania po książkę. Tradycyjna biblioteka, w której wypożycza się tylko książki, a rola bibliotekarza ogranicza się głównie do rejestrowania wypożyczeń to już przeżytek i takim bibliotekom trudno jest utrzymać się w grze. Szeroko pojmowana promocja czytelnictwa i bibliotek to różnorodność działań, pomysłów, inspiracji. Często są to działania, o których ktoś może powiedzieć, a co one mają wspólnego z biblioteką, książką?, czy biblioteka powinna to robić, czy biblioteka nie przejmuje roli ośrodka kultury, muzeum czy galerii? Tak, powinna. Czym możemy zachęcić poszczególnych mieszkańców do odwiedzin w bibliotece i zaprezentowania oferty typowo bibliecznej? Obok spotkań z pisarzami uznanymi i popularnymi, warto zorganizować spotkania z mieszkańcami. Odkryć kogoś kto pisze wiersze, gra na skrzypcach lub innym instrumencie, posiada talenty wokalne, artystyczne. Zrobić wystawę prac malarskich, fotografii, rzeźb lokalnych twórców. Jest to okazja do spotkania w bibliotece, a jeżeli jest to ktoś stąd to frekwencja jest zapewniona. Zorganizować konkurs lub inną imprezę dla dzieci (w tym przygotowaną przez dzieci) w godzinach popołudniowych; dzieciaki przyprowadzą rodziców, dziadków, rodzeństwo. Takich przykładów można mnożyć. Ważne jest aby organizować u siebie w lokalu lub przed lokalem. Impreza zorganizowana w ośrodku kultury będzie ludziom kojarzyć się z tymi firmami, a nie z biblioteką. Nawet jeżeli jest ciasno, to jakoś to trzeba przeorganizować, bo chodzi o to, by ludzie przyszli do biblioteki i ją zobaczyli, czegoś się o niej dowiedzieli, zapoznali z ofertą biblioteczną.

Dobrze jest pozyskać do współpracy młodzież i dorosłych, szczególnie seniorów. U nas działa od 20 lat Stowarzyszenie Przyjaciół Bibliotek i Książki, które nie tylko pozyskuje środki pozabudżetowe na działania edukacyjne, ale również jest niezwykle pomocne w organizacji różnorodnych przedsięwzięć. To członkowie z SPBiK przynoszą wiele ciekawych pomysłów, podpowiedzi, szukają sponsorów, odnajdują ludzi z pasją, z którymi można byłoby zorganizować spotkanie lub wystawić ich prace w bibliotece. Również silne środowisko literackie (ponad 30 osób) skupione przy Bibliotece to kolejna grupa niezwykle pomocna w lobbowaniu dla naszych spraw. Jednym słowem biblioteka musi być otwarta dla wszystkich i na różne działania, które w konsekwencji krótszej lub dłuższej służą promowaniu książki, bibliotek i czytelnictwa.

M.P.: Działa Pani od wielu lat w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich. Czym dla Pani jest członkostwo w Stowarzyszeniu? Pani działania w tej organizacji?

S.M.: Do SBP wstąpiłam w kilka dni po rozpoczęciu pracy. Trzy lata później zostałam wybrana do Zarządu Okręgu, w następnej kadencji powierzono mi funkcję wiceprzewodniczącej ZO i tak się działo przez kolejne 2 kadencje. W 1993 r. zostałam przewodniczącą Okręgu Ostrołęckiego (od 2002 r. Oddziału). Funkcję tę piastowałam do 14 lutego 2013 r. Obecnie jestem wiceprzewodniczącą naszego Oddziału i członkiem Zarządu Okręgu Mazowieckiego. SBP to po prostu moja organizacja, bliska, ważna; nie wyobrażam sobie bycia bibliotekarzem bez SBP. Nigdy nie zastanawiałam się np. nad sensem mojego członkostwa w SBP. Pamiętam np. jak w latach osiemdziesiątych SBP przeżywało trudne chwile, wielu bibliotekarzy odchodziło z organizacji, coraz częściej słyssało się pytania typu *co mi daje SBP*. Jednym ze sposobów było m.in. „załatwianie” dla bibliotekarzy atrakcyjnych książek (wówczas towar bardzo deficytowy). Dzięki przychylności księgarzy organizowaliśmy w bibliotekach zamknięte kiermasze dla członków SBP. Były również wycieczki autokarowe i kursy bibliotekarskie (dla członków bezpłatne). Ale wiadomo to były tylko półśrodki; szukano w całej organizacji innych dróg wyjścia z kryzysu. W naszym Okręgu, z ówczesną przewodniczącą kol. Elżbietą Zielińską postanowiliśmy dotrzeć do wszystkich członków i rozmawiać z nimi nie na temat *Co mi daje SBP?*, ale *Po co nam – bibliotekarzom i bibliotekom – potrzebna jest ogólnopolska silna organizacja?*

Jeździliśmy niemal na wszystkie spotkania bibliotekarskie w byłym województwie ostrołęckim i mówiliśmy, mówiliśmy, mówiliśmy: o historii i osiągnięciach SBP i o tym, że to dzięki SBP mamy czasopisma i książki fachowe, że mamy konferencje, sympozja, kursy, że jako bibliotekarze powinniśmy wspierać – poprzez członkostwo – działania organizacji, która z kolei wspomaga polskie biblioteki i bibliotekarzy. W tym czasie wspólnie z bibliotekarzami z Koła Rejonowego w Myszyniu wymyśliłymi Konkurs Recytatorski dla dzieci i młodzieży pt. „Kurpie Zielone w literaturze”. Uczestniczą w nim młodzi recytatorzy z całej Kurpiowszczyzny (11 gmin w 3 województwach i 4 powiatach). Siłą tego Konkursu stanowi fakt, że jego faktycznym organizatorem nie są biblioteki, szkoły (choć wpisane do Regulaminu), czyli instytucje, ale ludzie: bibliotekarze zrzeszeni w Kole SBP. Ten Konkurs integruje, inspirowuje, aktywizuje do działania. Koło Myszynieckie jest jednym z najbardziej aktywnych. Bibliotekarze z 6 gmin powiatu ostrołęckiego pomagają sobie wzajemnie przy organizacji imprez czytelniczych, przy przeprowadzkach bibliotek, przy większych pracach (np. przy scontrum).

Cieszę się z sukcesów i osiągnięć SBP na szczeblu ogólnopolskim. Podoba mi się, że SBP nie zostaje w tyle, że staje się nowoczesną organizacją, nadążającą za wszystkimi nowinkami XXI w. (nie tylko technicznymi). Wierzę, że w nowe stulecie wejdzie jako organizacja silna potencjałem swych członków, dobrze postrzegana przez władze samorządowe i państwowe wszystkich szczebli i oczywiście całkowicie nowoczesna.

Dodam, że to z inicjatywy SBP otrzymałam większość odznaczeń, w tym Złoty i Brązowy Krzyż Zasługi i Medal „Gloria Artis”, z którego jestem bardzo dumna.

M.P.: Jaka sfera działalności zawodowej przynosi Pani najwięcej satysfakcji?

S.M.: Praca z czytelnikami w różnym wieku: z najmłodszymi, z młodzieżą oraz z seniorami. Spotkania z maluchami w mojej pracy są sporadyczne, bo piękne imprezy organizują koleżanki z bibliotek osiedlowych, w których, jeżeli czas pozwala, uczestniczę jako gość. Ja organizuję lub współorganizuję jedynie kilka sympatycznych imprez dla dzieciaków: Konkurs Recytatorski „Pierwszy krok w poezję” dla uczniów klas I-III (już od 20 lat), Wielkie Czytania dla Dzieci (wiosenne, majowe, jesienne), spotkania z pisarzami dla najmłodszych.

Praca z młodzieżą to przede wszystkim praca koordynatora działań inspirowanych i realizowanych przez młodych. Wspólnie z młodzieżą tworzymy wiele ciekawych projektów. Trzeba pomóc organizacyjnie (np. udostępnić salę, pomóc w pozyskaniu środków finansowych), czasami podzielić się doświadczeniami. Młodzi przychodzą ze wspaniałymi pomysłami organizacji np. imprez literackich połączonych z prezentacjami artystycznymi. Tradycyjnie już podczas Festiwalu Literackiego (zwanego Kupiszewiadą) odbywa się happening przed budynkiem Biblioteki pt. „Poezja wychodzi z Arki” (nazwa zabytkowego budynku MBP). Jest on w przeważającej mierze dziełem młodych – głównie poetów, wokalistów i muzyków – ale uczestniczą w nim przedstawiciele różnych pokoleń: przedszkolaki, uczniowie szkół podstawowych, gimnazjów i średnich, studenci, dorośli i oczywiście niezawodni seniorzy. Jest to wspaniała zabawa, wypelniona poezją (czytaną z okien Biblioteki), muzyką, piosenkami, pisanie wierszy, częstowaniem przechodniów cukierkami i wierszami i wielu innymi atrakcjami (np. praniem wierszy w starej palce „Frani”). Wspólnie z młodzieżą organizujemy salon poetycki, warsztaty literackie, spotkania prezentujące młodych poetów, muzyków, wokalistów, młodzieżowe grupy teatralne. Pomagamy również w debiutach literackich. Wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Ostrołęki staramy się, aby przynajmniej raz w roku ktoś z młodych poetów zadebiutował książką poetycką.

Dla dorosłych i najstarszych, ale i dla młodych organizujemy tradycyjne już Wieczory w Arce: spotkania z pisarzami z kraju i z naszego regionu, a także z zagranicy, koncerty poetycko-muzyczne, wieczory promujące kulturę i folklor Kurpiowszczyzny, wieczory prezentujące ostrołęczan z pasją, Wieczory Noworoczne, Wieczory Wielkanocne, Zaduszki Poetyckie w Arce.

Wiele działań powstaje często dzięki pomocy naszych wolontariuszy: młodzieży i seniorów. Takie działania przywracają po prostu wiarę w ludzi i dodają energii do kolejnych działań.

M.P.: Co chciałaby Pani w swej działalności zawodowej zmienić, czemu poświęcić więcej uwagi?

S.M.: Nie widzę konieczności wprowadzania zmian rewolucyjnych, ale mniejsze jak najbardziej. W naszej działalności jest ciągłe potrzeba poprawiania, ulepszania. Jeżeli chcemy iść z duchem czasu, to nie możemy poprzestawać na tym

co jest, bo nawet nie zdążymy się obejrzeć a będziemy wlec się w tym przysłowiowym ogonie.

M.P.: Jakie są Pani zainteresowania? Czym się Pani najchętniej zajmuje w czasie wolnym od pracy?

S.M.: Uwielbiam podróże dalekie i bliskie. Korzystałam z każdej okazji, by móc podróżować i zwiedzać. Dzięki podróżom służbowym i prywatnym poznałam niemal całą Polskę i kawałek świata. Zwiedziłam wiele bibliotek w kraju i w Europie, a także uroczych miejsc i fascynujących zabytków. Miałam szczęście zobaczyć m.in. Biblioteki Narodowe w Wiedniu, Pradze, we Florencji, Bibliotekę Arsenалу i Bibliotekę w Centrum G. Pompidou w Paryżu, biblioteki publiczne w Czechach, Konstancji, Bratysławie, w Arnheim, a także biblioteki zabytkowe w Saint Florian k. Linzu, Saint Gallen. Zwiedzam świat również za pośrednictwem innych podróżników, opisany przez nich w książkach czy sfilmowany.

Ponadto, od zawsze fotografuję na wycieczkach, imprezach bibliotecznych, spotkaniach rodzinnych i towarzyskich, życie codzienne, przyrodę...

Zimowy czas wolny pochłania czytanie, a letni to głównie prace w ogródku i spotkania z przyjaciółmi, ale i na książkę czasu też starczy.

M.P.: Jakie ma Pani plany?

S.M.: Planów dalekosiężnych nie czynię, bo los często pisze własne scenariusze i proszę jedynie opatrność, aby niósł dla nas tylko dobre wieści. Chociaż konieczność zawodowa wymusza planowanie i to dalekosiężne, ale nie chciałabym zapeszać. Natomiast na najbliższy czas planuję wycieczkę do Weimaru i w Dolinę Renu. Później będzie IV Festiwal Literacki, czyli Kupiszewiada, Wieczory w Arce, Spotkania poetyckie przy Studziennej, rozliczanie dotacji... A w domu czeka mnie większy remont i otwarcie życia.

M.P.: Pani marzenia?

S.M.: Uwielbiam marzenia. To one sprawiają, że dni nawet te pochmurne są bardziej słoneczne, a ludzie radośni. Ponadto, żeby móc spełniać marzenia, trzeba je po prostu mieć.

Marzą mi się piękne biblioteki we własnych przestrzennych lokalach, wyposażone w to wszystko co bibliotekom jest niezbędne do bycia placówką nowoczesną i służącą lokalnej społeczności. Marzą mi się również władze samorządowe, postrzegają-

ce biblioteki jako ważne instytucje w systemie ustawicznego edukowania i budowania społeczeństwa nowoczesnego, demokratycznego, bogatego.... To są całkiem realne marzenia. Musimy tylko wszyscy trochę przy ich spełnieniu popracować.

To już nie marzenie, tylko przekonanie i silna wiara – mimo wszystko co piszą i mówią „książkosceptycy” – że książka papierowa przetrwa do końca, chociaż wiele się tu zmienia.

P.S.

Udział w Konkursie „Bibliotekarz Roku 2012” to wielka i fascynująca przygoda, która wzbogaciła mnie w cenne doświadczenia, utrwaliła wiarę w przyjaźń i koleżeństwo. Otrzymałam najwspanialszą nagrodę, życzliwość tylu wspólnych ludzi. Nominacja do drugiego etapu Konkursu to już jest wielka nagroda, to jak nominacja do „bibliotecznych oskarżów”. Przyznam szczerze, że liczyłam co najwyżej na jakieś środkowe miejsce. Jest mi niezmiernie miło, ludzie oddali na mnie swój głos, a nie było to wcale takie proste, nawet dla osób obeznaných z komputerem. To były niezwykle miłe telefony, maile, smsy, wpisy na facebooku z meldunkami o głosowaniu i z gratulacjami. Wiele wrzuseń dostarczyły mi apele o głos, np. na profilach facebookowych młodych poetów z Ostrołęki, apel dyrektora szkoły współpracującej z MBP, apel

Przewodniczącego Rady Miasta na ostrołęckich portalach internetowych oraz rozesłany w formie smsów i maili. Zachowałam wszystkie wpisy.

Głosowali oprócz bibliotekarzy i rodziny znajomi z bibliotecznych spotkań: literaci z Ostrołęki i innych ośrodków w Warszawie, Gdyni, Sopocie, Kaliszu, Olsztynie, Krakowie, Ciechanowie, ostrołęczanie ze Szwecji, Anglii, Nowego Jorku i Chicago, przyjaciele z Towarzystwa Przyjaciół Ostrołęki i Stowarzyszenia Przyjaciół Bibliotek i Książki, współorganizatorzy imprez literackich, w tym nauczyciele i młodzież, a także samorządowcy, sąsiedzi, znajomi, panie z osiedlowego sklepiku.....

Dziękuję moim koleżankom bibliotekarkom z MBP w Ostrołęce, MGBP w Myszynie, a także z bibliotek miejskich i gminnych z terenu powiatu ostrołęckiego i powiatów sąsiednich oraz bibliotek szkolnych i pedagogicznych z terenu naszego Oddziału SBP.

Wszystkim wymienionym i niewymienionym, którzy mnie wspierali z całego serca najserdeczniej dziękuję.

Sabina Malinowska

Dziękuję za rozmowę, życzę dalszych sukcesów i spełnienia pragnień.

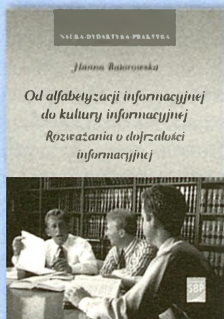
Marzena Przybysz
Biblioteka Narodowa

Już w sprzedaży

nowa publikacja Wydawnictwa SBP

Hanna Batorowska

Od alfabetyzacji informacyjnej do kultury informacyjnej Rozważania o dojrzałości informacyjnej

Autorka podjęła w książce bardzo ważną kwestię dojrzałości informacyjnej jako ważnej i pożądanej cechy ludzi funkcjonujących we współczesnym społeczeństwie, w którym doświadczenia związane z tworzeniem i korzystaniem z informacji są bardzo skomplikowane. Dojrzałość ta jest rozumiana szerzej niż tylko sprawne posługiwanie się informacją i nowymi technologiami informacyjnymi.

Stron 156, cena 39 zł

Zamówienia: Wydawnictwo SBP (<http://www.sbp.pl/sklep/>);
spredaz@sbp.pl

©Depositphotos/Pavel Losevsky

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

O bibliotekach w Polsce

W majowym numerze „Krakowa” [Nr 5 (103)] odnajdujemy obszerną wypowiedź prof. Jacka Wojciechowskiego na temat, który można by ująć hasłem: polskie biblioteki a kryzys. Profesor podejmuje w niej kolejną próbę obalenia mitów narosłych wokół bibliotek i czytelnictwa. A to, że «Polak nie czyta», że «darmowy internet zastąpi biblioteki», że «biblioteki oferują dostęp wyłącznie do piśmiennictwa drukowanego», które przecież będzie zanikać. W odradzających się mitach i budowanych przez nie nastrojach tkwi realne niebezpieczeństwo. Z nich to bowiem decydenci różnych szczebli – od ministerialnych po gminne – czerpią inspiracje dla swoich anti-bibliotecznych decyzji. *Wobec bibliotek wszystkie możliwe narzędzia oporu zniesiono, obowiązuje pełny liberalizm* – pisze prof. Wojciechowski, wskazując na ostatnie pomysły legislacyjne zezwalające na likwidację lub łączenie bibliotek publicznych z innymi podmiotami, „otwierające zawód” na profanów i hobbistów, likwidujące biblioteki pedagogiczne. W czym tkwi nasz bibliotekarski «grzech pierworodny», że to w stosunku do bibliotek właśnie idea oszczędnego wydawania publicznych pieniędzy przybiera zazwyczaj postać praktyk likwidacyjnych, że są one, jak pisze Profesor – *...starsze niż kryzys i każdy kryzys przetrwają. Są jak grzybica: nasilają się i utajniają, lecz zawsze wracają. Jeżeli nie ma terapii. A nie ma. Nie istnieje skuteczna polityka pro-biblioteczna w wymiarze całego kraju [...] i wszystko jedno, która ekipa lub która partia sprawuje akurat rządy. Smutna diagnoza, pisana wyraźnie nie «ku pokrzepieniu serc», raczej – jeżeli już – z intencją «wszystkie ręce na pokład!».*

Teraz Biblioteki / Jacek Wojciechowski // Kraków. – 2013, nr 05, s. 28-29

O bibliotekach publicznych w Małopolsce

Tymczasem „Dziennik Polski” (nr 95 z 23 IV) informuje, że *nasz region ma najwięcej w kraju czytelników korzystających z bibliotek publicznych*. Na 100 mieszkańców województwa 19,85 mieszkańca to czytelnicy bibliotek. Wyprzedziliśmy Śląsk (19 proc.) i Mazowsze (18 proc.). W samej MAŁOPOLSCE liderem od lat jest Limanowa, gdzie na 100 mieszkańców, 52 to użytkownicy biblioteki. Wskaźnik powyżej 30 proc. osiągnęły też Trzebinia, Oświęcim, Krynica i Bochnia. Zwycięstwo jest udokumentowane, a czy jest się czym cieszyć – zależy od kontekstu. Ten zaś każe studiować nadmierną radość, podszeptując, że są kraje, w których z bibliotek korzysta ponad połowa mieszkańców, a w Skandynawii podobno nawet ponad 3/4! *Zaczytana Małopolska*, bo tak brzmi tytuł artykułu, jest jednak *Daleko od Kielc* (śródtytuł) i nie chodzi tu o odległości liczone w kilometrach, ale o to, ile środków na zakup nowości dla swoich bibliotek przeznaczyły samorządy obu województw. W Małopolsce wskaźnik zakupu nowości nie osiągnął nawet średniej krajowej, a od średniej cywilizowanej był czterokrotnie niższy. I to jest kolejny kontekst, który tym razem podnosi chyba rangę naszego poprzedniego „zwycięstwa”.

Zaczytana Małopolska / Agnieszka Malatyńska-Stankiewicz // Dziennik Polski. – 2013, nr 95 (23 IV), s. A7

O bibliotekach publicznych w Krakowie

– *Nie możemy wszystkim dodać pieniędzy. Takie są zasady arytmetyki* – mówił Lesław Fijał, skarbnik miasta – o niedoborach w planowanym budżecie KRAKOWA na rok 2013. Przyjęto priorytety i budżet został zatwierdzony. No cóż okazało się, jak donosi „Dziennik Polski” (nr 69 z 22 III), że biblioteki nie znalazły się w gronie „priorytetów”. Ich co-

raz skromniejsze z roku na rok budżety, w 2013 r. zostały pomniejszone o kolejne 20 proc. Podjęto natomiast rozmowy zmierzające do łączenia czterech bibliotek publicznych Krakowa w jeden organizm. Pomysł stary i może niekoniecznie zły, ale podejmowany w warunkach kryzysu nie daje żadnych gwarancji powodzenia. O tym, że odpowiednie finansowanie jest głównym źródłem efektywności organizacyjnej i bez tego nic naprawdę znaczącego nie da się osiągnąć – bibliotekarze dobrze wiedzą. Urzędnicy natomiast, obcinając nadal minimalne już przecież biblioteczne budżety, w odpowiedzi na zapytanie dziennikarzy o dalszy los tych placówek mówią: „*Podnoszone są kwestie ich [bibliotek, przyp. kk] ewentualnej restrukturyzacji oraz dalszego polepszania standardów usług bibliotecznych*” – czyżby był to wyraz urzędniczej wiary, że bibliotekarze mogą więcej niż biblijny Salomon i uda im się jednak nalać z próżnego?

Biblioteki pod murem / Paulina Polak // Dziennik Polski. – 2013, nr 69 (22 III), dod. Kronika Krakowska, s. B04

O bibliotekach niepublicznych publicznych w Krakowie

Siedem lat temu krakowscy kameduli ze Srebrnej Góry na Bielanych w **KRAKOWIE** zdecydowali przekazać swoje zbiory w ręce profesjonalistów z Biblioteki Jagiellońskiej. – *Dzięki temu do naszego księgozbioru, na prawach depozytu, trafiło 11 tysięcy cennych woluminów, w tym kilkadziesiąt unikatów, których nie notuje żaden ze znanych katalogów na świecie* – mówi dr Jacek Partyka, dyrektor BJ ds. zbiorów specjalnych. Przewożenie książek, ich konserwacja i opracowanie trwało kilka lat. Teraz te cenne księgi są dostępne w czytelni starodruków BJ, można też, dla celów naukowych, zamówić skany z całości lub fragmentów dzieł. Zainteresowanych inkunabułami i starodrukami z kamedulskiej biblioteki odsyłam do publikacji zamieszczonych w „*Krakowie*” (nr 4), „*Dzienniku Polskim*” i „*Polskiej Gazecie Krakowskiej*” (nr 44 z 21 II) i oczywiście do „*Jagiellonki*”.

Książki opuszczają klasztor / Ewa Kozakiewicz // Kraków. – 2013, nr 4, s. 58-59, il.; Księgozbiór kamedulów trafił do Biblioteki Jagiellońskiej / Paulina Polak // Dziennik Polski. – 2013, nr 44 (21 II), dod. Kronika Krakowska, s. B3; Księgozbiór kamedulów zagościł w „Jagiellonce” / Paulina Polak // Polska Gazeta Krakowska. – 2013, nr 44 (21 II), s. 5

O Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie

O tym, że w **KRAKOWIE** Polacy nie tylko czytają, ale również chcą korzystać z usług bibliotecznych na miejscu, w czytelniach, do-

wiadujemy się z alarmistycznych artykułów zamieszczonych w trzech dziennikach: „*Dzienniku Polskim*” i „*Polskiej Gazecie Krakowskiej*” (nr 29 z 4 II) oraz „*Gazecie Wyborczej*” (nr 30 z 5 II). Pogląd w tej sprawie wyłożyli również studenci Uniwersytetu Jagiellońskiego na łamach swojego pisma WUJ (nr 6). Przyczyną, dla której Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie stała się przedmiotem tak licznych prasowych «newsów» okazała się zbyt mała pojemność bibliotecznych czytelni i zbyt krótkie, bo tylko do 19.00 (przy postulowanym przez studentów do 24.00 lub wręcz całodobowo) godziny otwarcia biblioteki. Dotyczyło to szczególnie ulubionej przez studentów Czytelni Głównej, gdzie w czasie sesji, na miejsce krakowscy żacy musieli czekać nawet do dwóch godzin. Poza sesją sytuacja także nie wygląda o wiele lepiej. Jesteśmy dumni z popularności biblioteki, rozumiemy też rozgoryczenie studentów. Słusznie jeden z nich zadaje retoryczne pytanie: *Czy domagam się zbyt wiele? Chcę usiąść cichutko w kącie i spokojnie się pouczyć*”. Problem w tym, że adresatami tych pytań nie powinni stać się wyłącznie bibliotekarze, a to na nich właśnie spadło całe odium studenckiego niezadowolenia. Władze stołecznego królewskiego miasta Krakowa, jak również województwa małopolskiego mogą spać spokojnie. «Chłopiec do bicia» dostał już w skórę.

Studenci walczą o miejsce w czytelni / Marcin Warszawski // Dziennik Polski. – 2013, nr 29 (4 II), dod. Kronika Krakowska, s. B03; Studenci walczą o miejsce w czytelni / Marcin Warszawski // Polska Gazeta Krakowska. – 2013, nr 29 (4 II), s. 5; Studenci obiegają biblioteki – powód do radości czy problem? / Jerzy Woźniakiewicz ; rozm. przep. Renata Radłowska // Gazeta Wyborcza. – 2013, nr 30 (5 II), dod. Kraków, s. 3; Raju przy Rajskiej nie było / Emil Regis // Pismo Studentów WUJ. Wiadomości Uniwersytetu Jagiellońskiego. – 2013, nr 6, s. 10

O Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Józefy Bergelówny w Dobczycach (pow. myślenicki)

Cykl artykułów zamieszczonych w „*Dzienniku Polskim*” (nr 24 z 29 I; nr 57 z 8 II; nr 88 z 15 IV) oraz „*Polskiej Gazecie Krakowskiej*” (nr 58, z 9-10 III) pozwala nam śledzić kolejne etapy przeprowadzki dobzczyckiej biblioteki ze swojej pierwszej siedziby, w której 64 lata temu rozpoczynała działalność, do nowego obszernego lokalu (600 m²). Współodczuwać towarzyszące tym przenosinom emocje: nostalgii za ciasnym, ale zabytkowym wnętrzem, wiązane z nową lokalizacją nadzieje, czynione plany, podejmowane przygotowania m.in. do realizacji

nowych projektów, dla których biblioteka znajdzie wreszcie odpowiednie miejsce. Dowiemy się też, że na efekt zmiany lokalizacji, bogatszej oferty usług, liczniejszych i bardziej różnorodnych zbiorów, większej liczby stanowisk komputerowych – nie trzeba było długo czekać. Już po miesiącu do biblioteki zapisało się ponad 400 nowych czytelników. Jest tylko jedna «łyżka dziegciu» w beczce dobczyckiego miodu. – *Nowy lokal biblioteki jest przepiękny – mówi jedna z czytelniczek biblioteki – mój niepokój budzi jednak fakt, że znajduje się ona na terenie szkoły, między klasami. Każdy, kto chce, może wejść do szkoły pod pretekstem skorzystania z biblioteki [...] Moja wnuczka chodzi do tej szkoły... Miejska Biblioteka Publiczna w DOBCZYCACH mieści się obecnie w Regionalnym Centrum Oświatowo-Sportowym, przy ul. Szkolnej 43.*

Z zabytkowego domu do nowego centrum / Maciej Hołuj // Dziennik Polski. – 2013, nr 24 (29 I), dod. Kronika Krakowska, s. B11; W nowej bibliotece jest nawet ekspos do kawy / Katarzyna Hołuj // Dziennik Polski. – 2013, nr 57 (8 III), dod. Kronika Krakowska, s. B11; Dobczycka biblioteka już w nowej siedzibie / Katarzyna Hołuj // Polska Gazeta Krakowska. – 2013, nr 58 (9-10 III), s. 5; Komputery przyciągną do książek? / Katarzyna Hołuj // Dziennik Polski. – 2013, nr 88 (15 IV), dod. Kronika Krakowska, s. B9

O Gminnej Bibliotece Publicznej w Michałowicach (pow. krakowski)

Budujemy nową bibliotekę! Tym razem w MICHAŁOWICACH – informacje o tym przedsięwzięciu zamieścił w kilku notatkach „Dziennik Polski” (nr 39 z 15 II; 71 z 25 III; 86 z 12 IV). Nowy obiekt pomieszczenia dwie instytucje: Gminną Bibliotekę Publiczną i Centrum Kultury i Promocji. – *Obie jednostki nie mają warunków do normalnego funkcjonowania i już dawno planowaliśmy postawienie dla nich budynku, który zbudujemy z udziałem milionowej dotacji z Instytutu Książki, w ramach rządowego programu «Kultura plus» – mówi Antoni Rumian, wójt gminy Michałowice. Inwestycja ma być zakończona w 2014 r. Michałowicka biblioteka z 50 m² zajmowanych obecnie w budynku gimnazjum przeniesie się do pomieszczeń parterowych w nowym budynku (600 m²). – Będzie z prawdziwego zdarzenia czytelnią prasy, internetowa, kąciak dla dzieci – wymienia kierowniczką biblioteki Anna Boczkowska.*

Nadchodzą lepsze czasy dla czytelników / (EKT) // Dziennik Polski. – 2013, nr 39 (15 II), dod. Kronika Krakowska, s. B7; Zbuduj bibliotekę i centrum / (EKT) // Dziennik Polski. – 2013, nr 71 (25 III), dod. Kronika Krakowska, s. B7; Uzyskali drugą dotację na budowę biblioteki / (BCA) // Dziennik Polski. – 2013, nr 86 (12 IV), dod. Kronika Krakowska, s. B8

O Bibliotece Publicznej im. Tadeusza Biernata w Niepołomicach (pow. wielicki)

Okazuje się, że Polacy czytają również w NIEPOŁOMICACH. Joanna Lebiest, dyrektorka tamtejszej biblioteki ujawnia ten fakt, komentując na łamach majowej „Gazety Niepołomickiej” (nr 5) wyniki raportu BN «Społeczny zasięg książki w Polsce w 2012 r.». Robi nawet więcej! Zdradza tajemnicę niepołomiczkiego sukcesu czytelniczego. – *Ten niepołomiczki «eksperyment» polegający na stworzeniu (wspólnym wysiłkiem samorządu i bibliotekarzy) «dobrej i naszej biblioteki», a zwłaszcza efekty jej działalności dla mieszkańców, przczą wynikiem ogólnopolskich badań [...] I to jest chyba najprostszy, najskuteczniejszy i – wbrew pozorom – najtańszy sposób wyrwania Polaków z objęć wtórnego analfabetyzmu: zainwestowanie w silne biblioteki publiczne. – Nic dodać, nic ująć!*

Czy grozi nam epidemia wtórnego analfabetyzmu? / Joanna Lebiest // Gazeta Niepołomicka. – 2013, nr 05, s. 30-31

O bibliotekach w powiecie nowosądeckim

– *W swej działalności największy nacisk położyliśmy na integrację środowiska oraz zmianę wizerunku bibliotek tj. infrastrukturę, technologię i wiedzę bibliotekarzy – mówi Maria Sosin, dyrektorka Powiatowej i Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej im. Wiktora Bazielicha w STARYM SĄCZU – o ostatnich trzech latach pracy bibliotekarzy w tym powiecie. A działo się tam wiele! Dzięki uczestnictwie w Programie Rozwoju Bibliotek bibliotekarze pozyskali dla swoich czytelników nowoczesny sprzęt, a dla siebie wiedzę, którą niezwłocznie wykorzystali – aplikując do innych programów i pozyskując granty na budowę, przebudowę, remonty i modernizację swoich placówek (Biblioteka+). Jeżeli nie myłę się w rachunkach, w sądeckim zmodernizowano w tym czasie dwie biblioteki i trzy filie, pozyskano też środki na budowę dwóch nowych obiektów: dla GBP w Podegrodziu i filii PiMGBP w Gołkowicach. Dodatkowo cała sieć bibliotek sądeckich została skomputeryzowana – dzięki innemu jeszcze grantowi. Szczere wyrazy uznania! Więcej o tym, co może bibliotekarz, jak między swoimi rozlicznymi obowiązkami trochę postudiuje – w „Kurierze Starosądeckim” (nr 206).*

Biblioteki z potencjałem : dobre lata dla bibliotek powiatu sądeckiego 2010-1012 / Maria Sosin // Kurier Starosądecki. – 2013, nr 206, s. 13-14, il.

Wybór:

KRYSTYNA KASPRZYK

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Krakowie

Jedność w różnorodności. Współpraca bibliotek akademickich

W Katowicach 24 kwietnia 2013 r. odbyła się konferencja „Jedność w różnorodności. Współpraca bibliotek akademickich”. Bezpośrednim inicjatorem i organizatorem sesji była Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, przy współpracy Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES, Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Spotkanie zrealizowano w ramach 27. Forum Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach.

Uczestników konferencji powitała Bogumiła Warząchowska – kierownik Biblioteki Teologicznej Uniwersytetu Śląskiego, a oficjalnego jej otwarcia dokonał gospodarz miejsca ks. dr hab. Antoni Bartoszek, dziekan Wydziału Teologicznego UŚ, który podkreślił znaczenie tego typu spotkań i potrzebę integracji środowiska bibliotecznego.

W pierwszej części obrad zaplanowano cztery wystąpienia, którym przewodniczył dr Krzysztof Ziolo, dyrektor Biblioteki Głównej Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Spotkanie otwierał referat Ewy Dobrzyńskiej-Lankosz – dyrektora Biblioteki Głównej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie i przewodniczącej Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich, *Konferencja Dyrektorów Bibliotek Akademickich Szkół Polskich – zarys dziejów i kierunki działań*, w którym autorka wprowadziła słuchaczy w problematykę bibliotekarstwa akademickiego.

Konferencja utworzona w 1997 r. zrzesza 86 dyrektorów bibliotek akademickich. Celem Konferencji jest integracja bibliotek szkół wyższych, wymiana informacji bibliotecznej w zakresie szkolnictwa wyższego, dzielenie się doświadczeniami macierzystych instytucji, a także wspie-

ranie inicjatyw zmierzających do sprawnego funkcjonowania bibliotek. Ponadto Konferencja promuje biblioteki szkół wyższych, reprezentuje interesy pracowników i dba o wizerunek bibliotekarza, a także o społeczny prestiż zawodu pracownika biblioteki naukowej.

Dla usprawnienia wytyczonych zadań i efektywnego działania KDBASP podejmuje prace w kilku zespołach roboczych, m.in. ds. multiwyszukiwarek, punktacji, zespół StatEL, standardów dla bibliotek naukowych, opracowania ramowych wymagań kwalifikacyjnych dla bibliotekarzy oraz opracowania e-książek. Widoczna jest również praca Konferencji w działaniach zespołów zewnętrznych, a wśród nich Zespołu specjalistycznego ds. infrastruktury informatycznej (MNIŚW), interdyscyplinarnego ds. działalności upowszechniającej naukę (MNIŚW), reformy prawa autorskiego dla bibliotek (MKiDN) oraz ustalania zasad udostępniania materiałów drukowanych niewidomym i niedowidzącym (MKiDN). KDBASP dla usprawnienia podejmowanych prac w skali ogólnopolskiej współpracuje m.in. z MNIŚW z Konferencją Rektorów Akademickich Szkół Polskich, z Radą Główną Nauki i Szkolnictwa Wyższego, ze Stowarzysze-

niem Bibliotekarzy Polskich, EBIB-em i Forum Akademickim.

Następny referat wprowadzał słuchaczy w zagadnienia kooperacji bibliotek specjalistycznych i dotyczył *Współpracy bibliotek uczelni medycznych – 30 lat doświadczeń*. Temat ten omówiła Renata Birsa – dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, zastępca przewodniczącego Konferencji Dyrektorów Bibliotek Akademickich Uczelni Medycznych. Punktem wyjścia była informacja, iż sieć bibliotek medycznych tworzą biblioteki uczelniane uniwersytetów medycznych, biblioteki instytutów medycznych, Biblioteka Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego oraz Główna Biblioteka Lekarska wraz z oddziałami terenowymi. Dla usprawnienia działalności Konferencji opracowano regulamin, w myśl którego podejmowane są inicjatywy zmierzające do sprawnego funkcjonowania bibliotek akademickich uczelni medycznych, inicjowane działania integrujące środowisko i dbanie o społeczny prestiż zawodu bibliotekarza i pracownika medycznej informacji naukowej.

Plaszczyzną wymiany informacji jest półrocznik *Forum Bibliotek Medycznych*, który ukazuje się od 2008 r. pod red. dr. Ryszarda Żmudy – dyrektora Biblioteki Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Dopełnieniem wystąpienia były liczne pytania uczestników konferencji dotyczące Centralnego Katalogu Czasopism Zagranicznych, dydaktyki bibliotecznej i statusu prawnego konsorcjum bibliotek medycznych.

Kolejne wystąpienie *Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES – dorobek i perspektywy* dr. Jerzego Witczaka – dyrektora Biblioteki Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, przewodniczącego FIDES dotyczyło Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES, powołanej w 1991 r. Federacja postawiła sobie za zadanie ujednoczenie prac nad komputeryzacją bibliotek kościelnych w celu stworzenia wspólnego systemu komputerowego i jednolitej bazy katalogowej. Dla usprawnienia komputeryzacji bibliotek i koordynacji prac katalogowych w 1999 r. utworzono Biuro do spraw Rozwoju i Komputeryzacji, którego dyrektorem został ks. Krzysztof Gonet. W ponad osiemdziesięciu bibliotekach kościelnych został wdrożony program MAK, co pozwalało na wspólne szkolenia, sprawną wymianę doświadczeń, szybki przepływ informacji, a zwłaszcza pozyskiwanie i wymiana danych katalogowych i opisów

bibliograficznych. Troską Federacji było zachowanie standardów jednolitego opracowania formalnego i rzeczowego.

Naturalną konsekwencją prac nad komputeryzacją bibliotek i przepływie informacji o zbiorach stało się utworzenie biblioteki cyfrowej Federacji i uruchomienie w 2006 r. Księgozbioru Wirtualnego Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES.

Dużą pomocą w pracy naukowo-badawczej środowiska teologicznego jest tworzona od 2010 r. przy współpracy z Biblioteką Narodową Elektroniczna Bibliografia Nauk Teologicznych.

Wszelkie działania Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES są rejestrowane i dokumentowane od 1995 r. we własnym czasopiśmie *Biuletynie Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES*, który ukazuje się jako półrocznik i od 2009 r. jest recenzowany. Ponadto bieżąca aktywność Federacji i szerokie spektrum współpracy bibliotecznej, organizacyjnej i merytorycznej zaznaczane jest od 2011 r. w serwisie społecznościowym Facebook*.

Pierwsza część obrad została zamknięta wystąpieniem Danuty Gburskiej – kierownika Biblioteki Wydziału Prawa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. W wystąpieniu zatytułowanym *Uniwersyteckie biblioteki wydziałów prawa* przedstawiła ona historię spotkań kierowników polskich bibliotek prawniczych. Biblioteki prawnicze to przede wszystkim biblioteki uniwersyteckich wydziałów prawa, Biblioteka Sejmowa, Biblioteka Instytutu Nauk Prawnych PAN, Biblioteka Sądu Najwyższego, biblioteki sądów i prokuratur i biblioteki kancelarii.

Obecna współpraca między bibliotekami prawniczymi sięga lat siedemdziesiątych. Impulsem do współpracy była Uchwała nr 35 Rady Ministrów z 12 lutego 1971 r. w sprawie rozwoju informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej (MP 1971 Nr 14, poz. 104), która nałożyła na biblioteki obowiązek prowadzenia działalności informacyjnej w ramach krajowego systemu informacyjnego. Z inicjatywą współpracy między bibliotekami prawniczymi wystąpiła w 1971 r. Wanda Tekla Zawilińska – kierownik Biblioteki Instytutu Nauk Prawnych PAN. Koncepcją dotyczyła stworzenia projektu schematu klasyfikacji dla bibliotek gromadzących zbiory prawne.

Jednak dotychczasowe kontakty zaowocowały zacieśnieniem współpracy pomiędzy bibliotekarzami Biblioteki Sejmowej, bibliotek wydziałowych, Biblioteki Sądu Najwyższego, Biblioteki Instytutu Nauk Prawnych, Biblioteki Pracy i Za-

bezpieczenia Społecznego i PISM, które mimo wielu trudności zewnętrznych przetrwały. Pod koniec lat osiemdziesiątych, na zaproszenie kierownika Biblioteki Prawa Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Profesora Janusza Bylińskiego doszło do spotkania trzech kierowników bibliotek wydziałów prawnych. W początkowym etapie były to biblioteki wydziałów Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Następnie dołączyły do nich: Biblioteka Collegium Polonicum w Ślubicach, Biblioteka Kancelarii Hogan Lovells, Biblioteka Sejmowa i Biblioteka Instytutu Nauk Prawnych PAN. Od tego czasu tradycją stało się już, że co roku zjazdy organizowane są przez inną bibliotekę. Spotkaniom towarzyszą rozmowy, których celem jest wzmocnienie dalszej współpracy szczególnie w zakresie wypożyczeń międzybibliotecznych. Dyskutowano również nad zakupem elektronicznych źródeł informacji prawniczej. Zwrócono uwagę na zbyt wysokie ceny baz danych, dlatego zaproponowano, powołanie na wzór Konsorcjum Bibliotek Ekonomicznych odpowiedni zespół zajmujący się sprowadzaniem baz literatury prawniczej.

Spotkania to nie tylko kontakty bibliotekarskie. Wizytom tym towarzyszy również możliwość zwiedzenia ciekawych architektonicznie bibliotek prawnych usytuowanych w zabytkowych gmachach lub w nowoczesnych budowach, ale również innych bibliotek uczelnianych i ważniejszych zabytków miasta.

Podczas przerwy można było nawiązać kontakty, wymienić doświadczenia, podzielić się spostrzeżeniami z wysłuchanych referatów, ale również zwiedzić wystawę „Rok Wiary. Dokumenty i materiały źródłowe ze zbiorów Biblioteki Teologicznej”. Ekspozycja została przygotowana przez pracowników biblioteki i zaprezentowana w holu budynku Wydziału Teologicznego.

W drugiej części konferencji przybliżono działalność organizacji bibliotecznych, które powstały dzięki współpracy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich bądź tworzą sekcję Stowarzyszenia. Obrady poprowadziła dr Barbara Firla – kierownik Biblioteki Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach.

O Sekcji Bibliotek Szkół Wyższych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich mówiła Maria Kycler – pracownik Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej, wieloletni sekretarz Sekcji, redaktor czasopisma „Bibliotheca No-

stra. Śląski Kwartalnik Naukowy”. W wystąpieniu zatytułowanym *Sekcja Bibliotek Szkół Wyższych przy Zarządzie Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Katowicach* omówiona została aktywna działalność bibliotek uczelni państwowych i niepaństwowych.

Na początku wystąpienia przedstawiono program działania Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, a następnie plan powstania i cel utworzenia sekcji. Powołana Uchwałą w 2004 r. sekcja za cel postawiła integrację i aktywizację bibliotek, łącząc teorię z praktyką a nowoczesność z tradycją. Dla sprawnej realizacji wyznaczonych planów w 2005 r. powołano Radę Programową SBSW, merytorycznie wspierającą zarząd sekcji, równocześnie nadającą kierunek nowym wyzwaniom stawianym lokalnemu środowisku bibliotecznemu. Realizacja postawionych celów odbywa się poprzez współpracę między bibliotekami wszelkiego typu oraz bibliotekami a instytucjami naukowymi, kulturalnymi i społecznymi województwa śląskiego.

Inicjatywą godną polecenia i upowszechnienia są wyjazdy studyjne do bibliotek europejskich, organizowane dla szerokiego grona praktyków i teoretyków bibliotekarstwa.

Warte podkreślenia w pracy Sekcji jest pozyskiwanie funduszy wspierających rozwój zawodowy bibliotekarzy, a także inicjowanie wszelkich form kształcenia i zdobywania kompetencji w celu budowania społeczeństwa wiedzy. Aby urzeczywistnić te działania przedstawiciele Sekcji w bibliotekach członkowskich organizują konferencje, sympozja, sesje naukowe i warsztaty szkoleniowe. Widocznym efektem zaangażowania i prac wielu bibliotekarzy było zorganizowanie w ciągu niespełna dziesięciu lat istnienia Sekcji 26 forów, w których wzięło udział ponad 1500 osób zainteresowanych działalnością bibliotek naukowych. Poruszane zagadnienia oscylowały wokół marketingu bibliotecznego, finansów, prawa autorskiego, etyki bibliotecznej, komunikacji społecznej i zabytkowych kolekcji książek. Znaczna część wygłoszonych referatów pojawiają się wielokrotnie w czasopiśmie „Bibliotheca Nostra. Śląski Kwartalnik Naukowy”. Należy podkreślić, że pismo to jest recenzowane, ukazuje się w formie drukowanej i elektronicznej i jest wydawane przy znacznym udziale członków Sekcji.

Z kolei o Sekcji Bibliotek Muzycznych mówił Stanisław Hrabia – kierownik Biblioteki Instytutu Muzykologii Uniwersytetu Jagiellońskiego

w Krakowie i przewodniczący Sekcji Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – Polska Grupa Narodowa IAML. W przedstawionym referacie zaprezentował temat *Muzykalia – wyzwania i współpraca. Sekcja Bibliotek Muzycznych Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – Polska Grupa Narodowa IAML w przededniu Jubileuszu 50-lecia*.

Przedstawiając genezę współpracy, odwołał się do 1949 r. i pierwszego Międzynarodowego Spotkania Bibliotek Muzycznych, Accademia Nazionale Cherubini we Florencji, następnie do 1950 r. i drugiego Kongresu Bibliotek Muzycznych w Lüneburgu, a także do 1951 r. i założenia Międzynarodowego Stowarzyszenia Bibliotek Muzycznych AIBM/IAML/IVMB, Maison de l'UNESCO w Paryżu. Z kolei powstanie Sekcji Bibliotek Muzycznych SBP to 1964 r., a pierwsza Konferencja Bibliotekarzy Muzycznych Szkół Wyższych odbyła się w Łodzi w 1965 r. i również w tym samym roku zwołano pierwszy Ogólnopolski Zjazd Bibliotekarzy Muzycznych w Katowicach.

Sekcja od samego początku postawiła sobie ambitne plany i wysokie wymagania idąc z duchem czasu, spełniając oczekiwania bibliotekarzy specjalistów. Utworzono podkomisję katalogowania alfabetycznego nut i nagrań muzycznych, a także powołano konsultantów instrukcji i norm katalogowania. Podkreślono, że doskonalenie zawodowe bibliotekarzy muzycznych to przede wszystkim spotkania robocze bibliotekarzy katalogujących muzykalia w NUKAT, a także uczestnictwo w kursach, szkoleniach i seminariach dotyczących m.in. współpracy z RILM i pracy nad RISMem w Polsce. Doniosłe znaczenie mają ogólnopolskie i międzynarodowe konferencje, a także konferencje branżowe i nadzwyczajne. Rezultaty badań i wyniki dociekań naukowych oraz materiały pokonferencyjne i artykuły specjalistyczne mogą być drukowane w czasopiśmie fachowych i pracach zbiorowych. Wszelka działalność naukowa i popularyzatorska zarejestrowana jest na łamach periodyku „Biblioteka Muzyczna”, który ukazuje się od 1979 r., a do chwili obecnej wydano siedem tomów. Warto zaznaczyć, że działania programowe Sekcji realizowane są poprzez tworzenie płaszczyzny wymiany informacji i doświadczeń w zakresie digitalizacji zbiorów muzycznych, jak również przez kontynuowanie współpracy międzynarodowej i upowszechnianie jej znaczenia dla rozwoju bibliotekarstwa muzycznego w Polsce.

Konferencję zamykał referat wygłoszony przez ks. Henryka Olszara – pracownika Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach i opiekuna Duszpasterstwa Bibliotekarzy Archidiecezji Katowickiej. W wystąpieniu zatytułowanym *Działalność Duszpasterstwa bibliotekarzy w Katowicach* prelegent ukazał okoliczności i potrzebę powołania duszpasterstwa bibliotekarzy. Podkreślił, że grupą inicjującą duszpasterstwo byli przedstawiciele Zarządu Okręgu SBP w Katowicach. Powołane w 1999 r. Dekretem arcybiskupa Damiana Zimonia Duszpasterstwo Bibliotekarzy w archidiecezji katowickiej, dało początek podobnym działaniom w innych częściach Polski. Podkreślono z uznaniem, że szczególną aktywność wykazują bibliotekarze z archidiecezji gdańskiej.

Z roku na rok przybywa chętnych zaangażowanych w działalność duszpasterską, która rozrasta się i istnieje ponad wszelkimi stowarzyszeniami, organizacjami i strukturami. Duszpasterstwo tworzą, spotykają się i współpracują przedstawiciele wszystkich typów bibliotek, począwszy od parafialnych, szkolnych, pedagogicznych, publicznych, aż po akademickie.

Prezentowane w trakcie obrad referaty wygłosili przedstawiciele różnych ośrodków akademickich w Polsce. Zainteresowanie proponowaną tematyką było bardzo duże o czym świadczy żywa dyskusja po każdym wystąpieniu. Trafny dobór tematów i interesujący sposób prezentowanych zagadnień – z rozmaitych punktów widzenia – dał obraz szerokiego spektrum działalności stowarzyszeń, federacji i organizacji bibliotekarskich w Polsce. Konferencja *Jedność w różnorodności. Współpraca bibliotek akademickich* była pierwszym tego typu przedsięwzięciem, gdzie mogli spotkać się przedstawiciele akademickich bibliotek specjalistycznych, pracownicy naukowcy oraz liczne grono studentów – przyszłych adeptów bibliotecznej profesji.

Uczestnicy konferencji zwiedzili nowoczesny budynek Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach.

BOGUMILA WARZĄCHOWSKA
Biblioteka Teologiczna Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach

PRZYPIS:

- * Zob. artykuł ks. J. Witczaka pt. *Federacja Bibliotek Kościelnych FIDES po dwudziestu latach* w „Bibliotekarzu” nr 7-8/2013, s. 12-16.

Bibliografie różnych kultur

Bibliografie różnych kultur – to temat ogólnopolskiej konferencji, odbywającej się w dniach 24-25 kwietnia 2013 r. w Białymstoku w Książnicy Podlaskiej im. Ł. Górnickiego, w ramach XXXI Spotkania Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej przy Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Niecodzienną okazją do zapoznania się z warsztatem bibliograficznym innym niż polski i dokonania była obecność zaproszonych bibliotekarzy zza wschodniej granicy. Konferencja miała uroczystą oprawę, oprócz uczestników w spotkaniu udział wzięli przedstawiciele władz wojewódzkich i samorządowych województwa podlaskiego. Rangę tej konferencji doceniły media lokalne. Jej przebieg zrelacjonowała telewizja lokalna.

Dzień pierwszy, poświęcony zagadnieniom zagranicznej bibliografii krajoznawczej oraz polskiej bibliografii regionalnej, rozpoczęło wystąpienie Leokadii Kaireliene z Biblioteki Litewskiej Akademii Nauk im. Wróblewskich w Wilnie. Prelegentka przybliżyła postać Tadeusza Wróblewskiego, założyciela Biblioteki oraz jej funkcjonowanie na przestrzeni ponad stu lat. Książnica w ubiegłym roku obchodziła jubileusz 100-lecia. Przedstawiła też obecną działalność Biblioteki, w tym prace bibliograficzne, które obejmują opracowanie bibliografii specjalnych, osobowych jak również wskazówek bibliograficznych. Warto wspomnieć, że wystąpienie było w języku polskim.

W języku białoruskim natomiast wygłosiła referat Liubou Turmasava z Obwodowej Biblioteki Naukowej im. Joachima Karskiego w Grodnie. Prelegentka skoncentrowała się na działalności Działu Wiedzy o Regionie Biblioteki, prezentując bibliograficzne wydawnictwa, periodyki i zestawienia tematyczne, a także krajoznawcze bazy danych. Bieżąca regionalna produkcja wydawnicza jest rejestrowana w zbiorze wyda-

nictw bibliograficznych stanowiących system regionalnych przewodników bibliograficznych. Bibliografia regionalna dostarcza informacji uniikatowej o znaczeniu historycznym i kulturowym.

Danuta Urbańska z Biblioteki Narodowej w Warszawie przybliżyła stan bibliografii krajoznawczej w Federacji Rosyjskiej. Referentka przedstawiła regulacje prawne, sposoby prezentowania oraz kierunki rozwoju tej specyficznej i bardzo zróżnicowanej bibliografii. Wzrasta zainteresowanie historią regionów, biblioteki opracowują również biobibliografie i zestawienia tematyczne. Ostatnie lata to dynamiczny wzrost liczby krajoznawczych baz danych. Dąży się do utworzenia modelu bibliografii, jakim jest multimedialny bank danych z możliwością aktualizacji i uzupełniania.

Bibliografii regionalnej w Polsce dotyczyło wystąpienie przewodniczącej Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej przy Zarządzie Głównym SBP, Marzeny Przybysz. Prelegentka omówiła stan prac nad bibliografią regionalną, sposób jej prezentacji w sieci internetowej oraz znaczenie tego typu spisów bibliograficznych zarówno dla społeczności lokalnych, jak i dorobku kulturowego narodowego. Zaznaczyła ich rolę jako dopełnienie bibliografii narodowej i narodowego systemu informacyjnego. Zaprezentowała również dokonania Zespołu, który jest aktywny i dynamicznie rozwija się (liczy 70 osób).

Obrazy tego dnia zakończyła prezentacja „ibukLibra, czyli biblioteka w kieszeni” Zbignie-

wa Mellera, promująca platformę cyfrową, udostępniającą książki w wersji elektronicznej.

Dla przybyłych w przeddzień konferencji do Białegostoku organizatorzy konferencji przygotowali spacer w centrum miasta śladami historii oraz zwiedzanie Książnicy Podlaskiej. Natomiast po części merytorycznej dnia pierwszego zaproponowali uczestnikom atrakcyjny wyjazd do Supraśla, połączony m.in. ze zwiedzaniem unikalnego Muzeum Ikon. Z kolei dzień drugi uczestnicy konferencji rozpoczęli od zwiedzania niedawno otwartego Centrum Nowoczesnego Szkoła Politechniki Białostockiej, ze szczególnym uwzględnieniem niekonwencjonalnie wyposażonego wnętrza Biblioteki Głównej PB.

Referaty tego dnia poświęcone były bibliografii regionu podlaskiego. Jako pierwsza wystąpiła Ewa Kołomecka, zastępca dyrektora Książnicy Podlaskiej. Specyfikę bibliografii regionu zróżnicowanego pod względem etnicznym przedstawiła na przykładzie „Bibliografii Województwa Podlaskiego”. Zatrzymała się na problemach wynikających z opracowania piśmiennictwa mniejszości narodowych, w tym na przykład transliteracji. Referentka uświadomiła zebrany złożoność tych kwestii i stwierdziła, że do ich rozwiązania prowadzi współpraca ze środowiskiem mniejszości i wspólne wyjaśnianie wątpliwości.

Transformację tradycyjnej bibliografii w nowoczesną platformę jej udostępniania zaprezen-

tował Daniel Frąckiewicz z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łomży. Przedstawił nietrywialny proces przenoszenia zawartości kartoteki kartkowej do bibliograficznej bazy danych. Biblioteka prowadzi kartotekę dotyczącą regionu od 1981 r. MBP w Łomży współpracuje z Książnicą Podlaską w tym zakresie korzystając ze wsparcia merytorycznego oraz informatycznego.

Stan prac nad bibliografią regionalną w Książnicy Podlaskiej zaprezentowała Elżbieta Drozdowska. Prelegentka omówiła zarówno bibliografie w wersji drukowanej, jak i w postaci baz bibliograficznych. Przedstawiła plany Książnicy w zakresie bibliografii regionalnej, w tym rozbudowę bazy danych i kartotek wzorcowych, publikację kolejnych tomów oraz retrokonwersję bazy danych zawierających piśmiennictwo za lata 1993-1998.

Spotkanie przebiegało w przyjaznej atmosferze. Dyskusje na forum ogólnym, jak i w kulisach potwierdziły potrzebę współpracy ośrodków regionalnych zarówno w Polsce, jak i z krajami sąsiednimi. Białostocka konferencja, potwierdzając znaczenie wymiany informacji krajoznawczo-bibliograficznej, znakomicie wpisuje się w nurt owocnej współpracy dla wspólnego dobra, jakim jest gromadzenie, przechowywanie i udostępnianie dorobku piśmienniczego różnych narodów i kultur.

DANUTA URBAŃSKA
Biblioteka Narodowa

Fot. Leokadia Kaireliene

Arena słowa...

IV Warszawskie Targi Książki

Maj to miesiąc szczególny. Kwitną kasztany, maturzyści przystępują do ważnych egzaminów, aura za oknem sprzyja spędzaniu czasu na świeżym powietrzu. Ławka w parku staje się wygodnym miejscem na obcowanie z zajmującą lekturą. Złaszcza o tej porze o książkach bywa nieco głośniejsze w mediach. Okazję do szerszego promowania literatury i czytelnictwa stanowią Dzień Bibliotekarza i Tydzień Bibliotek. Okolicznościowe akcje – przygotowywane przez bibliotekarzy – mają na celu przede wszystkim zachęcanie do sięgania po książkę. Ale to nie wszystko. Wydarzeniem od lat przyciągającym uwagę czytelników, pracowników bibliotek i wydawców są odbywające się w tym czasie Warszawskie Targi Książki. W dniach 16-19 maja br. odbyła się już czwarta edycja tej imprezy.

NOWA LOKALIZACJA, NOWE MOŻLIWOŚCI...

Do tej pory WTK odbywały się w Pałacu Kultury i Nauki. Ten znaczący i rozpoznawalny obiekt w centrum Warszawy oferował wydawcom do zagospodarowania łącznie ok. 9 tys. metrów kwadratowych wolnej powierzchni. Pomimo dogodnej lokalizacji trudno było zapewnić jednakowo dobre warunki logistyczne kilkuset wystawcom. W tym roku organizatorzy targów postanowili przenieść imprezę na Stadion Narodowy! Ta decyzja – używając piłkarskiego żargonu – okazała się niezwykle „celnym strzałem”, obiekt gwarantował bowiem nieporównywalnie większą przestrzeń o powierzchni ok. 20 tys. metrów kwadratowych, usytuowaną na trzech kondygnacjach – wraz z szeroką, przestronną antresolą wokół płyty stadionu (oświetloną naturalnym światłem) i osobnym poziomem konferencyjnym. Tym samym wydawcy zyskali sporo miejsca na odpowiednie wyeksponowanie oferty wydawniczej, czytelnicy mogli łatwo i bez przeszkód przemieszczać się pomiędzy poszczegól-

mi stoiskami i sektorami, zaś uczestnicy spotkań i konferencji mieli do dyspozycji przestronne, klimatyzowane sale multimedialne.

ORGANIZATORZY, PATRONI, GOŚCIE...

Organizatorem wykonawczym Warszawskich Targów Książki była jak dotychczas firma Mura-tor Expo. Honorowy patronat nad imprezą objął tradycyjnie Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Bronisław Komorowski, przy współdziałaniu Honorowego Komitetu, w którego składzie znalazły się: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Minister Edukacji Narodowej oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Targowe wydarzenie wspierały również inne poważne instytucje, m.in.: Rzecznik Praw Dziecka, Biblioteka Narodowa, Polska Izba Książki, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Izba Księgarstwa Polskiego, Stowarzyszenie Tłumaczy Literatury i Stowarzyszenie Autorów ZAiKS. Patronat medialny zapewniły: Polskie Radio, Telewizja Polska, Gazeta Wyborcza, Biblioteka Analiz, Notes Wydawniczy i inne.

Podczas oficjalnej uroczystości otwarcia WTK glos zabrali m.in.: prezes Zarządu Targi Książki Sp. z o.o. Aldona Zawadzka i prezes Zarządu Mura- tor Expo Sp. z o.o. Jacek Oryl oraz przedstawiciele władz państwowych. W każdym z wystąpień podkreślano niezwykle ważną rolę książki w tworzeniu i propagowaniu szeroko rozumianej kultury, wiedzy i efektywnego systemu edukacji. Co ciekawe, większość z mówców zdecydowanie identyfikowała się także z kultem czytania, ujawniając tytuł ostatnio przeczytanej książki. Dopelnienie oficjalnej części stanowiło symboliczne przecięcie wstęgi.

NAGRODZENI I NOMINOWANI...

Tradycją targów książki od lat stało się przyznawanie nagród autorom, wydawcom i bibliotekarzom w różnych kategoriach. Podczas tegorocznej edycji Fundacja Kultury Polskiej przyznała nagrodę Lajosowi Palfalvisowi, węgierskiemu krytykowi i tłumaczowi dzieł Czesława Miłosza i Witolda Gombrowicza – w uznaniu za promowanie polskiej książki na świecie. Nagrodami Sezonu Wydawniczo-Księgarskiego IKAR 2013 uhonorowano: Pawła Szweda – prezesa Wydawnictwa Wielka Literatura, Księgarnię Naukową im. Bolesława Prusa w Warszawie, Wojewódzką i Miejską Bibliotekę Publiczną w Gdańsku, krakowską Drukarnię Kolejową i Grzegorza Leszczyńskiego z Uniwersytetu Warszawskiego. Honorową Nagrodę Warszawskich Targów Książki w uznaniu za całokształt twórczości literackiej otrzymał Józef Hen. Warto też wspomnieć o laureatach konkursu „Mistrz Promocji Czytelnictwa”, zorganizowanego przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. W tym roku trzy główne nagrody przypadły w udziale: Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Jana Pawła II w Opolu, Bibliotece Publicznej im. Juliana Ursyna Niemcewicza w Warszawie-Ursynowie i Miejskiej Bibliotece Publicznej w Gliwicach.

Wręczono również inne nagrody, które otrzyma- li: w uznaniu za najlepszą książkę akademicką i naukową ACADEMIA – Wydawnictwo Lekarskie PZWL za podręcznik *Diagnostyka obrazowa. Układ nerwowy ośrodkowy* pod redakcją naukową prof. Jerzego Wa- leckiego; w kategorii najlepsza książka technicz- na o charakterze dydaktycznym – Wydawnictwa Komunikacji i Łączności za książkę *Ogniwa słoneczne. Budowa, technologia i zastosowanie* autorstwa prof. Grażyny Jastrzębskiej (nagroda Rektora Politechniki Warszawskiej) oraz za najlepszą publikację reprezentującą nauki społeczne i humanistyczne –

Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku dzięki pozycji *Wykluczeni – wychodźstwo, kraj. Studia z antropologii emigracji XX wieku* Violetty Wejs-Milewskiej. Ponadto – z inicjatywy redakcji „Gazety Prawnej” – przyznano trzy nagrody za książkę ekonomiczną *Economicus* oraz wręczono nagrodę Technicus – w ramach konkursu ogłoszonego przez Federację Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych NOT (najlepszą okazała się praca pt. *Drewno w budowie maszyn* Macieja Sydora wydana przez Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu). Dwie równorzędne Nagrody im. prof. Jerzego Skowronka przyznano za dwa albumy o tym samym tytule *Powstanie Warszawskie* – wydane odpowiednio przez wydawnictwa Bellona (przy współpracy Muzeum Wojska Polskiego i Narodowego Centrum Kultury) oraz Muzeum Niepodległości w Warszawie – przy współudziale Wydawnictwa Proszówka.

Poza wymienionymi laurami i laureatami wybrano Najpiękniejsze Książki Roku 2012, wręczono dyplomy Towarzystwa Bibliofilów Polskich, rozwiązano konkurs „Wydawcy wybierają drukarnie” ogłoszony przez branżowe pismo *Wydawca* oraz po raz dziewiąty przyznano dwa wyróżnienia w ramach Nagrody im. Jerzego i Hanny Kuryłowiczów za najlepsze tłumaczenia literatury naukowej i popularnonaukowej.

Podczas Targów ogłoszono również nominacje do prestiżowej Nagrody Literackiej NIKE (wśród dwudziestu nominowanych tytułów znalazły się m.in. *Morfina* Szczepana Twardocha, *Dziennik* Jerzego Pilcha i *Nowy wspaniały Irak* Mariusza Zawadzkiego) oraz Nagrody Literackiej Gdynia (m.in. *Wiadomości Literackie. Prawie dla wszystkich* Małgorzaty Szpakowskiej, *Grochów* Andrzeja Stasiuka i wspomniane wcześniej książki Szczepana Twardocha i Jerzego Pilcha).

WYDAWNICTWA, AUTORZY, KSIĄŻKI...

W tegorocznej imprezie targowej uczestniczyło kilkuset wystawców z kilkunastu krajów: Australii, Bułgarii, Tajwanu, Czech, Francji, Hiszpanii, Indii, Izraela, Niemiec, Norwegii, Rosji, Rumunii, Serbii, Słowacji, Ukrainy, Węgier, Wielkiej Brytanii i Polski. Należy wspomnieć, iż Serbia i Węgry po raz pierwszy zaprezentowały swoją narodową ofertę wydawniczą. Zdecydowana większość targowej przestrzeni została zagospodarowana – co oczywiste – przez rodzimych wydawców. Największe stoiska należały m.in. do Firmy Księgarskiej Olesiejuk, Agory, Świata Książki, Bösza, Czytelnika, Znaku, Wydawnic-

Fot. Aleksandra Maruszczyk

twa Iskry, Zysk i S-ka oraz Domu Wydawniczego Rebis. Do eksponowania obszernej oferty wydawniczej zdołały nas przyzwyczać również oficyny: Prószyński i S-ka, Bellona i Wydawnictwo Literackie. Warto jednak zaznaczyć, że niezależnie od zajmowanej powierzchni, zdecydowana większość wystawców prezentowała się całkiem atrakcyjnie (m.in. Czeskie Klimaty, Oficyna Wydawnicza Rytm, Polskie Wydawnictwo Muzyczne, Sklep Podróżnika, Wydawnictwa Komunikacji i Łączności, Marginesy). Za niespodziankę z pewnością uznać należy nieobecność Wydawnictwa Helion, jednego z wiodących wydawców literatury informatycznej.

Poza wydawcami spod znaku literatury pięknej, beletrystyki, komiksu, publicystyki, reportażu, poradników i książek dla dzieci na targach pojawili się edytorzy akademicy – w ramach organizowanych w tym samym miejscu i czasie Targów Książki Akademickiej i Naukowej ACADEMIA, m.in. Wydawnictwa AGH, Uniwersytetu Warszawskiego; Wydawnictwo Akademickie Dialog, Akademii Obrony Narodowej; Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza

w Poznaniu, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu; Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Łódzkiego, Marii Curie-Skłodowskiej, Uniwersytetów Przyrodniczych w Krakowie i Poznaniu, Uniwersytetu Rzeszowskiego; Wydawnictwo Politechniki Śląskiej (rzecz warta odnotowania – po wielu latach przerwy!).

Najbogatszą, zagraniczną ofertę wydawniczą przygotowali goście z Australii (m.in. Australian Publishers Association, Cambridge University Press, Horizon Publishing Group), Francji (m.in. Des Femmes, Gallimard, HC Editions) i Niemiec (m.in. Frankfurt Book Fair – German Collective Stand, Hanser Verlag).

Targi książki stały się tradycyjnie okazją do spotkań z ludźmi świata literatury, kultury, sztuki, nauki, polityki i mediów. Podczas tegorocznej edycji WTK swoje publikacje podpisywało na stoiskach kilkuset autorów. Wśród wielu nazwisk warto wymienić m.in.: prof. Leszka Balcerowicza (*Odkrywając wolność. Przeciw zniewoleniu umysłów*), prof. Jerzego Bralczyka (*Kielbasa i sznurek*), Jaume Cabre (*Wyznaje*), Hannę Cygler (*W cudzym domu*), Józefa Hena (*Nie boję się bezsennych nocy*), Tadeusza

Mazowieckiego (*Rok 1989 i lata następne*), Zbigniewa Mikolejko (*Jak błdzić skutecznie*). Dla miłośników białych kruków, starych książek i wydawnictw gramofonowych przygotowano specjalną strefę, tzw. Uliczkę Antykwareczną, w której można było nabyć od dawna poszukiwane, archiwalne edycje i wydania oraz dokonać korzystnej wymiany (wśród wystawców należy wymienić m.in. antykwiariat Kwadryga, Piotruś Pan, Antykwiariat Warszawski, Antykwiariat płytowe na Tamce, Antyk-Wariat Doroty Szwed).

WYSTAWY, KONFERENCJE, SPOTKANIA...

Poza ekspozycjami przygotowanymi przez wydawców odbywało się wiele imprez towarzyszących. Niezwykle interesującą okazała się wystawa „Ryszard Kapuściński. Fotobiografia” – prezentująca zdjęcia, ikonografie i dokumenty uznanego pisarza i mistrza reportażu. Duński Instytut Kultury przygotował ekspozycję „Soren Kierkegaard – 200 lecie urodzin”, poświęconą słynnemu teologowi i filozofowi. Ambasada Szwecji zaprezentowała wystawę „Dziecko w centrum”, przedstawiającą najważniejsze nurty, autorów i książki zaliczane do kanonu szwedzkiej literatury dziecięcej. Warto wspomnieć jeszcze o innych wystawach: plakatów o tematyce patriotycznej, portretów graficznych pisarzy warszawskich, ilustracji Aleksandry i Daniela Mizieleńskich do książki *S.Z.T.U.K.A.*, plansz z albumu komiksowego *Praga gada. O wojnie, czy też prac zgłoszonych do konkursu „Powstanie '44 w komiksie – Po/Powstaniu”*.

W przestronnych, multimedialnych salach audytoryjnych, nazywanych od miast największych europejskich stolic/klubów piłkarskich (Amsterdam, Barcelona, Londyn, Paryż, Rzym, Warszawa) zorganizowano ciekawe prezentacje i spotkania autorskie, poświęcone wybranym zagadnieniom rynku wydawniczego (w tym nowoczesnych technologii dystrybucji treści), księgarstwa, czytelnictwa, promocji książki oraz praw autorskich.

Interesującą analizę strukturalną rynku książki elektronicznej w Polsce przeprowadził Bartłomiej Roszkowski – przedstawiciel firmy Nexto (*Czym jest rynek ebooków? Sprzedawcy, dystrybutorzy, autorzy, agenci, klienci. Jak się w tym wszystkim nie zgubić?*). Autor prezentacji scharakteryzował poszczególnych udziałowców krajowego rynku dystrybucji (wskazując na zjawisko koncentracji rynku wokół dystrybutorów oraz integrację ofert wydawców) oraz omówił dostępne modele sprzedaży (a'la cart, abonament, wypożyczalnia), sys-

tem nabywania praw autorskich do e-publikacji (zależność pomiędzy autorem, agentem/agencją i wydawcą) i mechanizm generowania cen. Przedstawił również perspektywy dalszego funkcjonowania rynku wydawniczego w kraju. Atutem dla rozwoju rynku e-książek są: rosnąca liczba sprzedawców, ich konsolidacja – aktualnie sprzedająca detaliczną poszczególnych wydawnictw na zasadzie wyłączności zajmują się: Ebookpoint (Helion, Onetpress), Nexto.pl (Kurhaus), Publio.pl (Agora), Woblink (Znak, Otwarte) i Virtualo (WAB, Buchmann), nie wyłączając też sprzedaży wybranych tytułów innych wydawców; rezygnacja z zabezpieczeń DRM, wzrost sprzedaży urządzeń mobilnych i zauważalny spadek cen e-czytników. Nadal jednak występują bariery o charakterze rynkowym (niewystarczające nasycenie rynku e-czytnikami, nielegalne nabywanie treści, niski poziom czytelnictwa, wysoka stawka VAT na publikacje elektroniczne), ofertowym (jakościowe mankamenty ebooków oraz wysokie koszty ich nabywania) i systemowym (branża wydawnicza zbyt wolno reaguje na wszelkie zmiany).

Za jedno z najciekawszych spotkań autorskich uznać należy promocję ekskluzywnego albumu *Wykwintna kuchnia polska. Wszystkie smaki roku*, wydanego przez Wydawnictwo Bosh, z udziałem Prezydentowej RP Anny Komorowskiej, Tadeusza Zielniewicza – pomysłodawcy książki i dyrektora Muzeum Łazienki Królewskie, Bogdana Szymanika – dyrektora wydawnictwa, prof. Jerzego Bralczyka (autora tekstów), Andrzeja Bareckiego (autora projektu graficznego) i Wojciecha Modesta Amaro (jednego z kucharzy uczestniczących w tym przedsięwzięciu). W publikacji – wydanej na najwyższej klasy papierze GardaPat 13 Kiara – odnaleźć można przepisy na wykwintne potrawy na każdą porę roku autorstwa uznanych mistrzów kuchni (m.in. Karola Okrasy, Pawła Oszczyka, Dariusza Strucińskiego) oraz żony Prezydentowej RP. Warto zwrócić uwagę na niezwykle pod względem artystycznym i aranżacyjnym fotografie, wykonane we wnętrzach Belwederu. Album *Wykwintna kuchnia polska* uhonorowany został trzecią nagrodą w prestiżowym konkursie Gourmand World Cookbook Awards 2013 w Paryżu. Podczas spotkania przedstawiono genezę projektu wydawniczego i okoliczności jego realizacji, nie zabrakło też interesujących ciekawostek i żartobliwych anegdot. Bezpośrednio po promocji Prezydentowa RP Anna Komorowska była również gościem stoiska Wydawnictwa Bosh, podpisując kilka egzemplarzy albumu.

Interesujący przebieg miało również spotkanie autorskie z ks. Adamem Bonieckim, Brygidą Grysiak i Markiem Zającem, poświęcone książce *Papież Franciszek. Sługa nowego świata*, zawierającej teksty wybitnych ekspertów i obserwatorów, dotyczące osoby kardynała Jorge Mario Bergoglio i rozpoczynającego się nowego pontyfikatu. Uczestnicy spotkania mieli nie tylko niepowtarzalną okazję zapoznania się z treścią publikacji, ale też z niepublikowanymi wspomnieniami i opiniami jej współautorów. Na zaimprovizowanej tuż przed płytą stadionu Kanapie Literackiej pojawili się m.in.: Javier Sierra, Anders de la Motte, Rafał Kosik, Joanna Kulmowa, Tadeusz A. Kisielewski, Ewa Chodakowska, Kelly McKain, Tomasz Jastrun i Jerzy Gruza. Miłośnicy komiksu mogli spotkać się z wydawcami i twórcami z Polski, Portugalii, Ukrainy i Węgier. W ramach odbywającego się Festiwalu Komiksowa Warszawa na targach gościli m.in. Roman Lipczyński, Paweł Garwol, Tomasz Samojlik, Mateusz Skutnik, Mark van Oppen (Marvano), Igor Tuveri, Denis Wojda, Richard Camara, Paulo Mointeiro, Maksym Prasolow, Alfonso Zapico.

Należy wspomnieć też o wielu atrakcjach przygotowanych przez Węgierski Instytut Kultury. Miłośnicy węgierskiej literatury mieli okazję uczestniczenia m.in. w spotkaniach z autorami (Gabor Zsille, Marton Falusi, Gyorgy Spiro) oraz panelach poświęconych twórczości Sandora Marai i sztuce węgierskiego komiksu.

Podczas WTK odbywało się również wiele imprez towarzyszących, adresowanych do dzieci. Należy wspomnieć m.in. o: warsztatach plastycznych, poświęconych twórczości Juliana Tuwima („Psooty z Tuwimem”); warsztatach literackich („Napisz wiersze, zostań wieszczem”); multimedialnych zajęciach z użyciem multibooków Wydawnictwa Juka i tabletów firmy Manta („Tabklasa. Otwarta przestrzeń – otwarty umysł”); kreatywnych zajęciach, poświęconych historii alfabetu, pisma i druku („Przecinek i kropka”); lekcjach literatury dla gimnazjalistów („Las w Powstaniu Styczniowym”); spotkaniu z Grzegorzem Kasdepke – autorem książek dla dzieci oraz konsultacjach specjalistów z zakresu literatury dziecięcej, skierowanych do rodziców („Czytać – tak! Ale co?”). Dla najmłodszych czytelników przygotowano liczne atrakcje i konkursy.

NOWOCZESNE TECHNOLOGIE, NOWE MEDIA...

Od kilku już lat na WTK obserwuje się aktywną obecność firm oferujących programowe i techniczne możliwości w zakresie opracowania i dystrybucji

cyfrowych treści, którzy współpracują z samodzielnymi wydawcami i grupami wydawniczymi. W cyklu tegorocznego Forum Nowych Technologii, poza prezentacjami, warsztatami i spotkaniami przygotowanymi przez Inpingo, Nexto.pl, Infor IT (patrz *Wystawy, konferencje, spotkania...*) i in., własnymi stoiskami dysponowały firmy Young Digital Planet (wydawnictwa multimedialne i platformy e-learningowe), Edgard (aplikacje na tablety i telefony, audiobooki). Empik (e-czytniki i ebooki) i Bez kartek.pl (e-czytniki i ebooki). Należy zauważyć, że w tym roku zaprezentowano znacznie uboższą ofertę targową modeli urządzeń, służących do odczytu e-publicacji (przykładowo ostatni z wymienionych wystawców zaprezentował wyłącznie najnowszego Kindle'a Paper White).

Dla miłośników książek w wersji cyfrowej przygotowano wiele atrakcji, w tym interesującą akcją pod nazwą „Książka za książkę”, znaną z Targów Książki w Krakowie – przygotowaną przez Publio.pl i „Gazetę Wyborczą”. Przekazane egzemplarze papierowe książek można było wymienić na kody, uprawniające do bezpłatnego pobrania z internetowej strony księgarni Publio.pl wielu interesujących tytułów, z udostępnionej specjalnie w tym celu oferty pięciuset ebooków! (na liście znalazły się m.in. książki wydawnictw: Agora, Amber, Bellona, Latarnik, Nasza Księgarnia, Rebis, Wielka Litera).

Wiele uwagi należałoby poświęcić również firmie Sokrates-Software, która zaprezentowała bardzo ciekawy produkt – portal e-usług bibliotecznych w bibliotece.pl. Zasadniczym celem projektu było stworzenie możliwie najszerzego dostępu do zbiorów bibliotecznych, wymiana informacji dotyczących rozproszonych kolekcji książek, regionalistów, zbiorów multimedialnych oraz promocja czytelnictwa i stworzenie środowiska skupionego wokół działalności placówek bibliotecznych. Istotą portalu stanowi katalog centralny zbiorów bibliotek publicznych i naukowych. W tworzeniu serwisu uczestniczą zarówno biblioteki (aktualnie placówki korzystające z systemu bibliotecznego SOWA), jak i czytelnicy, którzy w ramach zarejestrowanego konta (profilu) mogą tworzyć katalog własnych księgozbiorów w atrakcyjnej formie graficznej – z możliwością jego prezentacji w internecie – oraz publikować opinie, recenzje i tagi. Bibliotekarze, poza uczestnictwem w tworzeniu zintegrowanego katalogu z dostępem do systemu zarządzania biblioteką mają możliwość tworzenia i administrowania forami dyskusyjnymi, prowadzenia własnego bloga oraz komen-

towania wpisów umieszczanych przez innych pracowników bibliotek i czytelników (użytkowników portalu).

NA ZAKOŃCZENIE...

Trudno w wyczerpujący sposób odnieść się do wszystkich wydarzeń, odbywających się podczas tegorocznej edycji Warszawskich Targów Książki. Najlepszym argumentem niech będzie statystyka opublikowana przez organizatorów: 500 wystawców z 18 krajów, 520 autorów z kraju i zagranicy, łącznie kilkaset spotkań i imprez okolicznościowych (w tym 15 wystaw), 583 akredytowanych przedstawicieli mediów, udział 1305 bibliotekarzy i księgarzy w licznych spotkaniach branżowych, aktywność 6300 młodych uczestników w przygotowanych zajęciach, łącznie ponad 60 000 osób odwiedzających (dane pochodzą ze strony internetowej www.targi-ksiazki.waw.pl). Zorganizowanie targów na Stadionie Narodowym wydaje się być bardzo słusznym i trafnym wyborem. Dostęp do nieporównywalnie większej przestrzeni i nowoczesnej infrastruktury (wraz z zapleczem technicznym) zapewnił wystawcom i czytelnikom zupełnie nową jakość i komfort uczestniczenia w tym największym Świącie Książki w Polsce.

Należy zwrócić uwagę na różnorodność form promowania książki obecnej na targach. Interesujące ekspozycje wydawnicze z bogactwem oferty tytułowej, spotkania z autorami, wystawy, warsztaty, konkursy, prezentacje, konferencje, panele dyskusyjne i inne atrakcje z pewnością przyciągnęły uwagę wszystkich zainteresowanych. Być może organizatorzy – z racji szczególnej w tym roku lokalizacji – mogli jeszcze pokusić się o przygotowanie tematycznej wystawy, wyraźnie integrującej świat książki ze środowiskiem futbolu (np. prezentacja publikacji dotyczących tej dyscypliny sportu od retrospekcji do współczesności, biografów dokumentujących wielkie postaci piłkarskiego świata, czy historii plakatu poświęconego największym futbolowym wydarzeniom). Z pewnością będzie ku temu okazją podczas kolejnej, przyszłorocznej edycji WTK, która również będzie miała miejsce na Stadionie Narodowym.

Choć udział e-książki w skali ogółu rynku wydawniczego w Polsce jest niewielki, od lat notuje się stały wzrost zainteresowania tą formą rozpowszechniania treści i urządzeniami służącymi do ich odczytu. W porównaniu z ubiegłorocznymi WTK a nawet Targami Książki w Krakowie można zauważyć, iż tym razem prezentowana oferta

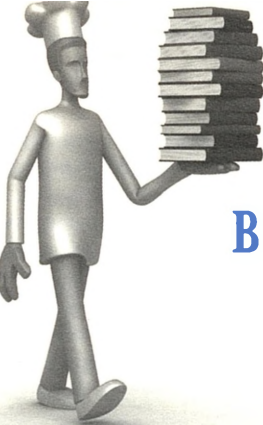
(zwłaszcza sprzętowa!) była dość skromna. Może to stwarzać błędne odczucie o słabo rozwiniętej ofercie handlowej, co nie jest prawdą – wystarczy odwiedzić domowe strony internetowe księgarń oferujących ebooki czy też dystrybutorów e-czytników wielu różnych producentów.

Tradycyjnie już relacja z targów książki staje się okazją do oceny kondycji rynku wydawniczego i czytelnictwa. Wydaje się, że pozycja tradycyjnej książki w zderzeniu z innymi formami dostarczenia treści oraz projekcji wiedzy i kultury jest niezagrożona. Co roku pojawia się oferta nowych, premierowych tytułów, o czym świadczą liczne spotkania z autorami. Wielu wydawców, zwykle z przyczyn ekonomicznych, współtworzy konsorcja wydawnicze, aby zachować silną pozycję na rynku. Nominowanie wydawców i autorów do nagród literackich w wielu kategoriach z pewnością motywuje edytorów i twórców do przygotowywania i realizacji nowych, interesujących projektów wydawniczych. Czymś zupełnie innym jest ocena jakości oferty wydawniczej. Książka rozumiana jako produkt kultury masowej (niejednokrotnie pisana pod odbiorcę) nie zawsze utrzymuje wysokie poziomy artystyczny i merytoryczny, podlegając surowym ocenom krytyków. Należy znaleźć istotny kompromis pomiędzy zaspokajaniem realnych potrzeb czytelnika a wpływaniem na kształt gustów i kulturę czytelniczą, co nie zawsze da się pogodzić z interesem ekonomicznym.

Poziom stanu czytelnictwa w Polsce, w świetle znanych badań, z roku na rok wykazuje tendencje spadkowe. Jednocześnie obserwując wzrost zainteresowania publiczności targami należy przyjąć, iż kategorię zadeklarowanego czytelnika będzie należało uznać nie tyle za powszechną, ile za jedną z wielu równorzędnych form aktywnego uczestnictwa w kulturze. Bardzo istotne jest wykształcanie nawyku obcowania z literaturą od najmłodszych lat przez zabawę, dydaktykę i edukację. Tym bardziej cieszy, że owe działania są realizowane w ramach imprez towarzyszących targowemu wydarzeniu.

Należy mieć nadzieję, iż program przyszłorocznych WTK będzie równie atrakcyjny i zwróci uwagę wszystkich miłośników drukowanego i cyfrowego słowa, przyczyniając się jednocześnie do skutecznego promowania czytelnictwa i zainteresowań literackich.

PRZEMYSŁAW KASPERKIEWICZ
Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej
Filia w Katowicach

Bibliografia od kuchni...

czyli potyczki bibliografa

Czytając Bibliografię polską 1901-1939... śladami Tuwima

W latach 1949-1953 w miesięczniku „Problemy” publikowany był cykl autorskich felietonów (a może raczej zabawnych tekstów) Juliana Tuwima pod tytułem „Cicer cum caule, czyli groch z kapustą”. Rzeczywiście był to zbiór wierny tytułowi.

Poeta wracał do swych przedwojennych i niezmiennych zainteresowań: bibliofilskich żartów, wyszukiwania literatury jarmarcznej, przejawów grafomaństwa i najdziwniejszych tekstów. Mieściło się w tym także zamilowanie do zabaw lingwistycznych, humoru, żartów, anegdot. Wiele z tekstów opublikowanych w „Cicer cum caule” wyszukanych zostało w starych gazetach, książkach. Poeta był wiernym i skrzętnym zbieraczem okazów bibliofilskich, a szczególnie interesowały go wszelkie literackie i pseudoliterackie dziwolągi. Pisał o sobie, że [...] *gdyby istniała u nas katedra dziwologii, mógłbym, wobec braku odpowiednich wykwalifikowanych konkurentów, z czystym sumieniem wyklądać ten przedmiot.* [...] Wielki księgozbiór poety przepadł w czasie wojny. W „Kwiatach polskich” znalazł się taki fragment:

*[...] O, jaka chęć mnie bierze, [...]
Znowu zabawić się uczenie: [...]
Po uszy zabrnąć w rygor srogi
Erudycyjnej mikrologii,
W wykazy źródeł, bibliografie,
Tak jak to lubię i potrafię...
O, jaki wilczy mam apetyt
Zapuścić się w przypisów petit,
W owe p., ib., por., cf., l. c.
Itp. drobiazg ważny wielce.
Odezwał się wrodzony nałóg
Zgłębiania kuriozalnych nauk,*

*Szperania po foliałach grubych,
By dwuwierszową złowić wzmiankę,
Gubienia się w drobnostkach lubych,
Z których nie będzie mieć korzyści*

*Ani współczesność, ani przyszłość.
Lecz tacy są już specjaliści:
Im mniejsza rzecz, tym większa ścisłość
Czytania mądrych traktacików
O mumiach u Asyryjczyków,
O chronostychach lub centonach,
O synekdochach Cycerona,
De carminibus figuratis,
De barba Moysis, De castratis,
De cantu cygni, De cornutis,
De jure ventris, ligno crucis,
De matrimoniis incantatis,
De bibliotheca Adami,
O św. Jacku z pierogami,
De et cetera bomba... Satis*

Rubryka „Cicer cum caule” spełniała w jakiś sposób wojenne marzenia zapisane w poemacie. Redaktorem naczelnym miesięcznika „Problemy” był profesor Józef Hurwic, wybitny chemik. Poeta otrzymał kiedyś od niego w prezencie egzemplarz pracy pod tytułem „Stosowanie nasyconych roztworów wody w benzenie i czterochlorku węgla jako rozpuszczalników w pomiarach momentów dipolowych”. Julian Tuwim podziękował zamieszczając w „Cicer cum

caule" króciutki tekścik pt.: Specjaliści. Z dobrotliwym, życzliwym humorem odniósł się poeta do naukowców publikujących swe specjalistyczne rozprawy pod tytułami, które dla przeciętnego odbiorcy bywają niezrozumiałe, czasem śmieszą i straszą. Napisał m.in., że [...], im większa czyjaś specjalność, tym większy właściwie podziw powinniśmy mieć dla jej pracownika: naukowcy ci nigdy nie zyskają popularności, nie gonią za sławą [...] pracują w ciszy, w ukryciu, a przecież z zapalem, poświęceniem i miłością dla wybranego przedmiotu" [...]

W tekściku przytoczył Julian Tuwim kilka przykładów tytułów rozpraw naukowych z bardzo wąskich zagadnień naukowych.

Czytając *Bibliografię...* śladami Juliana Tuwima można dorzucić sporo kolejnych przykładów. Niejeden bibliograf spotyka w czasie swej pracy publikacje o bardzo trudnych, dziwnych i bardzo specjalistycznych tytułach:

Absorbowanie światła nadfioletowego przez substancje organiczne (xli): gosypol

Badania histo-cytologiczne nad kwiatami kleistogamicznymi u lamium amplexicaule, oyalis acetosella i viola odorata

Badania nad okresem spoczynkowym korzeni klonów acer platanooides l. oraz nad wpływem czynników zewnętrznych na pędzenie korzeni przybyszowych niektórych drzew i krzewów

Badania polaryzacji dielektrycznej, momentów dipolowych oraz asocjacji niektórych pochodnych kwasu karbaminowego

Właściwości farmakologiczne p-aminobenzoylo-(oksyetylo)-trójetyloetylenodwuaminy : (nowy związek miejscowo znieczulający "Locastin")

Alkoholizacja zwoju Gassera metodą Hartla w ciężkich nerwobólach twarzy

Niektóre tytuły mogą przyprawić nawet o dreszczyk emocji (szczególnie jeśli ma się niewielką wiedzę z zakresu np. medycyny):

O czyracności na rękach po rękoczynach położniczych u krów

Zęby w torbielach jajników

Przeglądając *Bibliografię...* można byłoby jeszcze inaczej „uzupełnić” felietony poety wyszukując tytuły zabawne lub według przypadkowego, wymyślnego klucza. Szybko znajdziemy potwierdzenie, że wyobraźnia każdego autora nie ma gra-

nic i nie opuszcza go również gdy nadaje tytuł swej pracy. Dla zabawy możemy poszukać tytułów np. z kolorem ... W ten sposób ułożone znaleźć się mogą obok siebie jedynie w bibliografii.

*Błękitna brama
Błękitna chustka
Błękitna pantera
Błękitna podróż
Błękitna róża
Błękitne niziny
Błękitne oczy
Błękitne promienie
Błękitni rycerze*

*Biały brat
Biały czy żółty
Biały dwór
Biały folwark
Biały król gonawy
Biały książę
Biały lew
Biały myśliwy na skalpy
Biały pióropuszc
Biały pociąg
Biały sztandar*

*Czerwony cadillac
Czerwony desant
Czerwony domek
Czerwony dyktator
Czerwony handel
Czerwony kapturek*

Dla uśmiechu dorzucimy kilka tytułów, które swobodnie można byłoby wziąć np. jako tytuły współczesnych piosenek:

*Czy ja cię kocham
Czy możesz mi przebaczyć
Dlaczego dziś ktoś jest zakochany
Dlaczego mnie zdradziłaś
Dlaczego kryjesz oczy
Dla ciebie zrobię wszystko*

Poważna *Bibliografia...* może więc stać się inspiracją do żartów.

Gdy poszukamy inaczej i bardziej serio, inne tytuły pokażą jak przed laty stawiano pytania, przedstawiano problemy, czy szukano odpowiedzi. Popularne i drobne broszury o tytułach, które możemy dziś przyjmować z pobłażliwym uśmiechem, dawały przed laty czytelnikom możliwość zdobywania nie tylko wiedzy. Nie zawsze zdajemy sobie sprawę jak były to wówczas ważne źródła informacji.

Pytania o życie...

Czy mamy obecnie słabsze nerwy
Czy mogą wierzyć ludziom
Czy mogą się wyleczyć
Czym będzie mój syn
Czym być możemy
Czym ja będę

Pytania o wiedzę i postawy...

Czy Bałtyk jest morzem zamkniętym
Czy był romantyzm
Czy chcesz być zdrowym
Czy fotografia jest sztuką
Czy historia literatury jest nauką
Czy jest Bóg
Czy jest dusza
Czy jest życie za grobem
Czy jestem dobrym kupcem
Czy jesteście liberalami
Czy Kaszubi są Polakami
Czy katolik może być socjalistą

Porady i informacje:

Aby ci się, rolniku, lepiej działo... czyli rady, jak zdobyć zamożność i powodzenie w gospodarstwie
O czym dziś mówią
O czym kobieta wiedzieć powinna
O czym młodzież winna pamiętać
O czym mówić z sąsiadami
O czym powinien wiedzieć każdy pastuch
O czym powinni pamiętać oorganizatorzy obozów i kolonii dla młodzieży
O czym współczesny człowiek wiedzieć powinien
Poradnik dla bezrolnych i małorolnych
Poradnik dla hodowców
Poradnik dla jednoręcznych
Poradnik dla lokatorów
Poradnik dla mężatek
Poradnik dla młodzieży rzemieślniczej
Poradnik dla narzeczonych
Poradnik dla pracownic domowych pokojowe

I inne...

Dlaczego dziecko jest przesądne
Dlaczego jesteście przeciwni rewizjonizmowi
Dlaczego jesteście socyjalistami
Dlaczego ludzie tracą wiarę
Dlaczego maszyny fabryki citroen mają duszę

Zajmowano się ważnymi problemami społecznymi:

Alkohol a zdrowie
Alkohol, dziedziczność i życie płciowe
Alkohol i jego skutki

Alkohol i ruch trzeźwości
Alkoholizm a młodzież
Alkoholizm a samobójstwo

A kto opublikował pracę pt.:

Dlaczego inteligencja winna brać udział w zwalczaniu alkoholizmu

Przykłady można mnożyć.

Juliana Tuwima zachwycałaby na pewno broszurka – być może ją znał i miał ją w swoim księgozbiorniku. To praca wydrukowana w drukarni „Czasu” w Krakowie w 1904 r. pod „wspnianym tytułem”: *Historja powszechna i rzut oka na literaturę*. Anonimowy autor napisał w przedmowie:

Wszelki nawal każdej nauki sprawia, że ucznia męczy, oddziaływa źle na jego zdrowie, a w końcu powoduje zazwyczaj to, że wszystkie fakta historyczne tak się w głowie pobalamucą, iż w końcu uczeń z całej nauki ma bardzo mały pożytek. [...] gdyby otrzymał wszelką wiedzę lakonicznie tj. w największym streszczeniu, toby go te wiadomości zainteresowały i nabrałby wskutek tego zamilowania do dalszego kształcenia się – a co jest bardzo ważne przez zbytne natężenie władz umysłowych nie straciłby zdrowia [...] to zapatrywanie spowodowało mnie do napisania tak treściwej historii powszechnej.

Być może wielu współczesnym uczniom spodobałby się taki punkt widzenia... Szybko, krótko, bez większego wysiłku... Autor zaznaczył, że swą pracę rozsyła bezpłatnie. Dotąd brzmi pięknie i zachęcająco... Ale rozbrajającym faktem jest, że całość wydanego DZIEŁA zajmuje w niewielkim formacie 12 stron tekstu. Ostatnią część: „Rzut oka na historję literatury powszechnej” zamieścił nasz wspomniałomyślny twórca na ostatnich dwóch [sic!].

W 1901 r. ukazała się w Warszawie książka sygnowana pseudonimem Jan Mieroszewicz. Chodzi o utwór Wacława Gąsiorowskiego pt.: *Zginęła głupota! : powieść z niedalekiej przyszłości*. Niech jej tytuł będzie podsumowaniem naszych Tuwimowskich śladów w bibliografii.

Głupoty, pychy i grafomanii chyba jednak nigdy nie zabraknie, ale cytując raz jeszcze naszego poete: [...] Specjalistów należy szanować, zwłaszcza uprawiających tzw. „wąską specjalność”. Uczni ci, dokładając do gmachu wiedzy nikle wprawdzie ziarenka piasku, wnoszą go i rozbudowują na równi z tymi, co wmurowują weń cegły i całe bloki z granitu [...].

Mamy kolejne dowody na wielką wartość Bibliografii polskiej 1901-1939 – to m.in. potwierdzenie

nie, że objętość, atrakcyjny czy ciekawy tytuł nie stanowią podstaw do jakiegokolwiek oceny wartości opublikowanej pracy. Można też podchodzić do redagowanego materiału z dystansem, humorem i nie zawsze ze śmiertelną powagą. Ukazujące się kolejne tomy *Bibliogra-*

fii... mają swego wiernego i bardzo dokładnego recenzenta. A gdyby tak recenzentem był Julian Tuwim?

EWA DOMBEK
Biblioteka Narodowa

▶▶▶ W KILKU SŁOWACH

ZAPROSILI NAS

- Centralna Biblioteka Wojskowa im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Warszawie na wieczór poezji zaangażowanej z okazji wydania nowego zbioru wierszy Mariana Cichosza pt. „Podróż do Bentos” (06.06.)
- WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie na wernisaż wystawy „Kreatywni 2013” (07.06.) oraz na „Lubelskie Dni Seniora” 2013 (7-17.06.)
- Biblioteka Śląska w Katowicach na „Pierwszy śląski Wikimaraton” (08.06.)
- WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie, Dyskusyjny Klub Książki na spotkanie autorskie Pawła Smoleńskiego (08.06.)
- Biblioteka Śląska w Katowicach na wernisaż wystawy „Sosnowieckie pałace” (10.06.)
- SBP Oddział w Warszawie, Dom Spotkań z Historią oraz Koło SBP przy CBW im. Marszałka Józefa Piłsudskiego na spotkanie z twórcami oraz projekcją filmu pt. „Zapomniana Flotylla” (12.06.)
- MBP im. G. Daniłowskiego w Sosnowcu na „Kino w Bibliotece, Literatura w Kinie” (12.06., 19.06., 26.06.)
- WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie na VII Lubelskie Targi Książki (14-15.06.)
- Biblioteka Śląska w Katowicach i Fundacja Audiodeskrypcji na przedsięwzięcie „Zilustruj mi słowem świat” (18-20.06., 25-27.06.)
- Wydawnictwo Akademickie Sedno, Stowarzyszenie Księgarzy Polskich na spotkanie autorskie z okazji wydania książki *W tym niezwykłym czasie. Początki transformacji polskiego rynku książki (1989-1995)* (20.06.)
- Instytut Książki na uroczystość wręczenia nagrody Instytutu Książki TRANSATLANTYK dla najwybitniejszego popularyzatora literatury polskiej za granicą (21.06.)
- Biblioteka Śląska w Katowicach na spotkanie z Jerzym Skoczylasem (25.06.) oraz promocję książki Józefa Musiōła *Dramat zaklęty w listach* (26.06.)

- Biblioteka Śląska w Katowicach na spotkanie Klubu Dobrej Książki poświęcone kolejnej nominacji do nagrody Śląski Wawrzyn Literacki powieści Szczepana Twardocha *Morfina* (27.06.)
- Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej na uroczyste otwarcie Czeskiego Centrum Informacji i Edukacji (28.06.)
- MBP im. G. Daniłowskiego w Sosnowcu na „Porwanie w Bibliotece, czyli literacy detektywi na tropie” (01.07. – 31.08.)

PUBLIKACJE OTRZYMANE

Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego Bogdan Zdrojewski

Kultura dla dzieci. Działania MKiDN związane z edukacją kulturalną i artystyczną, [2013], s. 26

Z Biblioteki Publicznej im. Wł. J. Grabskiego w Dzielnicy Ursus m.st. Warszawy
„Navigator”. Biuletyn Informacyjny Biblioteki Publicznej w Ursusie, nr 1 (3) 2013

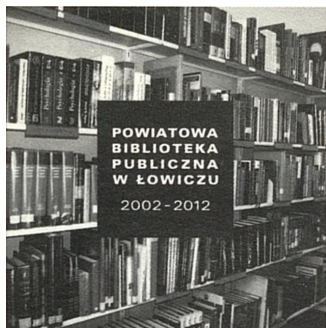
Z Gminnej Biblioteki Publicznej im. E. Pauksztty w Kargowej
Pradzieje i wczesna historia Kargowej i okolic. Polsko-niemieckie spotkania z archeologią, [2013], s.109

Z Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Józefa A. i Andrzeja S. Załuskich w Radomiu
„Bibliotekarz Radomski”. Biuletyn Informacyjno-Publicystyczny MBP w Radomiu, 2013 nr 1

Z Publicznej Biblioteki Pedagogicznej Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu
„Blżej Biblioteki. Pismo bibliotekarzy wielkopolski południowo-wschodniej”, 2013 nr 1

Sygnaly

O NOWYCH PUBLIKACJACH

Powiatowa Biblioteka Publiczna w Łowiczu : 2002-2012 / [red. i oprac. Renata Frączek]. – Łowicz : Powiatowa Biblioteka Publiczna, 2012. – 50 s. : il.

Książka wydana została w związku z przypadającym w 2012 r. jubileuszem 10-lecia Powiatowej Biblioteki Publicznej w Łowiczu.

Monografia przedstawia historię, rozwój i funkcjonowanie placówki od momentu powołania 1 marca 2002 r. na mocy uchwały Rady Powiatu Łowickiego. Omawia prace prowadzone w GBP w Łowiczu i gminie. Placówka poza działaniami bibliotecznymi tj. gromadzeniem, udostępnianiem książek oraz różnymi formami promocji czytelnictwa w środowisku lokalnym przybliży kulturę regionu, rodzimych artystów, organizuje wieczory literacko-muzyczne.

Ponadto w pracy zamieszczono informacje dotyczące działalności wydawniczej biblioteki oraz wkładu w tworzenie bibliografii regionalnej.

Uzupełnienie wydawnictwa stanowi kalendarium wydarzeń, bibliografia oraz zamieszczony bogaty materiał fotograficzny.

Rutkowska, Katarzyna. Działalność wydawnicza Koła Miłośników Dziejów Grudziądza w latach 1986-2011 / Katarzyna Rutkowska ; Koło Miłośników Dziejów Grudziądza. Klub „Centrum” Spółdzielni Mieszkaniowej. – Grudziądz: Spółdzielnia Mieszkaniowa w Grudziądzu. Klub „Centrum” Spółdzielni Mieszkaniowej, 2013. – 51 s. : il. – (Biblioteka Koła Miłośników Dziejów Grudziądza ; t. 8)

Publikacja jest pracą licencjacką obronioną w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Dotyczy zagadnień wydawniczych, roli kulturalnej, naukowej Koła Miłośników Dziejów Grudziądza.

Rozdział pierwszy charakteryzuje polski rynek wydawniczy i księgarski lat osiemdziesiątych.

Kolejny rozdział dotyczy genezy powstania, tworzenia struktury Koła Miłośników Dziejów Grudziądza powołanego 24 września 1986 r. przez Romana Wardzińskiego przewodniczącego Rady Miejskiej. Nakreśla cele i zadania Koła, do których należy popularyzacja wiedzy na temat miasta i regionu. Omawia narzędzia wykorzystywane w tym celu, między innymi spotkania informacyjno-dyskusyjne, sesje popularnonaukowe, spotkania okolicznościowe i autorskie, wykłady tematyczne. Prezentuje sylwetki twórców KMDG oraz najbardziej zaangażowanych członków.

Ostatni rozdział prezentuje bogaty dorobek piśmienniczy KMDG.

Uzupełnieniem pracy są aneksy zawierające wykaz Biblioteczki 110-lecia „Gazety Grudziądzkiej” (1894-2004) i Biblioteki KMDG oraz fotografie.

©Depositphotos/Blmftan

Refleksje bibliotekarza prawnika

O uchwale Sądu Najwyższego

Otrzymuję od czasu do czasu informacje o nurtujących koleżanki i kolegów – bibliotekarzy wydarzeniach, problemach związanych z „prawem bibliotecznym”. Z góry zastrzegam się, wiem, że nie ma takiej gałęzi prawa, ale jak dotąd nie słyszałem, aby ktoś wystąpił przeciwko takim określeniom, jak np. „prawo drogowe” lub „prawo medyczne” (jest nawet e-podrecznik „Prawa medycznego” autorstwa Pawła Pampuszko). Definicję pojęcia „prawo biblioteczne” sformułował m.in. Tadeusz Zarzębski¹, który pisał: *Prawo biblioteczne stanowi ogół norm postępowania, dotyczących organizacji i funkcjonowania bibliotek, ustanawianych przez organy władzy i administracji państwowej. Normy te powstają w procesie zarządzającej działalności państwa, które również gwarantuje ich stosowanie i przestrzeganie. [...] I dalej: Polskie prawo biblioteczne (PPB) stanowi głównie dziedzinę prawa administracyjnego, w mniejszym stopniu prawa pracy. [...] I nie tylko tych gałęzi prawa, także prawa cywilnego, finansowego...*

Nie wszystkie, wspomniane tu informacje, są adresowane do mnie, ale jako osoba, która od lat interesuje się zagadnieniami prawnymi związanymi z naszym zawodem, z bibliotekami, emerytowany co prawda, ale „dożywotnio” bibliotekarz, którego wiele przepisów, orzeczeń, itp. bulwersuje, chcę przedstawiać swoje refleksje, opinie, związane z niektórymi sprawami budzącymi mój niepokój, moje wątpliwości.

Dotarły do mnie informacje, że w niektórych uczelniach starszym bibliotekarzom i kustoszom powołanym na te stanowiska przed dniem 1 września 2005 r., pod rządem ustawy o szkolnictwie wyższym z dnia 12 września 1990 r., cofnięto prawa związane z traktowaniem ich jako pracowników dydaktycznych. No cóż, mogę tylko pogratulować wiedzy prawniczej opiniującym takie działania. Prawdopodobnie uznali oni, że w stosunku do bibliotekarzy nie obowiązuje już art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowiący, że: *Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej*. Niedopuszczalne jest uznanie, że zachowanie praw nabytych dotyczy tylko „silnych” grup zawodowych: górników, mundurowych i innych, tych, którzy na

ulicy, głośno „wykrzyczą” swoje prawa. Jedną z istotnych zasad obowiązujących w demokratycznym państwie prawnym jest zasada: *lex retro non agit – prawo nie działa wstecz*.

Art. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych dopuszcza możliwość nadania aktowi normatywnemu wstecznej mocy obowiązującej, jeżeli zasady demokratycznego państwa prawnego nie stoją temu na przeszkodzie. W znanych mi wykładniach zawsze podkreślała się, że pozbawienie praw nabytych, konsekwencja zadziałania prawa wstecz, może nastąpić tylko w wyjątkowych, uzasadnionych sytuacjach. Z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego wynika, że co prawda ochrona praw nabytych nie ma charakteru absolutnego, jednak odstępstwo od tej zasady wymaga

uzasadnienia, uwzględnienia wszystkich okoliczności towarzyszących takim postanowieniom. Takie odstępstwo musi być wyraźne, trzeba wskazać, że art. 3 k. c. stanowi: *Ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że to wynika z jej brzmienia lub celu.*

Z art. 264 ust. 7 ustawy: Prawo o szkolnictwie wyższym, z innych przepisów tego aktu normatywnego nie wynika, aby zaistniały warunki do pozbawienia określonych pracowników ich praw i obowiązków (podkreślić trzeba: tu nie może chodzić tylko o dłuższy urlop, ale także o obowiązki, o czym ostatnio nie wspomina). Wręcz odwrotnie, z frazy: „na tych samych zasadach” wynika, że starsi bibliotekarze i kustosze zatrudnieni przed dniem wejścia w życie ustawy mają takie same prawa i obowiązki, jak pracownicy dydaktyczni.

Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dopuszcza możliwość pozbawienia określonej grupy pracowników praw nabytych, jeśli zostały one nabyte niesłusznie lub niegodziwie, z naruszeniem porządku konstytucyjnego albo z naruszeniem innych wartości. Ale tu, tego rodzaju okoliczności nie zachodziły. Przyznanie starszym bibliotekarzom i kustoszom statusu pracownika dydaktycznego miało (i ma nadal) swoje uzasadnienie, każdy bibliotekarz w uczelni jest także dydaktykiem, co najmniej w takim samym stopniu, jak bibliotekarz pracujący w szkole podstawowej i średniej – tam nikt nie kwestionuje tego faktu, tam w bibliotekach pracują nauczyciele – bibliotekarze szkolni, a o ich stosunku pracy stanowi Karta Nauczyciela.

Pozbawienie starszych bibliotekarzy i kustoszy pracujących w uczelniach statusu pracowników dydaktycznych nie było uzasadnione, w ich sytuacji zawodowej, w ich zakresie obowiązków, po wejściu w życie obowiązującego Prawa o szkolnictwie wyższym nie nastąpiły żadne zmiany. Odebranie im określonych praw to naruszenie zasad demokratycznego państwa prawnego.

Zmiany w statusie wspomnianych pracowników wprowadzone zostały w niektórych uczelniach w związku z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2013 r. Uchwałę tą podjęło trzech sędziów Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych (sygn. II PZP 7/12). Na pytanie: *Czy zawarte w art. 264 ust. 7 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (tj. Dz. U. z 2012 r. Nr 164, poz. 1365 z późn. zm.) sformułowanie: „i na tych samych zasadach” odnosi się do okresu mianowania, czy*

też do wszystkich warunków pracy i płacy, do których wskazani w tym przepisie nabyli prawo pod rządami ustawy z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 1990 r. Nr 65, poz. 385)? – sędziowie odpowiedzieli: Pracownicy, o których mowa w art. 264 ust. 7 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym (jednolity tekst: Dz. U. z 2012 r., poz. 572 ze zm.), niebędący nauczycielami akademickimi, nie mają prawa do urlopu wypoczynkowego w wymiarze przysługującym tym nauczycielom.

I tu nasuwają się następujące uwagi:

1. Może pozew został wadliwie zredagowany, może powódki podniosły w nim wyłącznie „problem urlopowy”, a nie sprawę odebrania im praw nabytych? Jeśli tak to niestety same są winne przegranej, zapomniały o tym, że uchylona ustawa o szkolnictwie wyższym stanowiła nie tylko o wybranych prawach, ale także o obowiązkach.

2. W piśmie Departamentu Legislacyjno-Prawnego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (z dnia 24 stycznia 2013 r. DP.123.32.2012) skierowanym do Dyrektora Departamentu Prawnego Głównego Inspektoratu Pracy są następujące stwierdzenia: (...) *Kwestia rozumienia sformułowania „na tych samych zasadach” od początku budziła wątpliwości interpretacyjne; zapis ten został zresztą wprowadzony do ustawy dopiero w trakcie prac parlamentarnych. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego konsekwentnie prezentowało pogląd, że sformułowanie to odnosi się do mianowania, jako podstawy nawiązania stosunku pracy osób wymienionych w art. 264 ust. 7 ustawy oraz okresu, na jaki stosunek pracy został nawiązany; nie dotyczy to sfery uprawnień pracowniczych. A więc to tylko „pogląd”, a przecież przepisy nie mogą być interpretowane w oparciu o poglądy urzędników, obowiązują przepisy, orzecznictwo, w końcu zasady wykładni i to one muszą kształtować poglądy. Przeczytajmy raz jeszcze, uważnie, te przepisy, przecież nawet bez tego, wspomnianego zapisu, utrzymany był stosunek pracy na podstawie mianowania, a zapis ten musi się odnosić do innych uprawnień. Innych, ale jakich? Kierując się zasadami logiki², interpretując stwierdzenia zawarte w cytowanym piśmie Ministerstwa, należy wyciągnąć wnioski, że w toku prac parlamentarnych po to dodano sformułowanie „na tych samych zasadach”, aby potwierdzić prawa nabyte określonych pracowników³.*

3. Czy uchwała ta stanowi odpowiedź na postawione pytanie? Proszę o dokonanie lite-

ralnej analizy tych zdań i o wnioski z tej analizy płynące. Dla mnie odpowiedź (uchwała) ma się do pytania jak przysłowiowa „pięść do nosa”. Nie jest to odpowiedź na przedstawione przez Sąd Okręgowy w Poznaniu zagadnienie prawne.

4. Uchwała nie jest powszechnie obowiązująca, a dotyczy wyłącznie tego zagadnienia prawnego, które przedstawił Sąd Okręgowy w Poznaniu. Tylko uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego, składu połączonych izb oraz składu całej izby – z chwilą ich podjęcia uzyskują moc zasad prawnych. Skład siedmiu sędziów może postanowić o nadaniu uchwale mocy zasady prawnej. Nadanie danej uchwale takiej mocy oznacza, że wiąże ona Sąd Najwyższy nie tylko w tej sprawie, w której została podjęta, ale także w innych rodzajowo jednorodnych sprawach. Mówi o tym art. 61 § 6 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym. O tym wiedzą nie tylko prawnicy.

5. Jednak uważam, że doszło tu po prostu do nieporozumienia. Uchwała odnosi się do sytuacji obecnej, która powstała po wejściu w życie obowiązującego *Prawa o szkolnictwie wyższym* i stwierdza w uzasadnieniu, że: *Według ustawy nowej, dyplomowani pracownicy biblioteczni oraz dokumentacji i informacji naukowej, a także adiunkci i asystenci są nauczycielami akademickimi, natomiast kustosze biblioteczni, starsi bibliotekarze i starsi dokumentaliści nie mają takiego statusu. (...)* Zarówno z sentencji, jak i uzasadnienia uchwały nie wynika, że odpowiedź odnosi się do pracowników zatrudnionych na odpowiednich stanowiskach dnia 1 września 2005 r. i później, a nie do praw nabytych przez pracowników mianowanych na odpowiednie stanowiska przed tym dniem.

Raz jeszcze trzeba podkreślić: Starsi bibliotekarze i kustosze mianowani na odpowiednie stanowiska przed dniem 1 września 2005 r. zachowują swoje prawa nabyte, mają takie same prawa i obowiązki, jak pracownicy dydaktyczni.

A przy okazji dziękuję Pani Mecenasz, Radcy Prawnemu Uniwersytetu Muzycznego im. F. Chopina w Warszawie za opinię, z którą się oczywiście zgadzam.

P.S.: Moje koleżanki bibliotekarki i koledzy bibliotekarze wiedzą, że od lat jestem emerytem i że nie mam żadnego interesu (wśród moich krewnych i powinowatych nie ma bibliotekarzy), by bronić praw określonej grupy osób pracujących w bibliotekach uczelni. Po prostu zabolowało mnie to, że przysłowiowa „Władza” w taki sposób potraktowała bibliotekarzy, odbierając im ich prawa nabyte, mając świadomość, że tylko nieliczni ujmą się za nimi i że nie grożą z tego powodu manifestacje uliczne bądź też strajki.

BOLESŁAW HOWORKA

PRZYPISY:

- 1 Zarzębski Tadeusz: *Polskie prawo biblioteczne 1773-1983. Katalog aktów normatywnych polskiego prawa bibliotecznego 1773-1983*. Biblioteka Narodowa, Warszawa 1985, s. VIII.
- 2 Wykładnia logiczna, polegająca na wyciąganiu wniosków opartych o zasady stosowanej od wieków logiki praktycznej (prawniczej) lub o reguły współczesnej logiki formalnej, np. zasady „*a maiori ad minus*” (wynika z niej, że jeśli wolno uczynić więcej, to wolno i mniej).
- 3 Odwołanie się w cytowanym piśmie Ministerstwa do omawianego orzeczenia Sądu Najwyższego nie mającego mocy powszechnie obowiązującej i odnoszącego się do nieznannej nam treści pozwu jest moim zdaniem nadużyciem.

W pierwszym półroczu 2013 ukazała się praca zbiorowa pod red. B. Sosińskiej-Kalaty, **E. Chuchro** przy współpracy M. Luterka

Nauka o informacji w okresie zmian

Artykuły zostały oparte na rzetelnej wiedzy, bogatej literaturze przedmiotu i własnych przemysleniach autorów. Ukazują one z jednej strony zmieniającą się rzeczywistość informacyjną, nowe podejścia i pola badawcze nauki o informacji, z drugiej zaś wyniki wdrożenia wypracowanych rozwiązań teoretycznych w praktyce.

Książka w oprawie twardej, stron 600, cena 67 zł

Zamówienia: Wydawnictwo SBP (<http://www.sbp.pl/sklep/>); sprzedaz@sbp.pl

Z ŻYCIA SBP

■ SZKOLENIA NOWYCH SKARBNIKÓW ZARZĄDÓW OKRĘGÓW SBP

W dniach 20.05. i 17.06. br. odbyło się szkolenie dla nowo wybranych skarbników okręgów. Celem spotkań było przedstawienie propozycji ujednoczenia sprawozdań finansowych z działalności okręgów oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów prowadzenia finansów struktur Stowarzyszenia.

■ SPOTKANIE W MAIC WS. PROGRAMU WSPÓŁPRACY BIBLIOTEK SZKOLNYCH I PUBLICZNYCH

W dniu 5.06. br. odbyło się spotkanie przedstawicieli środowiska bibliotekarskiego i samorządowców w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji w celu kontynuowania prac związanych z przygotowaniem projektu współpracy bibliotek szkolnych i publicznych. Na spotkaniu obecni byli wiceminister M. Młochowska, R. Gawłowski, doradca Ministra Administracji i Cyfryzacji, przedstawiciele m.in. Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, SBP wraz z przewodniczącą, Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich, akcji „STOP likwidacji bibliotek szkolnych”, FRSI, Związku Gmin Wiejskich RP, Związku Powiatów Polskich, dyrektorzy bibliotek. Jacek Wojnarowski przedstawił wstępny projekt założeń programu pełniejszego wykorzystania potencjału bibliotek szkolnych i publicznych w obliczu nowych technologii informacyjno-komunikacyjnych. Uczestnicy spotkania podkreślali konieczność przeprowadzenia pilotażowych badań w celu zdiagnozowania kondycji bibliotek szkolnych, równorzędnego traktowania (w ramach projektu) zarówno bibliotek publicznych, jak i szkolnych. Ich zadaniem powinno być kształtowanie kompetencji informacyjnych, przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu, wyrównywanie szans cywilizacyjnych oraz stworzenie inicjatyw partnerskich.

■ WIZYTA PREZES PAŁA W POLSCE

W dniu 6.06. br. Elżbieta Marszałik, prezes Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polsko-Amerykańskich

(PALA) spotkała się z Elżbietą Stefańczyk, przewodniczącą SBP. Rozmowa dotyczyła wspólnej działalności oraz możliwości zacieśnienia współpracy. W spotkaniu uczestniczyły również Marzena Przybyśz, członek ZG SBP oraz Małgorzata Kot, członek zarządu PALA.

■ BIBLIOTEKI W ŚWIECIE KOMUNIKACJI SIECIOWEJ

W dn. 6-7.06. br. odbyła się ogólnopolska konferencja „Biblioteki w świecie komunikacji sieciowej” towarzysząca KZD SBP w Warszawie. Konferencja zaprezentowała znaczenie i rolę technologii informacyjnej. Biblioteki powinny uczestniczyć w tych zmianach, jeśli chcą nadążyć za niezwykle szybkim tempem rozwoju technologii sieciowej. Wygłoszono 13 referatów. Materiały z konferencji będą opublikowane przez Wydawnictwo SBP.

■ KRAJOWY ZJAZD DELEGATÓW SBP 2013

W dniach 7-8.06 br. odbył się KZD SBP, na którym dokonano podsumowania działalności ZG w kadencji 2009-2013 oraz przeprowadzono wybory do władz SBP na kolejne cztery lata. Uczczono także pamięć członków Stowarzyszenia, zmarłych w okresie 2009-2013 oraz przyznano odznaczenia resortowe, które otrzymali: Ewa Kobińska-Maciuszko – Srebrny Medal Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”; Lidia Derfert-Wolf, Danuta Kaczmarek, Jadwiga Kosek, Maria Próchnicka – Odznaka Honorowa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Zasłużony dla Kultury Polskiej”; Wiesława Borkowska-Nichthaus, Anna Buczkowska-Pawlik, Katarzyna Janczewska-Sołomko, Teresa Kruszewska, Alicja Leszczyńska, Janina Patysiak, Marzena Przybyśz, Dorota Rzeszutek – Dyplom Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Odznaczenia Stowarzyszeniowe przyznano: Medal „W dowód uznania” – Jolancie Stępińiak, Jackowi Wojnarowskiemu, Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, Instytutowi Książki;

Honorową odznakę SBP – Polskie Towarzystwo Wydawców Książki, Stowarzyszenie Księgarzy Polskich, Polska Izba Książki; Listy gratulacyjne SBP – Aleph Polska i SOKRATES Software. Podczas Zjazdu uhonorowano laureatów: Nagrody Naukowej SBP im. Adama Łysakowskiego (dr Artur Jazdon, dr Zbigniew Gruszka, prof. Stanisław Czarnik, dr Grzegorz Gmiterek), a także ogólnopolskiego konkursu „Bibliotekarz Roku 2012”. Przewodnicząca SBP przedstawiła „Kroki milowe SBP”. Prezentacja obejmowała podjęte przez SBP działania w latach 2009-2013 w obszarach: strategia SBP, działania na rzecz środowiska, potencjał organizacji, osiągnięte efekty i pozyskane środki. W części podsumowującej kadencję 2009-2013 przedstawiono sprawozdania z działalności: ZG SBP, ogniw terenowych SBP, sekcji, komisji i zespołu ZG SBP, skarbnika, Głównej Komisji Rewizyjnej, Głównego Sądu Koleżeńskiego. Maria Bochan, przewodnicząca Komisji Uchwał i Wniosków przedstawiła prace komisji. Dokumenty sprawozdawcze były tematem ożywionej dyskusji zebranych na sali. Po jednogłośnie przyjęciu sprawozdań Krajowy Zjazd Delegatów udzielił absolutorium ustępującemu Zarządowi Głównemu. Dokonano wyboru na kadencję 2013-2017: przewodniczącego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, członków Zarządu Głównego SBP, Głównej Komisji Rewizyjnej i Głównego Sądu Koleżeńskiego. Delegaci ponownie wybrali na Przewodniczącego SBP Elżbietę Stefańczyk. Członkami Zarządu Głównego zostali: Bednarska Helena – okręg wielkopolski, Błaszczuk Sylwia – okręg śląski, Budyńska Barbara – okręg mazowiecki, Butkiewicz Marian – okręg lubelski, Dąbrowski Andrzej – okręg świętokrzyski, Golczyk Joanna – okręg dolnośląski, Grzelakowska Elżbieta – okręg łódzki, Jagodziński Andrzej – okręg podkarpacki, Kimnes Maja – okręg lubuski, Majewska Mirosława – okręg mazowiecki, Marcinowski Krzysztof – okręg zachodniopomorski, Pasztaleniec-Jarzyńska Joanna – okręg mazowiecki, Przybysz Marzena – okręg mazowiecki, Michał Rogoż – okręg małopolski. W skład Głównej Komisji Rewizyjnej weszli: Janusz Ambroży, Elżbieta Budnik, Urszula Derendarz, Halina Filip, Teresa Leśniak, Halina Matras, Marzena Szafińska-Chadała, Witold Przybyszewski, Elżbieta Zaborowska. Do Głównego Sądu Koleżeńskiego zostali wybrani: Bolesław Howorka, Janina Jagielska, Alina Misiowa, Elżbieta Pawlicka, Regina Sakrajda. W dalszej części obrad przyjęto regulaminy działania:

Zarządu Głównego SBP, Głównej Komisji Rewizyjnej, Głównego Sądu Koleżeńskiego. W czasie KZD nadano godność członka honorowego szczególnie zasłużonym członkom Stowarzyszenia. Godność tę otrzymali: Maria Burchard, Maria Hudyma, Andrzej Jaguszyn, Barbara Sordylova, Tadeusz Zarzębski. Po omówieniu i dyskusji przyjęto: nowy Statut SBP, projekt nowelizacji *Strategii SBP na lata 2010-2021*, *Program działania SBP na lata 2013-2017*, zaakceptowano także wnioski zjazdowe. KZD przyjął apele: Apel Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w sprawie zwiększenia środków finansowych na zakup nowości wydawniczych do bibliotek publicznych w 2014 r. i w latach następnych, Apel Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich popierający projekt SBP ustawy o bibliotekach.

■ POSIEDZENIE NOWEGO ZG SBP

W dniu 8.06. br. odbyło się pierwsze posiedzenie ZG SBP w kadencji 2013-2017. Spotkanie prowadziła Elżbieta Stefańczyk, przewodnicząca SBP. W trakcie spotkania nastąpiło ukonstytuowanie się ZG. Przewodnicząca SBP zaproponowała skład Prezydium i ZG, który został przez obecnych przyjęty. Członkowie Prezydium: Helena Bednarska – wiceprzewodnicząca ZG, Marian Butkiewicz – wiceprzewodniczący, Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska – wiceprzewodnicząca ZG, Barbara Budyńska – sekretarz generalny ZG, Mirosława Majewska – skarbnik ZG, Sylwia Błaszczuk – członek ZG ds. okręgów, Marzena Przybysz – członek ZG ds. sekcji, komisji, zespołów problemowych. Pozostali członkowie ZG: Andrzej Dąbrowski, Joanna Golczyk, Elżbieta Grzelakowska, Andrzej Jagodziński, Maja Kimnes, Krzysztof Marcinowski, Michał Rogoż.

■ NIGERIA – RELACJA Z PODRÓŻY I ZJAZDU BIBLIOTEKARZY NIGERYJSKICH

W ramach porozumienia dotyczącego współpracy i wymiany doświadczeń SBP i Stowarzyszenia Bibliotek Nigeryjskich Ewa Kobierska-Maciuszko wzięła udział w konferencji, w Calabar (Nigeria), w dn. 10-13.06. br., na której wystąpiła z prezentacją pt. „Libraries in Poland. Two decades of modernization”. O „Wizycie w Nigerii – odkrywanie Afryki przy okazji Zjazdu Bibliotekarzy Nigeryjskich” opowiadała 2.07. br. w Klubie pod Otwartą Księgą, które zorganizowało Koło SBP przy Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie.

■ O BIBLIOTEKACH WEDŁUG PROF. JACKA WOJCIECHOWSKIEGO

W dniu 11.06. br. dyrekcja Biblioteki Jagiellońskiej i Zarząd Koła Grodzkiego SBP w Krakowie zorganizowali Salon Literacki Jagiellonki pt. „Lepiej pójść po rozum do głowy: o bibliotekach według prof. Jacka Wojciechowskiego”. Gościem Salonu był prof. Jacek Wojciechowski, który mówił o swej książce *O bibliotekach po mojemu*.

■ SPOTKANIE Z TWÓRCAMI FILMU „ZAPOMNIANA FLOTYLLA”

W dniu 12.06. br. odbyła się projekcja i spotkanie z twórcami filmu dokumentalnego pt. „Zapomniana flotylla” zorganizowana dzięki współpracy: Zarządu Oddziału Warszawskiego SBP, Koła SBP przy Centralnej Bibliotece Wojskowej oraz Domu Spotkań z Historią. Gościem honorowym spotkania był Maciej Klimczak, Podsekretarz Stanu w Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Głównymi bohaterami spotkania byli autorzy prezentowanego filmu: pomysłodawca i autor scenariusza filmu, dr Jan Tarczyński, dyrektor CBW, współautor komentarza filmu, dr hab. Tadeusz Kondracki, profesor Instytutu Historycznego PAN, reżyser filmu, Leszek Wiśniewski, narrator filmu, komandor dr Wiesław Topolski, producentka filmu, Maria Mazurek oraz autor zdjęć Tomasz Smyk z Oddziału Lubelskiego TP. „Zapomniana flotylla” to film dokumentalny poświęcony Flotylli Pińskiej.

■ XCVI POSIEDZENIE KT NR 242 DS. INFORMACJI I DOKUMENTACJI PN

W dn. 12.06. br. odbyło się, posiedzenie Komitetu Technicznego nr 242 ds. Informacji i Dokumentacji, działającego w ramach Sektora Zagadnień Podstawowych i Systemów Zarządzania Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. W spotkaniu, podczas którego omówiono aktualne normy w ISO/TC 46, uczestniczyła m.in. Elżbieta Stefańczyk, przewodnicząca SBP. Uczestnicy spotkania złożyli Marii Lenartowicz (reprezentującej SBP w Komitecie) uroczyste podziękowania za wieloletnią pracę w Komitecie, w której uczestniczyła od początku powołania Komitetu, tj. od 1994 r. Aktywnie uczestniczyła w pracach nad przygotowaniem, tłumaczeniem i opiniowaniem dokumentów normalizacyjnych, przez co wniosła znaczący

wkład w rozwój normalizacji w zakresie informacji i dokumentacji. W skład Komitetu weszła jako reprezentant SBP Małgorzata Zonik, kierownik Działu Uzupelniania i Opracowania Zbiorów w Bibliotece Publicznej m.st. Warszawy, Bibliotece Głównej Województwa Mazowieckiego, członek SBP.

■ PISMO PRZEWODNICZĄCEJ SBP I PRZEWODNICZĄCEGO PREZYDIUM KONFERENCJI DYREKTORÓW WOJEWÓDZKICH BIBLIOTEK PUBLICZNYCH DO MRR, MKiDN, MAiC

Przewodnicząca SBP Elżbieta Stefańczyk i przewodniczący Prezydium Konferencji Dyrektorów Wojewódzkich Bibliotek Publicznych Andrzej Tyws wystosowali pismo do Elżbiety Bienkowskiej – ministra rozwoju regionalnego, Bogdana Zdrojewskiego – ministra kultury i dziedzictwa narodowego, Michała Boniego – ministra administracji i cyfryzacji dot. udziału bibliotek publicznych w programach podnoszących umiejętności cyfrowe obywateli („Wiedza Edukacja Rozwój” oraz „Polska Cyfrowa”). List jest wyrazem zaniepokojenia faktem, że bibliotekarze jako grupa zawodowa nie byli i nie są uwzględniani w projektach współfinansowanych przez Unię Europejską, chociaż sieć bibliotek w Polsce stanowi modelowe narzędzie do realizacji programów przeciwdziałających wykluczeniu cyfrowemu. SBP i KDWPB deklarują w liście *pełne wykorzystanie potencjału instytucjonalnego i kadrowego oraz możliwości sieciowych bibliotek publicznych do systemowego oraz efektywnego wdrażania tego rodzaju programów i inicjatyw w środowiskach lokalnych na terenie całego kraju*.

■ PISMO KURATORIUM OŚWIATY WS. LIKWIDACJI FILII PBW W KATOWICACH

Przewodnicząca SBP, Elżbieta Stefańczyk otrzymała list z Kuratorium Oświaty w Katowicach skierowany do Rady Biblioteki Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. J. Lompy w Katowicach, dotyczący filii w Czeladzi, Piekarach Śląskich i Świętochłowicach. W liście m.in. czytamy: *Zgodnie z § 3 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 369) filię biblioteki tworzy, przekształca i likwiduje organ prowadzący na wniosek dyrektora biblioteki, po zasięgnięciu opinii kuratora oświaty,*

w ramach posiadanych środków. Jednostka samorządu terytorialnego podejmująca zamiar likwidacji filii biblioteki zobowiązana jest zatem zasięgnąć opinii Śląskiego Kuratora Oświaty zgodnie z art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, na podstawie uchwały o zamiarze likwidacji przekazanej do organu nadzoru pedagogicznego.

Stanowisko Państwa jest ważnym głosem środowiska społecznego. Śląski Kurator Oświaty, wydając opinie w sprawie likwidacji, zawsze bierze pod uwagę również zdanie podmiotów zaangażowanych w daną sprawę.

MARZENA PRZYBYSZ

Informacje dotyczące działalności Stowarzyszenia są dostępne także na <http://www.sbp.pl/sbp/dzialalnosc>

POSTAKTUALIA

Równoległa dwujęzyczność, bisemiotyczność, alternatywna koegzystencja formuł bibliotecznych usług, jest już dzisiaj faktem nie do zakwestionowania. Kto twierdzi inaczej, niech zamilknie raczej. Mówiąc zaś po ludzku: świadczymy usługi w formie piśmienniczej oraz digitalnej i nie ma od tego odwrotu. To jakby dwa osobne pojemniki w prosektorium – jeden do odkażania zwłok, drugi zaś do odkażania gardła (własnego). Identycznie u nas, jedno nie może być zamiast drugiego, ani w stosowaniu nie jest tożsame.

Skutki są jednak i takie, że digitalna oferta umożliwia usługi zdalne, na dystans, do domu, na komputer osobisty – jeśli jest się osobistością z komputerem – więc bez wychodzenia na ziąb i śnieżyce. To kusi i osłabia bezpośrednie użytkowanie bibliotek, a to dla nas ogromne niebezpieczeństwo, więc nie psując niczego, trzeba przymusić (chciałem powiedzieć: zachęcić) użytkowników, żeby pofatygowali się do bibliotek osobiście. Lecz muszą uzyskać **silną** świadomość: po co.

Gdyby w moim monitorze udało się wyczarować kurek z piwem, to na pewno mniej czasu spędzałbym pod budką. Ale chodziłbym tam jednak, żeby pogadać, pokląć w towarzystwie i posłuchać plotek. Z tego wysnuwam biblioteczny projekt marketingowy i formułę PIARu. Biblioteka świadczy usługi plotkarskie!! Co tydzień świeże przekleństw!

Z kolei oferta na dystans, rozwijana mądrze i na miarę sił, ma jednak ten upierdliwy mankament, że zaciera świadomość biblioteki jako oferenta. To internet – rzekomo – świadczy usługi, a nie biblioteka: tak myśli nieomal każdy. Trzeba zatem biblioteczność usługi podkreślać po sto razy na minutę, możliwie prosto, a nawet prostacko – z zaznaczeniem koniecznym, że tylko u nas jest to dostawa za darmo – żadne bowiem wymyślności nie utrzymają się w pamięci dłużej, niż przez ćwierć minuty. W końcu z reklamy linii lotniczych zapamiętuje się tylko ładne stewardessy, a nie nazwy typów samolotów, bądź szczegóły konstrukcyjne.

To jednak nie zawsze wystarcza. Niejeden wszak powie: skoro jest Sieć, internet oraz cała zgraja wyszukiwarek, to po co mi jeszcze biblioteka? Naszych mądrych (przemądrzałych?) uzasadnień nikt nie chce słuchać ani brać pod uwagę. To tak, jakby przekonywać lampę.

Ale oto nagle, zrzędzeniem losu, wypiekl się nam znakomity argument: ciasteczka. Cookies! Każdy obejrany pornos, każda kalumnia na sąsiada, każde przeczytanie tekstu tow. Mao pozostawia trwały ślad. Nareszcie bowiem podano do wiadomości, że wszyscy jesteśmy śledzeni. No to szanowne bibliotekarki oraz szanowni bibliotekarze, na co jeszcze czekacie?

Jest mus, żeby te cholerne ciasteczka wyłączyć ze stron oraz usług bibliotecznych i zaoferować wszystko w całkowitej konfidencji. Podając powyższe **WOŁAMI** do powszechnej wiadomości. Na każdego musi to podziałać, bowiem nikt nie godzi się, żeby mu przez ramię zaglądał ktoś do talerza albo do lodówki, lub do pamięci komputera. W naszych, dotychczas nierównych, zmaganiach z Siecią, to jest **niebýwala** szansa na wygraną przez KO. Trzeba tylko celnie wałnąć. Oraz stęknąć głośniejsze, niż panna Szarapowa.

JACEK WOJCIECHOWSKI

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy –
Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego

Komitet Redakcyjny:

Helena BEDNARSKA, Lucjan BILIŃSKI,
Sylvia BŁASZCZYK, Stanisław CZAJKA,
Andrzej DĄBROWSKI, Małgorzata JEZIERSKA,
Jadwiga KONIECZNA (przewodnicząca),
Katarzyna MATERSKA, Irena SUSZKO-SOBINA,
Ryszard TURKIEWICZ

Redaktor naczelna:

Elżbieta STEFAŃCZYK
(tel. 600-433-877; e-mail: e.stefanczyk@sbp.pl,
e.stefanczyk@onet.pl)

Zastępca redaktora naczelnego:

Barbara BUDYŃSKA
(tel. 507-622-572; e-mail: budynska@gmail.com)

Sekretarz redakcji:

Marzena PRZYBYSZ
(tel. 697-790-802; e-mail: m.przybysz@sbp.pl)

Redaktor techniczny:

Elżbieta MATUSIAK

Opracowanie graficzne i łamanie:

Robert LIS

Tłum. na jęz. angielski:

Małgorzata WALESZKO

Projekt graficzny:

Tomasz KASPERCZYK

Honoraria autorskie:

Małgorzata HOŁODOWICZ
(tel. 22 825-54-25; e-mail: finanse@sbp.pl)

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania
redakcyjnego i skracania tekstów.

Wydawnictwo Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa,
ul. Konopczyńskiego 5/7,
tel. 22 827-52-96

Doradca ds. wydawniczych – Janusz NOWICKI
tel. 22 827-52-96, e-mail: wydawnictwo@sbp.pl

„Bibliotekarz” za lata 1991-2009 jest dostępny
online w archiwum cyfrowym SBP (www.sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe) oraz
w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej
(<http://kpbc.umk.pl/dlibra/publication?id=17777>).

Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c.,
Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Nakład: 1450 egz. ISSN 0208-4333. Indeks 352624

WARUNKI PRENUMERATY „BIBLIOTEKARZA”

„Bibliotekarz” dostępny jest w prenumeracie i w bezpośredniej sprzedaży w Biurze ZG SBP. Zamówienia na czasopismo można składać w ciągu całego roku, od dowolnego numeru pisma. Wysokość bieżącej prenumeraty wynosi 168 zł (14,00 zł za 1 numer).

Wpłaty na prenumeratę przyjmujemy:

Dział Sprzedaży
Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa
Informacje: Joanna Janczak tel. (22) 825-50-24,
faks (22) 825-53-49
e-mail: sprzedaz@sbp.pl
konto SBP: Millennium 70 1160 2202 0000 0000 2814 5355

Prenumeratę bieżących numerów można zamówić w sklepie internetowym Wydawnictwa SBP, jak również numery archiwalne od 2010 r. Wcześniejsze są dostępne online w archiwum cyfrowym SBP (www.sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe). Prenumeratę oraz poszczególne numery można zamówić: <http://www.sbp.pl/sklep/bibliotekarz>

Proponujemy następujące rabaty:

przy zakupie 3-6 egzemplarzy – 10%, 7-9 egz. – 15%, 10 i więcej egz. – 20% (dot. jednego tytułu).

Powyższe rabaty dotyczą także zakupu książek naszego Wydawnictwa. Oferta obejmuje czasopisma i książki wydane dotychczas, jak również prenumeratę na 2013 rok.

Ponadto prenumeratę przyjmujemy:

„RUCH” S.A. i POCZTA POLSKA – kwartalnik

Ważne dla Autorów publikujących w „Bibliotekarzu”

Autorzy pragnący publikować swoje teksty w „Bibliotekarzu” proszeni są o:

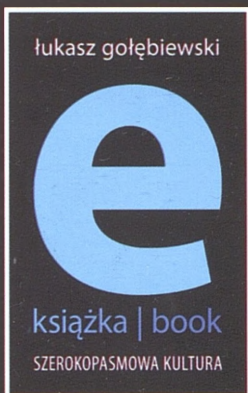
1. Przesyłanie tekstów w plikach w programie Word w formatach DOC lub RTF (odstęp 1,5 między wierszami), wykresy i tabele w programie Excel, a zdjęcia w formacie JPG w rozdzielczości 300 dpi na adres Wydawnictwa SBP (wydawnictwo@sbp.pl) lub bezpośrednio do redaktora naczelnego na adres: e.stefanczyk@sbp.pl. Teksty i fotografie powinny być podpisane.
2. Dołączanie do przysyłanych materiałów danych niezbędnych do wypłacenia honorarium oraz odprowadzenia podatku od honorarium do urzędu skarbowego. W tym celu oprócz imienia i nazwiska należy podać:
 - datę i miejsce urodzenia,
 - imiona ojca i matki,
 - adres domowy,
 - telefon kontaktowy, e-mail,
 - PESEL,
 - NIP,
 - nazwę i adres właściwy dla autora ze względu na miejsce zamieszkania urzędu skarbowego,
 - numer konta osobistego w banku w celu przekazania honorarium.
3. Stopień lub tytuł naukowy oraz miejsce pracy i pełniąca funkcja do umieszczenia w notce o autorze.
4. Oświadczenie o braku zgody na bezpłatne publikowanie danego tekstu w internecie – w związku z digitalizacją i publikowaniem „Bibliotekarza” w internecie. Brak takiego oświadczenia przy nadesłanym materiale będzie oznaczał zgodę autora na bezpłatną publikację tekstu w internecie.

„Gdzie jest czytelnik”:

Esej dotyczący przyszłości książki i kultury w dobie cyfryzacji. W związku z rozwojem nowoczesnych technologii zmianie uległa także kultura czytania – dzisiejszy czytelnik rezygnuje z tradycyjnych książek na rzecz e-tekstu.

Autor wnika w internetową rzeczywistość, bada fenomen portali społecznościowych oraz ich wpływ na czytelnictwo. Rozważa możliwe scenariusze rozwoju czytelnictwa w przyszłości, określa rolę księgarni i bibliotek, a także proponuje zmianę formy reklamy na taką, która lepiej dotrze do dzisiejszego wirtualnego czytelnika.

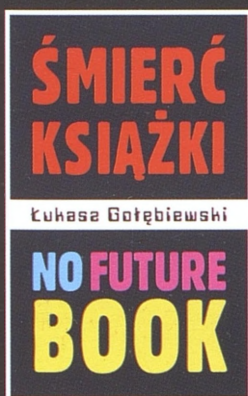
e-książka | book

Co stanie się z kulturą, kiedy straci swoją materialną formę i będzie dostarczana odbiorcy nie jako produkt, lecz jako usługa?

Co stanie się z książką, gdy formę papierową zastąpi plik?

W jaki sposób nowe formy komunikacji zmieniają biznesowy wymiar kultury?

Jak wyglądać będzie dystrybucja książek, muzyki, filmów w dobie cyfryzacji kultury?

Śmierć książki | No Future Book

Czy rewolucja cyfrowa zniszczy druk i książki?

Kim jest e-człowiek?

Co blog i Matrix mają wspólnego z Gutenbergiem?

Jaki jest język cyfrowego świata?

Czy tradycyjne księgarnie przestaną istnieć?

Wydawca: **Biblioteka Analiz Sp. z o.o.**, ul. Mazowiecka 6/8 pok. 416, 00-048 Warszawa
tel./ faks 22 827 93 50, e-mail: marketing@rynek-ksiazki.pl

www.rynek-ksiazki.pl

HITY WYDAWNICTWA SBP

Zapraszamy do sklepu (<http://www.sbp.pl/sklep>)

